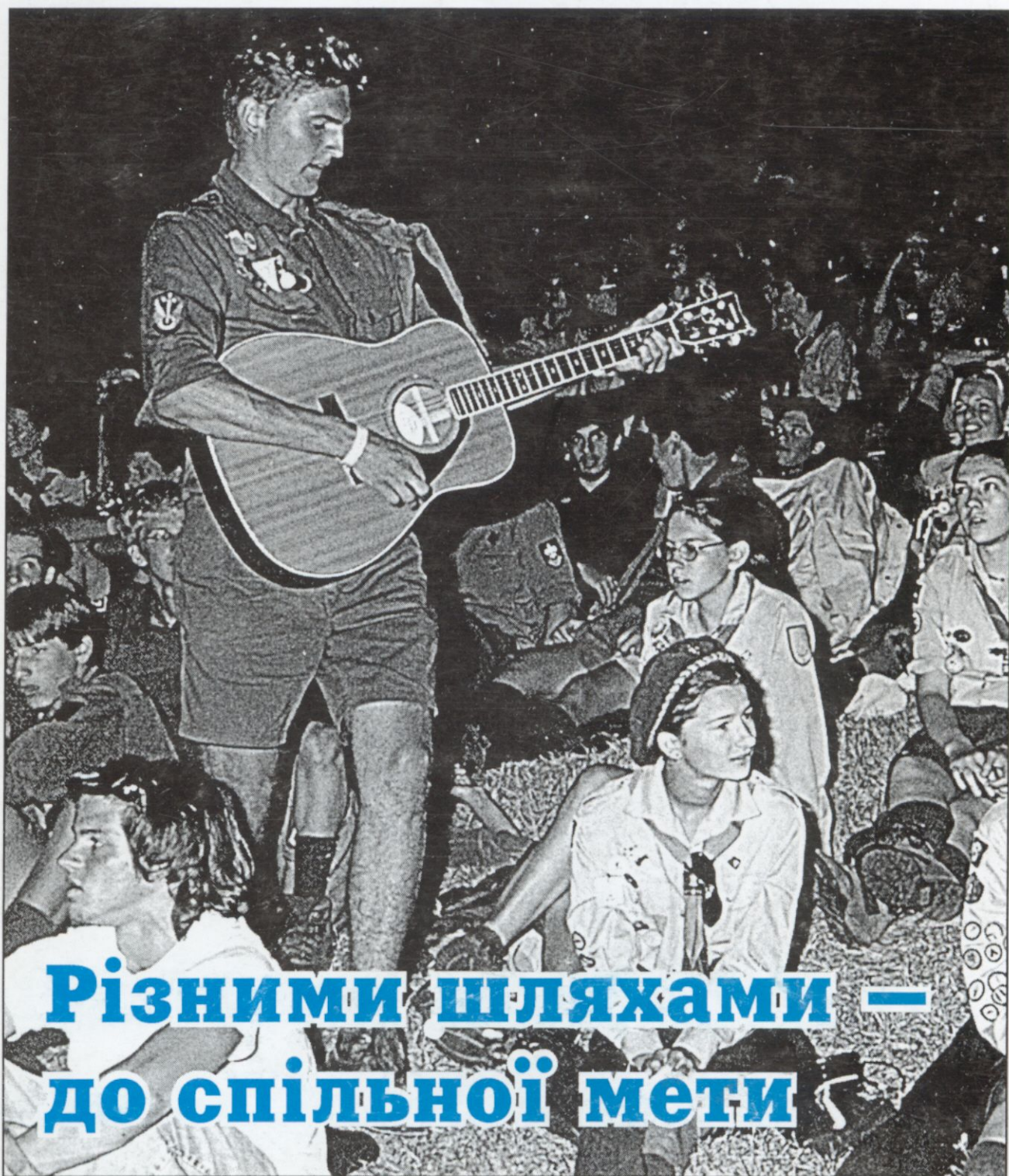

ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ

Ч.3 (119) 1998

ЖУРНАЛ
ПЛАСТОВОЇ ДУМКИ
ТА ІНФОРМАЦІЇ

**Різними шляхами —
до спільної мети**

ЗМІСТ

ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ

ч.3 (119) 1998

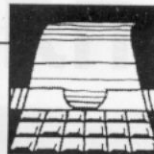
ВІД РЕДАКЦІЇ	1
ДУМКИ СТАРОГО ВОВКА	
Пластун і Мати-природа	2
КУТОК ВИХОВНИКА	
Видання У.С.П.Е. Пластові ігри та забави	4
З ПОЖОВКЛИХ ЛИСТКІВ	
Леонід Бачинський. Український Пласт на Центральних українських землях у 1917-1920 рр.	10
Радомир Білаш і курінь ім. О. і С. Тисовських. Пластові організації в Канаді до 1948 року	18
о. Бо-Ган. Міжзональний вишкільний курс морського пластування на Вальхензе	57
Цікава пластова пам'ятка-документ	36
ВІСТІ З КРАЇВ	
ЮМПЗ в Канаді	13
За наших часів. Спомини з нагоди 50-ліття Пласту в Канаді	20
Марічка Артиш, Леся Хміль. Табори у 50-ліття Пласту	24
Світлана Каленська. Біля підніжжя Альп	25
Юнацький табір "Під орлиними крилами" в Мілках	25
Олена Халупа. "Мокрі Шатра"	26
Ірина Ситник. Самі шукаємо пригод і діла	27
Надія Цюра. "Школа Булавних"	28
Галина Каширіна. Пласт у Криму	29
Андрій Гарматій. Новий крок нашого розвитку	30
СЛОВО СЕНІОРАТУ	
Обіжник УПС	31
Сірий Лев. Завдання сеніорату	34
Осип Бойчук. Про пластову справедливість	35
30 років без Пластуна Основника	37
Михайло Бажанський. Виконую останнє доручення... ..	40
Відійшли на Вічну Ватру	41
ПЛАСТОВІ КУРЕНІ	
Йонтек, Велика Рада "Чорноморців"	42
Любомир Гевко, Орест Гаврилюк. Дещо з історії 25 куреня УСП-ів "Чорноморці"	51
ДИСКУСІЯ	
Богдан Костюк. Mare Nostrum	43
ПОСТАТІ	
Пластун — командир найбільшого підводного човна	59
ПЛАСТОВА ФІЛАТЕЛІЯ	
Пластун-філателіст. Філателістичні видання ЮМПЗ 1998 в Манітобі, Канада	60
НАШЕ ЛИСТУВАННЯ	60

На першій сторінці обкладинки учасники ЮМПЗ в Канаді під час Великої Ватри.

ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ

ВІД РЕДАКЦІЇ

пл. сен. Любомир Онишкевич

Кожен журнал, як і кожна інша людська інституція, як і ціле суспільство, як і кожна людина особисто мусить зувжди змінюватися з бігом часу. Змінюватися можна або вгору — рости, розвиватися, набирати нових сил, оновлюватись, або вниз — завмирати, нидіти, меншати. Ріст вгору означає довге, плідне життя, користь для цілого суспільства. Завмирання означає нидіння, кінець, смерть.

Так і "Пластовий Шлях", журнал пластової думки і праці, має до вибору: або стало змінюватись на краще, рости, розвиватись, або ж стояти на місці, а тим самим занепадати, покритись мохом і пліснявою, скорчитись — і зрештою перестати існувати.

Але ж ми є молоді — ми пластуни, ми скавти! Не нам кінчати наше існування, не нам занидіти і висохнути, як старі гриби! Перед нами майбутнє, наша історія щойно починається. Нашим призначенням є рости, працювати, ставати щораз більше корисними для українського Пласту, для української молоді, для майбутнього всього українського народу — чи то на Рідній Україні, чи в українській діаспорі.

"Молоді ми і світ нам відкрито, перед нами сміється земля!" — співаємо в одній з численних пластових пісень. Ми дивимось у май-

бутнє, яке саме ми, українські пластуни, маємо зробити кращим, більш продуктивним, багатшим для нашої землі й для нашого народу.

За останніх п'ять років ми збудували новий "Пластовий Шлях", новий журнал для нашої організації. Ми перенесли його видання на Рідні Землі, в Україну, ми змінили його вигляд, щоб він краще відповідав потребам і вимогам нашої нової, відновленої організації. Але найважливіше — ми втягнули до співпраці в нашому журналі цілий ряд молодих людей, які, може,

ще років 10 тому й не знали, що таке Пласт, що таке скавтинг.

І хоч було безліч технічних труднощів, хоча наші воріженьки всіма силами старались нас замкнути й знищити, ми все-таки пережили всі ці злидні й негоди, перейшли всі тарпати і вижили. І то не лише вижили, але й стало розвивались, росли, процвітали. Ми виграли першу боротьбу нашого нового журналу.

І ми є, зрозуміло, горді з цього. Це був небиякий здобуток для Українського Пласту.

Але ми не можемо тепер "спочити на лаврах" і бути вдоволені тим, що ми вже досягнули. Бо якщо ми не будемо й далі йти вгору, то це означатиме, що ми будемо йти вниз.

І тому ми розпочали нову фазу нашого оновлення. Першою акцією цього оновлення було кооптування нових людей до співпраці в журналі — людей молодих, повних запалу й енергії. Ми хочемо включити їх в наші ряди і поступово вводити в життя їхні ідеї, думки, почини, стиль. З часом (і то не дуже довгим часом) ми сподіваємось передати щораз більше функцій керівництва журналом саме їм, тим нашим молодим, свіжим силам.

Ми будемо поступово представляти вам, дорогі читачі й читачки, цих нових людей, ці нові сили. В редакційній статті останнього нашого числа ми познайомили вас з нашим талановитим фотографом, якого прекрасні знімки ви вже не раз оглядали в нашому журналі.

Сьогодні хочемо представити вам нашу нову співредакторку, подругу Ольгу Свідзинську зі Львова. З цим числом вона допомагатиме в нашому видавництві в Україні при складанні журналу, знаходженні статей, укладі журналу, коректі й тисячі інших справ, які треба зробити, щоб наш журнал перемінився зі жмутка папірців у мистецький твір, яким повинно бути кожне число доброго журналу.

Напевно, з кожним числом будете бачити різні інновації у вигляді, змісті, стилі "Пластового Шляху" — вислід праці наших друзів з України. Нашим найбільшим бажанням і метою є передати все редагування нашого журналу видавничій кадрі у Львові й інших містах України. Під керівництвом нашого молодого й енергійного співредактора Андрія Гарматія, ми певні, цей перехід прийде вже незабаром.

Старий Вовк

ПЛАСТУН І МАТИ-ПРИРОДА

Колись давно, під час жаху Другої світової війни, коли я був ще малим кучохвостим вовчиком, доля занесла мене в глухе село в Карпатах, де ми переховувалися від ворогів. Хоч я народився і до того часу жив у місті, тепер мені довелося вдягнути сільське вбрання, підперезати штани мотузком і працювати та ходити до школи з однокласниками в селі.

Спершу вони з мене трохи насміхалися і називали мене "панчиком", тому мені треба було дуже старатися, щоб вони прийняли мене у свій гурт. Я мусів навчитися переходити кладку, зроблену з одної зрубаної сосни, понад гримлючим потоком. Я мусів навчитися ловити раки в печерах в берегах ріки, перебороти себе й показати відвагу, якої в мене насправді не було, але яку я мусів мати, чи хотів, чи не хотів.

Переломною подією була поява

Старого Вовка (не такого, як я тепер, а справжнього зубастого вовка, якого в селі всі дуже боялись. Він вийшов раз з лісу, коли я був з моїми друзями на оболонню. Інші хлопчики розсипались в усі сторони, але на мене дивилась чарівна Марічка, і я не міг втікати. Але річ була в тому, що насправді я не знав, що це вовк, він виглядав мені як гарний песик, подібний до Бровка, з яким я виростав. Тож замість втікати, я радо пішов до нього, наставив руку долонею вниз і почав промовляти: "Гарний песик, гарний, ходи до мене..." В своїй наївності я й не знав, як ризикував тоді своїм життям.

Але ж я ніколи в своєму житті не боявся звірів, і вони мене не кусали, а часто любили. І мій зубатий старий вовк лиш витріщив очі на мене й зовсім не атакував, а почав задкувати в ліс, а вкінці обернувся і зник.

По цьому випадку сільські хлопчики вже з мене не сміялися, а прийняли як свого. Та на цьому не закінчилось: про цей випадок скоро знало все село, дізналася й сільська чарівниця, знана як Стара Євка, а між дітлахами — як Баба Яга.

Всі в селі мали певний страх перед Старою Євкою, але засадничо її любили, бо вона не одного вилікувала з важкої хвороби, а також привела на світ мало не половину мешканців села. Навіть старий священик, хоч бурмотів про "нечисту силу", але, як взимі боліли його кістки, посилав по Стару Євку із її чудотворним зіллям.

На другий день по випадку зі Сірим Вовком Стара Євка зустріла мене й почала мені говорити, що я маю "силу над звіром" і що я повинен стати її челядником і вчитися на "відьмака". Це звучало мені дуже романтично й цікаво, і я вже на наступний день обережно відкрив двері до її "хатки на курячих лапках", як називали її хатинку в селі, запізнався з її чорним котом, з її круком та старим-престарим псом, якого моя Баба Яга називала "вовкулака, який забув, як міняться на людину".

І так почалася моя наука на "відьмака". Моя Баба Яга розпочала свою науку від розповідей — прекрасних казок про звірів, про природу, про духів, які заселяють кожне дерево, кожний потічок, кожну скелю. Це була старовинна народна мудрість, яку створили наші предки за старої кам'яної доби (палеоліту) і яка залишилась в народі до сьогоднішніх часів.

В понятті Старої Євки найсильнішою силою в світі є Мати-Земля, себто природа, яка оточує нас. Ми живемо на її ласці, казала вона; люди думають, що це вони панують над природою, а воно є навпаки. Сила природи є дуже велика: вітер, дощ, мороз, пошесть, тисячі інших сил, які є не до порівняння сильніші за людину. Ми всі є залежні від неї, а коли прогіршимось, то вона може нас убити — чи то громом, чи хворобою, чи в інший спосіб. “Ми думаємо, що керуємо природою, а ми навіть не можемо опанувати своєї власної природи. Злість, ненависть, заздрість, пімста — всі наші погані почуття керують людиною. Коли Мати-Природа хоче нас покарати, то лиш звільняє ті погані сили, і ми вбиваємо один одного, самі себе... Ось чому є війна, чому люди гірші від звірів, чому ми не можемо жити в спокою. Ми згрішили супроти нашої Матері, і вона карає нас”.

Стара Євка вияснила мені, чому я “поборов” вовка: “Ти не боявся його, тож він втік від тебе. Багато людей вдає, що не боїться звірів, але звір завжди відчуває твій жах нюхом. А ти — ти любив вовка, ти хвалив його, який він гарний, і він не міг зробити тобі ніякої кривди”. Скільки разів пізніше я пригадував ці слова, і скільки разів це врятувало мені життя!

Для Євки у всіх тваринах, рослинах, навіть в самій землі ховаються свідомі істоти, з якими вона завжди старалась жити в злагоді. “Ніколи не нищ ні квітки, ні галужки, ні малої комашини. Всі вони можуть бути твоїми приятелями, всі вони тобі допоможуть, коли треба”. І справді, вона показувала мені, де зірвати зілля, де викопати камінчик, де зішкрябати кору, щоб приготувати з них чудові ліки. Але вона ніколи не “забирала” тих речей, а просила про дозвіл — чи то рослинку, щоб зірвати листок, чи то саму Матір-Землю, щоб узяти потрібний їй камінчик.

Ліки Старої Євки не були шахровані: знання, яке крилося в них, було збиране десятками тисяч років і становило велетенський скарб прадавньої предківської мудрості й знання. Ці ліки справді допомагали й врятували безчисленних мешканців нашого села й сусідніх сіл.

В тих часах ще ніхто не говорив про якусь “екологію”, “забруднення довкілля”, “зберігання природи”, “консервацію”. Це все поняття нові, це нові слова, нове й “наукове” пояснення, чому слід охороняти ту природу. Стара Євка говорила про духів, мавок, лісовиків і про матір-Землю. Наш священник говорив про Господа Бога і про те, що кожна тварина є Боже створіння, яке треба зберігати, бо воно святе. Сьогодні науково доведено і задемонс-

тровано, що якщо ми не збережемо природи, вона нас знищить.

Чи всі ці філософські підходи такі вже й різні? Чи не вчать вони нас однієї й тієї ж мудрості?

Наші предки сотні тисяч років тому зрозуміли істину. Ще задовго перед тим, як прийняти християнство, вони вже вірили в одного Бога, який є у всьому, який сповняє усе, який є все. Вони розуміли, що будь-який конфлікт з Природою є шкідливий і безцільний, бо ж ми самі є частиною цієї Природи, частиною Бога, який є завжди і всюди. Поборюючи Природу, ми борюємося з Богом, борюємося самі себе — з катастрофічними наслідками.

На жаль, я ніколи не закінчив науки у Баби Яги й ніколи не став справжнім “відьмаком”. Вихор війни захопив мене і повіяв по світі, як осінній листок.

Але наука, яку я набув від моєї учительки, не пішла на марне. Зокрема придалась вона мені, коли я став пластуном і почав навчатись життя в природі. “Пластун — приятель природи”, — казали мені мої виховники, і я добре розумів, про що вони говорять.

Сьогодні ми так знищили природу навкруги себе, що саме життя людства стало явно zagrożеним. І ми повернулись до підставової мудрості й розуміння, яке здобули колись ще примітивні люди, які жили в печерах і вживали кам'яних сокир. Відвічна мудрість, яку старалася прищепити мені моя Баба Яга, старезний шаман, представник сірої давнини.

Чи врешті цілий людський рід відкриє мудрість, яку так добре розуміла моя Стара Євка? Не знаю. Але я вірю, що одним із найважливіших завдань нас, пластунів, є передати це розуміння цілому людству.

Видання У. С. П. Е., 1946

Пластові ігри та забави

Юнацтво на таборі "П. А. Н. К."

Одною з найважливіших ділянок виховної програми в Пласті є гра. Вона освіжує та перш за все навчає. Освіжує старших, стомлених працею, але й також є наукою праці для молодших. Граючи, діти працюють — точніше кажучи — вчаться працювати. Так, як старшим потрібна праця, в такій же самій мірі молодшим потрібні ігри — як підготова до праці (в нашому розумінні), як щоденне, нічим не заступиме заняття (праця — в розумінні наших найменших). Гра зміцнює тіло і душу, збистрює мислення, спостережливість, вміння скорої орієнтації у всіх ситуаціях та вчить швидко і вірно рішати. Гра вчить правильної оцінки здібностей кожної одиниці. Ліпший є тільки той, що дійсно найскоріший, найсильніший, найрозумніший. І тому, що гра завжди вимагає чесної, безкомпромісової участі, тим вона важлива для виховання одиниці в Пласті. Кожна одиниця своїм осягом сприяє перемозі цілого гуртка — пізніше це переноситься і на громадське поле діяльності. Так, як тут вчилися чесно і успіш-

но заступити прапорець свого гуртка, так пізніше будуть робити це на ширшому міжнародному форумі — оточенні. Таким чином, дитина навчиться розуміти, що й на ній лежить певна частина відповідальності за цілості, і щоб не порушити добрих осягів цілості, вона старається всіма силами виконувати своє завдання якнайкраще. В грі молодь набуває звичаїв товариськості. Молодь мусить розуміти, що коли котромусь з членів не вдасться щось з яких-небудь причин, всі інші стараються своїми осягами підтягти загальний рівень свого гуртка і допомогти слабшому. Виявити в разі потреби повне розуміння, а не виливати всякими докорами, сіпанням та криком своє незадоволення. Найкращі людські властивості треба виховувати вже у жовтодзюбів. Малими, на показ не важливими іграми дати їм основи доброї поведінки та напрямні їхнього життєвого шляху. Розвивати все поважнішого характеру — так ми виховуємо їх такими, якими хочемо бачити.

Гра аж тоді цікавить, якщо всі учасники розуміють її, відповідно вправлені і

знають, як її грати. Для того конче потрібно, щоб порядчик першу гру докладно перестудіював, щоб знав її найтонші деталі і щоб умів пояснити малим. Гру перше частіше повторяти, діти вграються в неї, і вона стане їх наймилішою забавою. Не треба зневірятись тим, що діти спочатку неохоче грають котрусь із нових ігор, причина єдина та, що вони її ще не навчились (багато більше задоволення чують із старої, яку вже знають). В одній годині можна перевести лише одну нову гру і то не довго з нею бавитись, бо діти можуть відчутти внутрішню нехоть до неї і вже більше не навчаться її. Гру, так як і все інше, спершу треба навчити. Це те саме, як учень — столяр не міг би відразу зробити меблі, скрипаль грати на скрипці без підготовки і т. п. До речі, слід починати іграми легкими. Напр. у старших, коли хочемо навчити відбиванку, не зачинаємо зараз же при сітці, але спершу переводимо підготовчі ігри — легкі, далі тяжчі, аж доходимо до кінцевої стадії. Те саме й тут. Мусимо добре обдумати, які ігри з ними провести, щоб не були зтяжкі і щоб не відступити задалеко від означеної мети. Заділення: провадимо залежно від характеру гри і які властивості хочемо нею вишколювати. Коли маємо руханкову годину, найкраще її перевести (особливо у дітей цього віку) руховими іграми. Така година руханки триватиме 25-35 хвилин (залежно від віку). Старші — довше. Молодші — коротше. Так, як кожен правильно ведену рух-годину, мусимо розділити її на три частини:

- 1) Прорух
- 2) Головна частина
- 3) Закінчення

I. ПРОРУХ триває 5-10 хвилин, в якому тіло має прорухатись, обіг крові прискоритись, чим підготовляємо тіло до наступної частини. Це є головне психічно-фізичне оживлення. Сюди належать всякого роду лови. Один ловить усіх (охороною служать різні предмети: стіл, двері, дерево), або двійки, трійки, п'ятки і навіть цілий гурток ловить інших ("На авта"). Всі ловлять всіх ("Червоні — білі", "Ніч — день"). Далі сюди належать спокійні ігри, в яких діти співають, або, репетуючи, повторюють рухи впорядчика чи своїх товаришів, зграються дзвінками в колі, півколі тощо ("Гей же діти", "Ремісники" і т. п.). Заділюємо їх до проруху між ловами — як ігри відпочинкові.

II. ГОЛОВНА ЧАСТИНА: триває 15-20 хвилин, сюди належать ігри, що помагають вишколювати правильну постанову тіла, силу та гнучкість, швидкість, витривалість,

спостережливість, швидкість орієнтації та виконання наказів ("Котенята", "Яструб", "Тунель", "Переможемо ворога", "Лови на зайців").

Дрібні ігри в колі або інакших формах, де звичайно всі відпочивають, а лише двоє чи троє рухаються ("Кіт та мишка") з різними відмінами заділяймо звичайно до кінця другої частини як підготовку до заспокоєння. Часто сюди укладаються дрібні ігри з м'ячем, шнурком. Малий м'яч, великий, тяжкий, легкий. Та сама гра з ужиттям різних м'ячів має різні виливи, як фізичні, так і духові. М'яч подається, попихається, кидається, б'ється об землю, цілиться ним до одного із учнів, що стоїть посередині кола; один або більше учнів ховаються від ударів м'яча; 5-6 стоїть у колі, решта товаришів ціляться в них ("Лови на зайців"). Всі дрібні ігри з м'ячем можна включати в різні частини сходинок (години рухових ігор).

III. ЗАКІНЧЕННЯ. Після великого нервового і фізичного напруження треба привести дітей до спокійного стану, такого, як був на початку години. Сюди вкладаються вишкіл зміслів: "Дзвіночок", "Що це за звір-пташка?", "Вгадай", "Де ти?", почуття краси та формально-го впорядку: "Як наші козаки-січовики співали, коли йшли в бій" і т. п.

Приклад одної години рухових ігор на 30 хвилин.

I.

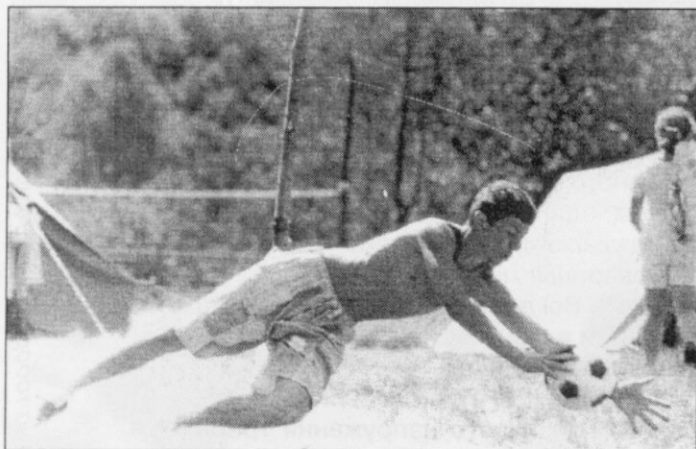
1) Лови. "Чорноволові ловлять біловолосих". Розділимо по фарбі волосся більш-менш на половину. Обидві групи від себе на віддаль 5 кроків. На слова впорядчика: "Чорноволові ловить біловолосих" (або навпаки) чорноволові біжать за біловолосими і ловлять їх. Хто піймався — стає їх полоненим і помагає вже їм. Чергування 3-4 рази; виг-

КУТОК ВИХОВНИКА

рає група, яка більше зловить супротивників.

2) "Змагання півнів". Двійка чолом до себе стає на одну ногу, руки перехрещені за спиною. Дотиком плечей, рамен стараються один одного примусити стати на обидві ноги. Змагаються до трьох. Виграє той, хто зовсім або раз став на обох ногах. Міняти піднесення ніг під час змагання не дозволяється.

▲ Спортивні змагання на таборі "П. А. Н. К."

II.

3) "На авта". Діти ідуть на погуляння. На площі стоять авта. Діти не хочуть сідати, але шофери їздять за ними і ловлять їх. Виберемо три двійки (6), це будуть 3 авта, кожна двійка тримається за руки, а решта учнів вільно бігають. На поданий знак всі розбігаються в означенім просторі, а 3 авта їх ловлять. Кого зловлять — лишається з ними. Так з двочленних авт стають авта 3, 4, 5 членні. Коли лишиться 6 учнів, авта розбіжаться, а ті 6 переміняються на три авта. Гра повторюється.

4) "Лови на оленів". Діти ходять колом то вправо, то вліво, подають м'яча один другому, а третій цілить в середнього оленя, що стоїть на одній нозі. Хто поцілить, заміняє його — сам стає оленем.

5) "На вужа". Один одного беруть за боки (найвищий попереду, а найижчий позаду). Голова ловить хвоста.

6) "Нічний сторож". Сторож виводить своїх хлопців за село (20-30 кроків від означеного місця), де мусять поборювати перешкоди — пробігти попід лавою, перескакувати камінці і т. п. Раптом сторож засвище — "Село горить!" — і всі біжать за ним на означене місце (чотирикутник такої величини, щоб діти ледве помістилися там). Впорядчик числить до трьох. Хто залишається — стає сторожем. Гра повторюється.

7) "Ляльки скачуть". Розділимо дітей до 2, 3, 4 однакових груп — посадимо їх в ряди на певній відстані. Кожний дістає своє число. На даний знак впорядчик викликає. Ляльки-одиниці вибігають з місця і на одній нозі обскакують цілий ряд, вертаючи на місце. Числиться на хрестики. Котрий ряд обскакає раніше — дістає 4, другий 3, третій 2 хрестики. Гра повторюється 3-4 хвилини (залежно від утруднення) Виграє та група, що за цей час назбирала найбільше хрестиків.

8) "Сліпе кидання". Зробити з дерева малу "брамку" або намалювати певний знак на землі. Дві групи змагунів відступають п'ять-шість кроків і з пов'язаними очима кидають камінь у брамку або знак. Якщо попадуть — група дістає 3 хрестики, як ні — то нічого. За те, що ближче стають або дивляться — стягається один хрестик.

Інші ігри

"Дід Панас". Всі стоять в колі. В середину іде той, кого вибрали "Дідом Панасом". Очі йому зав'язують хустиною. Хтось питає: "На чім стоїш?" "На шпильках", — відповідає. "Чому тебе не коле?" "Бо я в червоних чобітках". "А хто тобі їх пошив?" "Дід Панас". "То перекрутись і лови нас!" Всі розбігаються, а той, що має зав'язані очі, ловить. Хто піймається, той іде на його місце.

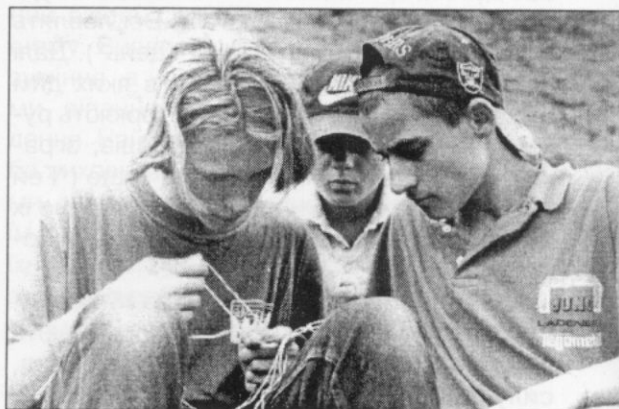
"Червоні — білі" або "Ніч — день". Те саме, що й чорноволосі та біловолосі, лише з малими додатками, щоб гра була жвавою.

"Мак". Один стає посередині кола, в якому діти рухаються і співають:

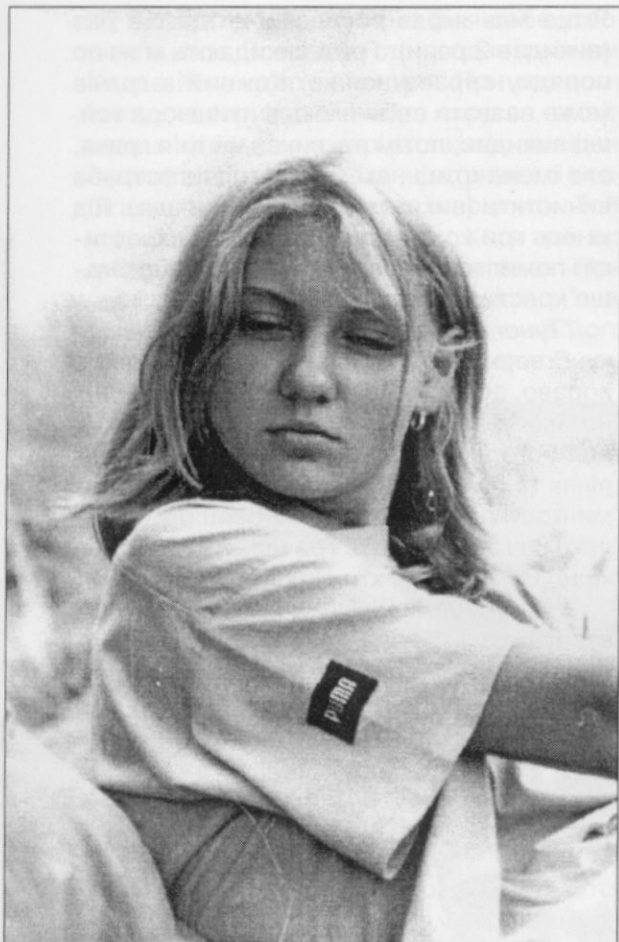
Ой на горі мак, на долині мак,
Мак, мак, маківочки,
Золотії голівочки.

Станьмо ми так, як зелений мак.

"Мак" робить який-небудь рух і всі його повторюють. Ходячи далі, діти питають: "Козачок, козачок, а чи зорав ти мачок?" Середущий відповідає: "Зорав". По тому знов

▼ Заняття з практичного пластування

▲ Думки, думки... співають: "Ой на горі мак, на долині мак..." Проспівавши, запитують: "Козачок, козачок, чи пора полоти мачок?" А мак увесь час відповідає певно. По кожному запитанню й відповіді співають. Врешті питають: "Чи пора рвати мачок?" "Пора!" Всі кидаються до маку, він виривається, тікає, а вони його ловлять.

"Гей же діти, гей же га!". Гра подібна до "Маку". Діти вибирають котрусь дівчинку мамою. Вона йде в середину кола, яке постійно рухається то вправо, то вліво, співаючи:

Гей же, діти, гей же га, гей же га,
Робить, діти, те, що й я, те що й я.

Мати на останні слова починає робити якісь рухи (скаче, танцює, нахиляється, лягає спати і т. п.). Всі діти повторюють, по тому зачинають наново співати.

"Ремісники". Те саме, як "Гей же, діти, гей же га!", тільки діти не в колі, а в півколі. Цю гру можна провести і таким чином. Діти сидять у вільній групі. Вибираємо двох, що мають бути ремісниками. Вони відходять до іншої кімнати, умовляються, якого ремісника будуть представляти, потім виходять і кажуть: "Ми два бідні ремісники. Ходимо шукаємо праці. Відгадуйте, хто ми. Наше ремесло починається на "к", а за-

кінчується на "ль". Відповідати можна трьох. Руками показують, що цей ремісник робить (коваль). Якщо ніхто не вгадав, то знову вертаються з кімнати і наново вигадують якогось ремісника. Коли ж хтось відгадає, тоді виходять ще на одну хвилину, умовляються — один стає яблуком, другий — грушкою (або інші назви), вертаються назад і питають того, що відгадав: "До кого хочеш іти — до яблука чи до грушки?" Той, напр., каже: "До грушки". Тоді грач, який був яблуком, сідає на своє місце, а той, що був "грушкою", виходить з новим грачем (з тим, що відгадав) до іншої кімнати, де вигадують ремісника. Гра триває далі.

"Котенята". Копаємо кілька ямок на землі в один рядок. Перед кожною з них стає один грач. Хтось котить м'яча по землі. Ямки затримують його, тому він часто навіть не доходить до останньої. М'яч посувається і в одній із ямок таки застряє. Той, до кого ця ямка належить, бере м'яч в руки (якщо він зупиняється між ямками, тоді кидає той, у кого м'яч перейшов ямку востаннє). Решта грачів розбігається. Господар кличе: "Ловить мишку!" Грачі сідають на місці і відповідають: "Ми дуже слабкі котенята". Господар цілить до них. Поцілить — дістає хрестика, не поцілить — риску. Виграє та група, котра має більше хрестиків. Хто зробив три помилки, того переганяє той, що посував м'яча, а решта грачів кожний може в нього раз кинути м'ячем.

"Яструб". Грачі розділені на дві групи, які стають чолом до себе на коротших сторонах чотирикутника. Перші грачі з обох груп мають м'ячі різної фарби, щоб їх можна було дуже легко пізнати кожній групі. В середині чотири-

КУТОК ВИХОВНИКА

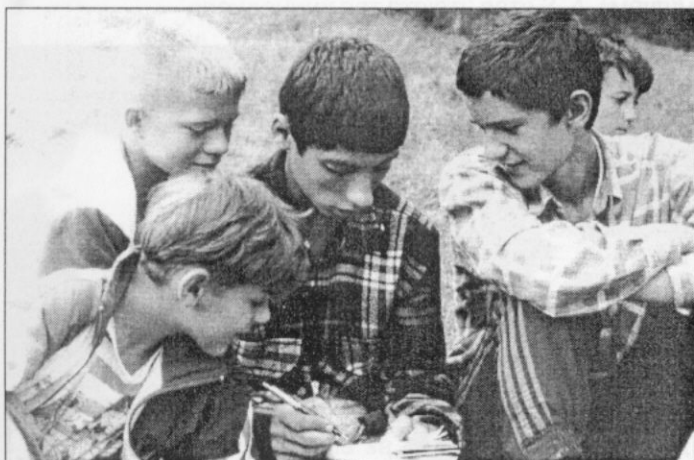
кутника намалюємо коло 15-20 кроків велике, це є т. зв. гніздо. Перші викидають свої м'ячі так, щоб попали в нього. При чому кидають м'ячі однотайно по приказу котрогось із гравців: "Летить, летить яструб", — ті, що викидають, кричать "Яструб!", коли бачать, що м'яч ле-

▲ Спортивні змагання на таборі "Лицарі природи"

▼ Заняття з практичного пластування

тить в гніздо. Коли гадають, що м'яч упаде поза гніздом, не кличуть. Після слова "яструб" ті, що викидають, кличуть на ім'я когось із своєї групи, що на одній нозі, як рак, або жаба, або зайчик (наперед мусить рішати, яким способом буде діставати м'яча) старається якнайшкоро дістатися в гніздо, забрати свій м'яч і м'яч свого ворога. (Перше мусить мати м'яч своєї групи, аж потім може брати м'яч другої групи). Коли вже зловив один чи два м'ячі, може повернути на місце, яким способом хоче (бігом, хо-

дом і т. п.). Той, що викидає м'яча, мусить добре вважати, куди м'яч летить, чи в гніздо, чи поза гніздо. Як закличе "Яструб", а м'яч впаде поза гніздо, його група має дві помилки. Викликаний гравець, що зловив м'яч своєї групи — хрестик; коли зловив м'яча і ворога — дістає два хрестики і йде викидати сам.

Якщо мав якраз викидати — іде ще раз (викидає 2 рази). Гравці викидають м'яч по порядку справа наліво. Кожний з гравців може назвати себе якоюсь птицею, а той, що викидає, потім викликає не ім'я гравця, але імена птахів, які мають гніздо яструба вичистити (викинути яструба з гнізда). Під кінець гри кожна група зараховує хрестики і помилки. Виграє група, котра має більше хрестиків.

"Тунель". Гравці стоять в рядах розкроку, створюючи тунель. М'яч подається або вправо, або вліво рукою над головою і під ногами. Коли останній дістане м'яча, вкладає його в тунель. Сам лізе за ним на колінях та ліктями опертий на землі, а руками посуває м'яча. Коли перейшов тунелю, м'яч знову подає гравцеві, що стоїть на кінці. Виграє той, хто скорше пролізе.

"На народи". Біля ямки, в якій є м'яч, стоять гравці. Кожний гравець має назву якогось народу. Скільки гравців — стільки на-

родів. Вибираємо одного, що буде записувати помилки і викликати народи. Решта мусить ловити і кидати м'яча. Гравець, якого після викликала, лапає м'яч і рахує до трьох. На "три" всі мусять встати, а він ціляє. Коли поцілить — дістане хрестик, а ні — дістає помилку (риск). По закінченні гри відраховують помилки від хрестиків і виграє той, хто має найбільше хрестиків.

Подібна гра є "Вариться кашка, вариться — з'їсть її Марійка". На останнє слово Марійка ловить м'яча і кричить "Стій!" Далі так само, як при грі "На народи!"

"Змагання чисел". Можна перевести різним способом. Звичайно грається так: Гравці сидять на лавках. Кожний має своє число. Впорядчик викликає число. Гравці, що мають таке число, вибігають, біжать до мети, ув'язують хустину на кілочку і повертаються назад. Перший дістає 4 хрестики, другий — 3, третій — 2. Виграє група, яка мала найбільше хрестиків. Можна викликати відразу два, три числа і цілі групи.

▼ Заняття з практичного пластування

“Втікайте!”. Грачі тісно біля себе утворюють коло. Всередині стоїть один з м'ячем. Кидає його вгору і ловить. При кожному викиді говорить: “Утікайте скорше, змай-тесь з вітром, моя стріла летить за вами, націлить вас”. При останнім слові всі розбігаються, а він старається їх поцілити. Той, кого поцілено, іде всередину. Коли той, що викидає, не поцілить, починає знов. При цьому він мусить завжди зловити м'яча. Інакше його з гри викидають, а на його місце приходять інший грач з кола. Вики-

“Де ти?” В середині кола стає двоє дітей одне проти другого з зав'язаними очима. Обернувшись декілька разів

на місці, одне з дітей каже до іншого: “Де ти?” “Я тут” — і старається утікати з цього місця. Перше старається зловити друге. Коли одне або друге підходить близько до кола, то всі гукають: “обережно!” або “гаряче!”. Після того, як перший зловить другого — обидва вертають на місце, а до середини приходять інші два.

Перед кожною грою звичайно треба вибирати або того, хто хоче вести гру, або кому бути тим чи іншим в грі. Щоб не було сварок, найкраще провести т. зв. числення:

Котилася торба
З високого горба,
А в тій торбі
Хліб-паляниця, —
Кому доведеться,
Той буде жмуриться...

або:
Раз, два, три, чотири, п'ять —
Вибіг зайчик погулять.
Раптом чує: “Стой!” —
Утікає зайчик мій.

▲
ст. пл. Оля Муха
у центрі уваги

Весело
▼

▲ ст. пл. Остап Стахів веде гуртку з юнацтвом

нений грач може до гри повернути аж тоді, коли підійде той, що був у середині (через якого він був викинений). Коли середній нікого не поцілить, то він мусить чекати, доки його черга дойде, рахуючи по колі.

1) Коли більше учасників, середніми стають 2-3 грачі. Кожний з них мусить мати свого м'яча.

2) Щоб грачі з кола скоріше не вибігли, можуть, напр., присідати, лежати і т. п.

3) Обмежити віддаль бігу.

“Лови на зайців”. Грачів розділимо на дві однакові групи. Перша група утворює велике коло — це ті, що йдуть на полювання. Друга група — зайці. Ті, що полюють, подають м'яч, а кожний другий цілить до зайців. Хто поцілить, дістає хрестик. По трьох хвилинах настає зміна. Виграє група, котра має більше хрестиків.

“Що це за пташка?” та **“Дзвіночки”** однакові зміслові ігри для слуху. Одному зав'язують очі, і вони мають сказати, хто співав або хто дзвонив дзвіночком.

“Вгадай” (подібна до “Ремісників”). Двоє з гурту умовляються, що мають робити. Далі рухами проводять якусь роботу. Рубають дрова, сапають, пияють, вчаться і т. п. Решта мусить угадувати. Хто вгадає, той вибирає собі пару і умовляється. Гра продовжується.

З ПОЖОВКЛИХ ЛИСТКІВ

пл. сен. Леонід Бачинський

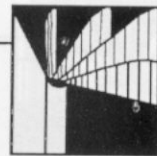
УКРАЇНСЬКИЙ ПЛАСТ НА ЦЕНТРАЛЬНИХ УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ У 1917-1920 рр.

Бурхливі роки переживала Україна в перших роках відновлення своєї державності. Після закінчення Першої світової війни почалася війна України проти її споконвічного ворога з півночі. Важко було в короткому часі налагодити весь державний апарат і власними силами вгамувати те безладдя, яке виникло в огні й бурі революції. Однак життя творило нові умови, поставали школи, гуртувалася й молодь і стихійно, без будь-якого доручення, у різних місцях України творилися пластові осередки. Між ними ще не було часу налагодити зв'язок, а тому кожний із відомим нам осередків провадив пластову працю на власну руку. З тих то причин постала певна різниця в їхній діяльності, організації та в методах виховання.

Ми нотуємо окремо три більші пластові осередки: Біла Церква, Кам'янець-Подільський, Чернігів. Дуже можливо, що й в інших місцях були зародки або й деяка більша скавтська діяльність, але досі нам про них нічого невідомо. Ми свідомі, що цей нарис неповний, хоч було досить часу, щоб появились у пресі будь-які згадки про пластовий рух на Центральних Українських Землях. Зібраний нами матеріал є тим цінний, що він походить від людей, які описані ними спогади подали нам власноручно, а ці спогади доповнені скромною літературою, яку тут використовуємо.

Український Пласт на Центральних Українських Землях мав офіційну назву Українські Бой-Скавти (УБС). Він цілком наслідував англійську систему виховання молоді та спирався на підручник ген. Байден-Пауела "Скав-тінг" для хлопців", дещо зукраїнізований, головню в ділянці внутрішньої організації.

Українські Бой-Скавти, які потім опинилися на еміграції в Польщі та які перебували в таборі інтернованих у Щеп'юрно, прийняли у 1921 р. назву Український Пласт.

Хоч Український Пласт у Західній Україні постав куди скорше, ніж на Центральних Українських Землях, організаційно він впливу не мав на розвиток Українського Скавтіngu в Білій Церкві. Однак зв'язок, бодай духовий, з Українським Пластом у Західній Україні існував у 1917 та особливо у 1918 роках. До того зв'язку спричинився сотник Українських Січових Стрільців проф. Іван Чмола, який мав безпосередній контакт з основоположником Українського Скавтіngu Євгеном Слабченком і постачав йому пластову літературу.

Є. Слабченко мав зв'язок теж із проф. Іваном Боберським від 1919 р. Д-р О. Тисовський у 1917-19 роках був відомий на Центральних Українських Землях, де до нього ставилися з великою пошаною, але він особисто у творенні та розвитку Українського Скавтіngu там не брав участі. Його книжка п. н. "Пласт", видана накладом "Вістей з Запоріжжя" у Львові 1913 р., відіграла велику роль і була одинокою українською пластовою книжкою у ті часи. Друга книжка д-ра О. Тисовського "Життя у Пласті", яка заходами Верховної Пластової Ради вийшла друком у Львові 1921 р., з огляду на російську окупацію Центральних і Східних Земель України, не могла, на жаль, стати там відомою.

Книжечка проф. Петра Франка "Пластові гри і забави", видана у Львові 1913 р., була напевно теж перевезена із Західної України на Придніпрянщину, але в осередку постання Українського Скавтіngu в Білій Церкві вона не була відома. Цілком певно, що ця книжечка проф. П. Франка була в руках основоположника Українського Скавтіngu Є. Слабченка дещо пізніше, бо в серпні 1919 р. вони обидва зустрілися. У тому ж році Головний Отаман Симон Петлюра доручив їм обидвом їхати до ЗСА і там займатися організацією Українського Пласту. З різних причин це не сталося.

Те, що Українські Січові Стрільці перевозили пластову літературу із Західної України на Придніпрянщину в 1918 р., підтверджує і д-р Никифор Гірняк, який стояв на чолі коша Українських Січових Стрільців у Єлисаветграді, де була одна з дружин Українського Скавтіngu, але про неї не маємо ближчих даних.

Перша дружина юнаків Українського Скавтіngu постала в Білій Церкві у травні 1917 р. Засновником її був згаданий вище Євген Слабченко, який перед тим був інструктором у російських бой-скавтах. В організації Українських Бой-Скавтів допомагав лікар Мо-

дест Левицький, голова місцевої "Просвіти", та деякі старшини січових стрільців.

Влітку 1919 р. організуються скавтські дружини у Вінниці, Каневі, Ржищеві та в Києві. Канівська і Ржищівська дружини були пов'язані організаційно з Білоцерківським осередком.

У Києві до організації Українського Скавтіngu спричинилися Лоцький, Степаненко (син міністра УНР), Гайдівський, Попович та інші. Домівка була в Українському клубі.

Усі скавтські дружини опиралися на статуті Українських Бой-Скавтів у Білій Церкві.

У 1918-20 рр. постали дальші осередки Українського Скавтіngu у Хвостові, Житомирі, Катеринославі та в інших містах. На жаль, ми маємо лише дані про Кам'янець-Подільський і Чернігівський осередки.

У Києві у скавтському осередку був діяльний Микола Мороз, який пізніше працював в Українському Пласті у Празі. До того осередку належав теж Олексій Яремченко, автор книжки "Основи пластуна", що вийшла друком у Бер-

З ПОЖОВКЛИХ ЛИСТКІВ

ліні 1923 р., та кількох дописів у пресі. У згаданій книжці "Основи пластуства" є розділ "Скавтінг на Великій Україні", але без даних про початки Українського Скавтіngu. Автор подає проект організації Українського Пласту на Центральних Українських Землях, пристосовуючи його до географічних і економічно-політичних умов життя Придніпрянщини, трохи відмінних від Українського Пласту в Західній Україні. О. Яремченко був людиною винятково лагідної і доброї вдачі, здібний та з організаційним хистом. Він помер трагічно у Парижі.

Досить часто згадується прізвище д-ра А. К. Анохіна, який організував Скавтінг у Києві ще задовго до революції 1917 р. Правда, у рядах д-ра Анохіна були й українці, але ж його скавтська організація була російська і тому ми тут її не обговорюємо.

Влітку 1918 р. гетьман Павло Скоропадський видав доручення творити українські скавтські організації при кожній середній школі.

У 1918-1919 рр. Головний Отаман Симон Петлюра дуже прихильно ставився до Українського Скавтіngu і декілька разів мав розмови з Є. Слабченком у справі поширення тієї молодечої організації.

У Білій Церкві був курінь Українських Бой-Скавтів. Ділився він на 4 чоти. Три склалися з юнаків середніх шкіл, а четверта — з учнів народної школи. Остання вибрала собі назву "Чумаки". Вовченят-новаків не було. Наймолодші юнаки-скавти в цій останній чоті називалися "джурами".

Однострій був такий, як в англійських скавтів. У Білій Церкві всі скавти носили блакитно-жовті стрічки кожної барви, пришиті до сорочки. Було їх по дві, довгі на 15 сантиметрів (майже 6 інчів). Курінний стрічок не мав, тільки носив шнурок (аксельбанти) через плече до горішньої кишені. Шнурок був подвійний, один блакитний, другий жовтий (зн. національних барв). Шнурок закінчувався металевою відзнакою з тризубом, переплетеним свастикою. Відзнаки були "срібні". На "золоті" бракувало відповідного матеріялу. Чотарі носили лише металеві відзнаки, а всі інші скавти мали тризуб, вишитий на скавтській сорочці.

О. Яремченко у віденській "Волі" у 1920 р. пише, що скавти носили відзна-

ку "три колоски". Можливо, що така була відзнака у Києві. В Білій Церкві такої не було. А це вказує на те, що повної однострійності не було також і при одностроях.

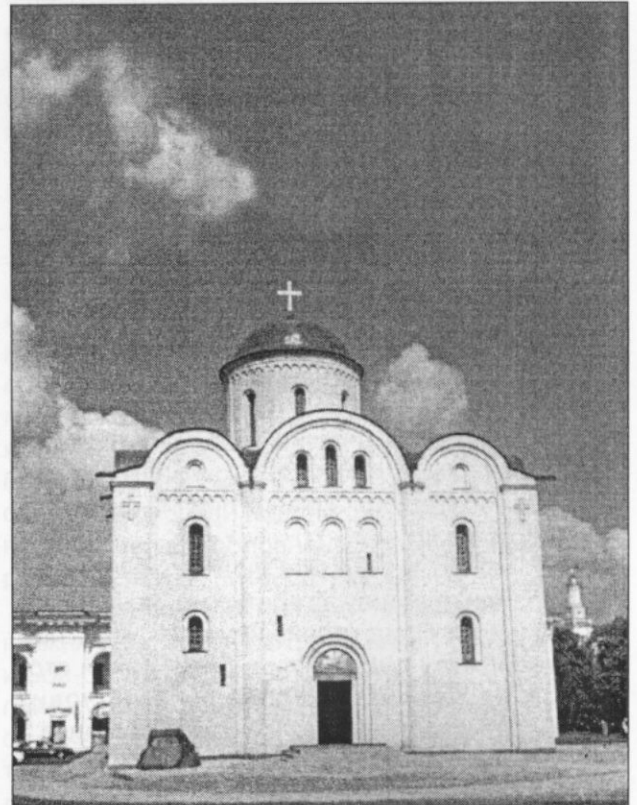
У Білій Церкві видано статут Українських Бой-Скавтів. Друкувалися також інструкції. Журнал "Український Скавтінг", про який згадує О. Яремченко, друком не виходив. Може, це був журнал, який виходив на шапірографі заходами якоїсь чоти або куреня поза Білою Церквою, не маючи офіційного призначення.

Є. Слабченко написав підручник "Український Скавтінг", але він не був друкований. Один примірник його перебуває в музеї-бібліотеці ім. С. Петлюри в Парижі. Можливо, що журнал під тією ж назвою змішано з підручником.

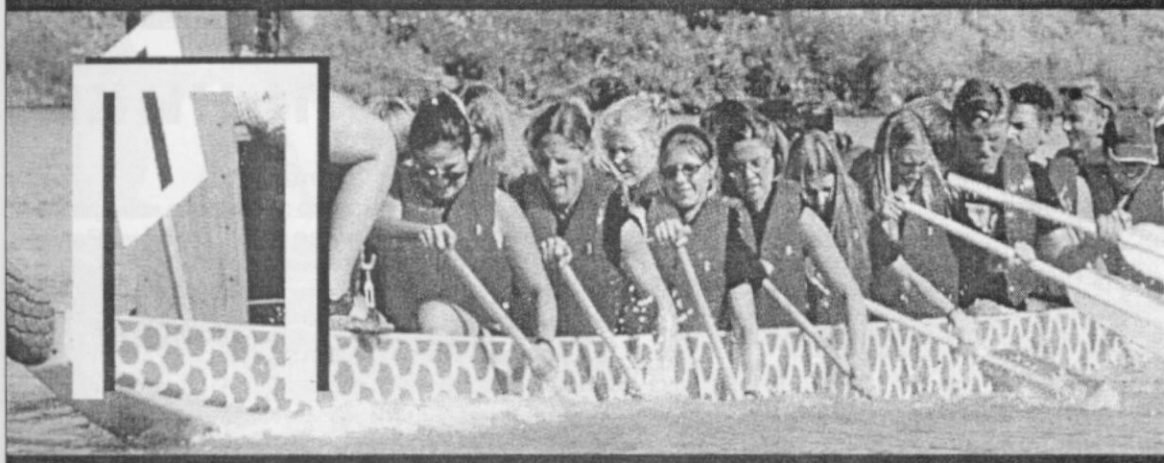
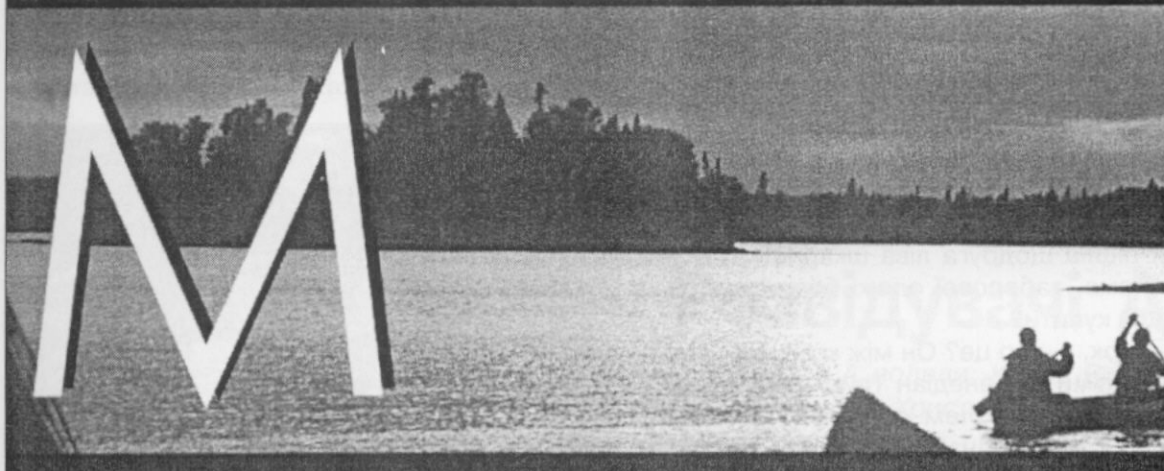
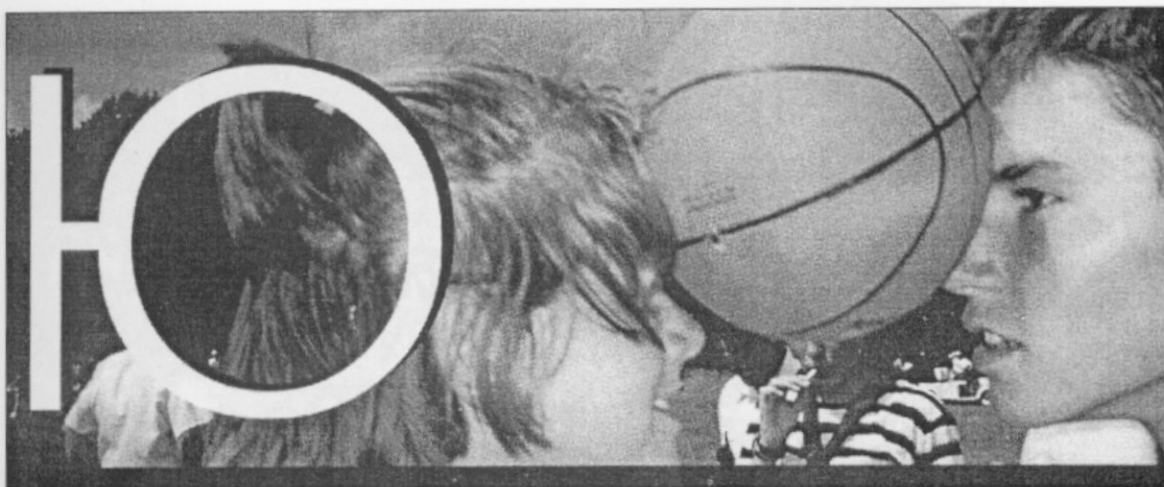
Українські скавти віталися між собою козацьким гаслом "Вартуй!" Осередки в різних містах називалися "дружинами". Головним помічником Є. Слабченка в Білій Церкві був один старшина УНР, який по тім загинув під Базаром.

В серпні 1920 р. в Лондоні відбувалося перше світове й міжнародне Джемборі, на яке запрошено Є. Слабченка і М. Мороза, але вони як делегати не могли з причин браку фондів туди поїхати і вислали тільки привітальну телеграму.

Народна Воля, Скрентон, ПА, 29 червня 1967 року

Церква Богородиці Пирогощі в Києві на Подолі

В публікації використано фотографії зі спецвипуску "ЮМЛЗ '98" з бібліотеки Юнака 2/98 та тексти з одиницьки "Зу..."

Паніка перед ЮМПЗ

Надходить кінець липня. Юнацтво готується до того, що ось-ось Зустріч почнеться. Але гальт! Проблема — криза. Шатро не має цельти, один мандрівний чобіт пішов собі на прогульку у далекий Світ Загублених Речей, а за ним пішла щодруга ліва шкарпетка. Ну, повного виряду нема, таборової одежі бракує... Що робити? Що перше купити?

Аж раптом — зирк, — що це? Он між коміксами та старими оголошеннями з "Кенедіан Тайр" лежить на підлозі розв'язка всіх проблем світу (ну, хоч би проблем типового юнака і юначки). Аж серце тріп-тріпає. Бюлетень про ЮМПЗ — це рятівник! Там на чудесно виложених картках є список виряду для юнацтва. Вже легше на цім світі жити!

Ага, наплечник, короткі штани, лопата... Вже добре.

Паніка пройшла, вже мир на світі. Тепер можна їхати до Вініпегу на Зустріч, де всі пластуни будуть.

Прихильники

Назва табору: Все 'Впоряд'ку
Рід табору: сталий табір з денними мандрівками
Місце табору: Spruce Woods Prov. Park — Winter Rec. Area

Враження табору

Ванеса Решітник

"Завтра ідемо на прогульку!" — гукнув бунчужний Михайло до свого мегафону. Ми, прихильники, пішли на одноденну прогульку до Spirit Sands в Манітобі. Від 10 ранку до 4 пополудні ми побачили частину Манітоби, про яку ми не знали, що така існує в Канаді — піскові дуни! Всі думали, що вони були в пустелі. Гори і гори піску з всілякими квітами і дикими тваринами. Не було там ані річки, ані дерев — лиш пісок. Хмари мов чіпали гарячу землю.

Юнаки і юначки бігали і лазили по піскових дунах, які були майже десять метрів у височині! Решту прогульки ми ходили по лісі, де дівчата побачили 'польового пса' — prairie dog. Ще одна річ, яка нас цікавила, була, вірте чи ні, свіжа вода з помпи. Без хемікалій, вона була трошки жовта і на смак більшості юнаків і юначок не подобалася. Всім дуже подобалася прогулька, але нам найбільше подобалися душі, які ми пізніше брали.

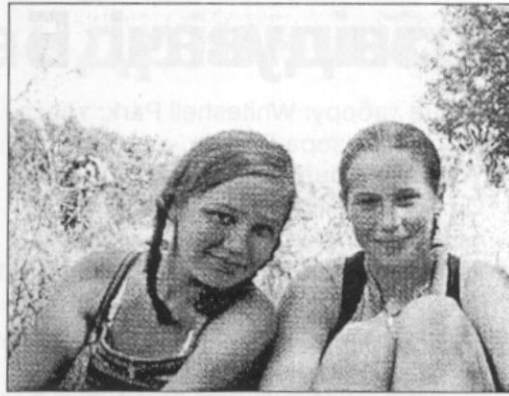
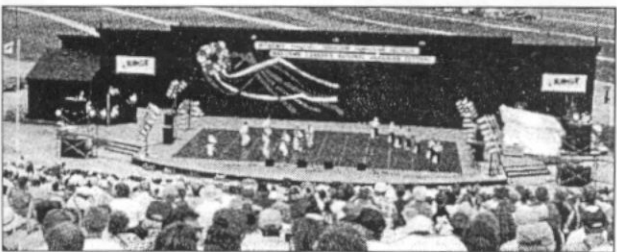
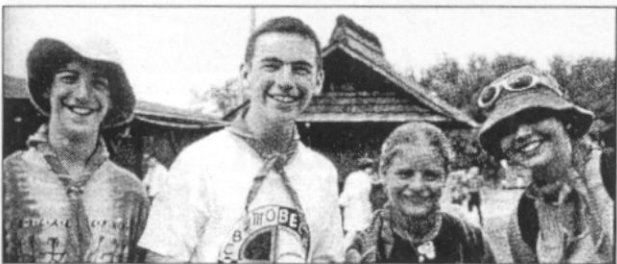
Учасники

Рід табору: мандрівно-роверовий

Місце табору: Riding Mountain

Сьомий гурток пл. уч. Стефан Дикун, пл. уч. Лукаш Маркевич, пл. уч. Андрій Малемха, пл. уч. Михась Кенюх

Ми гарно забавились на концерті. Нам найбільше подобалась група 'Кобасоникс' — це була найкраща таборова пригода дотепер. Нам 'Кобасоникс' подобались тому, що вони кидали ковбасу на людей. Також цікаво було, коли ми могли підходити до сцени і коли ми слухали музику. Ми були дуже змучені, коли ми ходили через Дофин. Ми бачили старечий дім. Також на концерті були козаки, які їздили на конях. Це було таке знамените і цікаве!!!

Розвідувачі А

З табору А подали: Ксеня Рибак, Ляриса Кордуба, Христя Баранецька

Ми почали нашу подорож в Нью-Аркським летовищі. Звідтам ми прилетіли до Вінніпегу, але не знали, чого сподіватися на ЮМПЗ'98. Коли ми приїхали до Red River Community College, ми не могли повірити, стільки людей там було! Ми зустріли людей з цілого світу: нашого бунчужного Тараса Хміля з Торонта (який останній рік проживав у Німеччині), Ореста Куцана з Німеччини і нашого приятеля Маркіяна Павлюка з Чікаго.

О 5:30 наступного ранку ми почали нашу подорож. Ми були дуже змучені і не могли повірити, що мусимо шість годин канойками плисти. Вкінці, нас взяло довше переплисти трасу. Після 8 годин веслування ми припливли до місця таборування — опівночі.

Наступного ранку ми були в доброму гуморі, але наші м'язи боліли. Того дня нам дуже добре йшло, а на третій день ще краще. Ми всі були веселі, що вибрали канойкарський табір. Ми ніколи не забудемо наші пригоди!

Мандрювання для нас також було приємне, ми мали багато цікавих пригод.

Розвідувачі Б

Місце табору: Whiteshell Park: траса Mantario до озера Betulla

Рід табору: мандрівно-канойкарський
Синяки на Mantario Trail

пл. розв. Марко Семотюк з табору Б

На таборі були різні дивні пригоди. Ми познайомилися з людьми з інших країн. Ми ходили так довго, що ми майже вмерли і несли канойки, аж наші руки розпалися! Я все буду пам'ятати, скільки синяків я дістав на Mantario Trail. Найбільше згадую, як щодня ми мусіли варити на мандрівних кухонках і вшати мішки з їжею на деревах. Також ми ніколи не кінчали заняття перед 11:30 вечора. Так, це справді був табір пригод!

Розвідувачі В

Місце табору: Whiteshell Park: Banock Point Rehabilitation Center

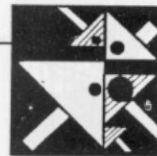
Рід табору: мандрівно-канойкарський
Було нас п'ятдесят двоє

пл. розв. Ярема Белей і пл. розв. Орест Закидальський

Вирушило 52 осіб, які хотіли побороти славний Mantario Trail. 42 учасників та 10 булавних почали мандрівку з надією на добру погоду, відсутність ведмедів та набрання добрих споминів. Мандрівка мала тривати шість днів — 60 кілометрів, але коли ми дійшли до траси, ми довідалися, що траса повна колод та були багна, які перешкоджали дорозі. Це створило почуття, що мандрівка буде довгою і дуже тяжкою.

Тому, що учасники з'їхалися з різних сторін, більшість нас не знали одне одного, але протягом табору всі заізналися та стоваришувалися. Назва мандрівного табору розвідувачів — "Табір Д.А.Г.". Це хитрий акронім на "Далеко, але гуздраємося", а також тому, що наш гід називався Doug. Найбільша пригода була, коли один гурток загубився, але знайшов дорозу назад до табору з додатковими десятима кілометрами на своїм списку пройдених трас.

Розвідувачі Мандрівний

Назва табору: "Табір Д.А.Г."

Місце табору: Whiteshell Park: по мандрівній трасі Mantario.

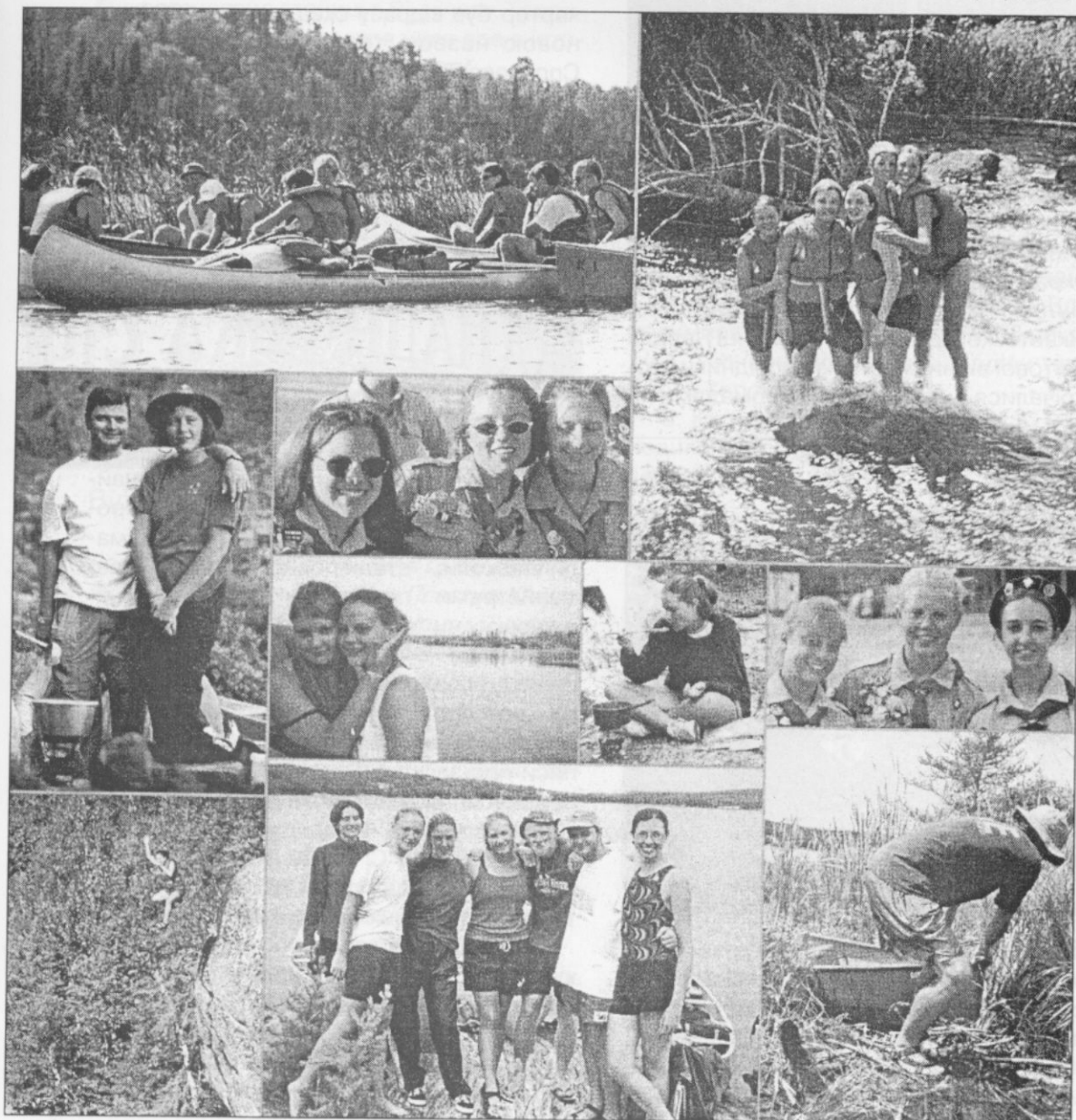
Рід табору: мандрівно-канойкарський

Мандрівний табір розвідувачів

пл. розв. Роксоляна Мартинюк

Наш мандрівний табір проходив по трасі Mantario Trail, де всі учасники мали змогу випробувати свої сили, витривалість та насолодитися чарівним краєвидом дикої природи. Юнакам і юначкам не було так легко, бо на шляху були різні перешкоди та пригоди, які приготувала сама природа.

Перший день був одним з найдовших і найтяжчих, але ніхто не відчув сильної втоми, бо наші пригоди щойно починалися. Щоденну втому після мандрівок знімала вода тих озер, де ми мали наші табори. Кожний день — інше озеро, інші місцевості. А найвеселіше було, коли ми переходили багно. Спочатку це була вода з різною густою травою, що сягала аж до колін. Наступний раз ми переходили невеличку річку, притоку озера. Вода сягала аж до пояса, але це було приємно, бо був гарячий день, і ми так освіжилися. Багно, яке було передостаннього дня, запам'яталося всім, мабуть, найбільше. А так на нашому таборі було все: сонце і хмари, дощ і веселий юнацький спів, вогники, гутірки та спілкування з природою.

З ПОЖОВКЛИХ ЛИСТКІВ

пл. сен. Радомир Білаш
і курінь ім. О. і С. Тисовських

ПЛАСТОВІ ОРГАНІЗАЦІЇ В КАНАДІ ДО 1948 РОКУ

▲
4

Мало хто з нас знає, що в Канаді існувало кілька організацій, які діяли під назвою "Пласт" у 20 ст. Перші спроби створити пластові організації з молоді українського походження в Канаді відбулися за ініціативою Канадської Скавтської організації. При кінці Першої світової війни скавтські провідники зустрічалися з українськими громадами по

▼
5

більших осередках, пропонуючи українській молоді пристати до канадських скавтських груп, але немає конкретних доказів, чи ці спроби були успішними.

Після Першої світової війни заходоми українсько-канадського духовенс-

тва, учителів та колишніх членів Січової організації в Україні створено "Товариство Українських Пластунів" і "Січ" в Канаді (Ukrainian Boy Scouts and Sporting "Sitch" Association of Canada). Канадський уряд ухвалив легальний чартер цього товариства 1925 року. Рік пізніше канадський уряд відібрав цей чартер, бо назва організації збігалася з іншою канадською організацією, тобто Boy Scouts of Canada. Новий чартер був відразу схвалений у 1926 р. з новою назвою товариства: Українське Спортове Товариство "Січ" в Канаді (при Канадській Раді Товариства Пластунів), або Ukrainian Sporting "Sitch" Association of Canada (associated with the Canadian General Council of the Boy Scouts Association).

▼
2

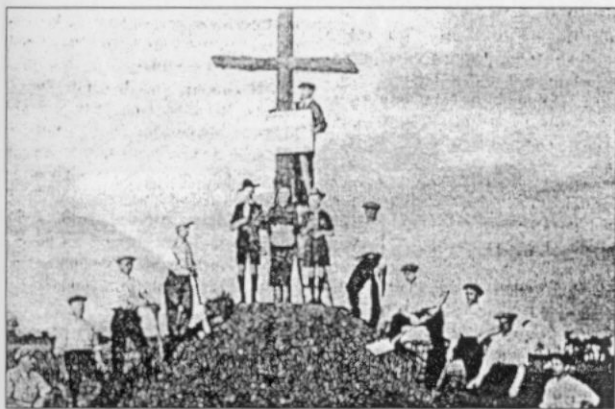
Пластуни товариства "Січ" були найбільш активні в осередках західних провінцій Канади. Січові провідники отримали вишколи, стали повноправними скавтмайстрами і провадили окремі сотні українських чи "рутенських" пластунів-скавтів у Канаді. В часописі "Канадійський Українець" появилось багато дописів не тільки про Пласт у Канаді і як організувати та провадити пластові групи, але також дописи про загрозу Пластові в Україні і про перенесення пластового руху до країн Західної Європи. З часом діяльність пластових сотень при "Січі" в Канаді затихла, але січовики продовжували свою уважну підтримку пластових груп до 1970 років.

В українській громаді Канади 1930 років можна було знайти організовані групи пластунів при Українській Стрілецькій Громаді (УСГ), як попередників МУН (Молоді Українські Націоналісти), та при парафіях Української Греко-Католицької Церкви. До

Другої світової війни при більших парафіях існували пластові чоти або курені, реєстровані в державній системі скавтів Канади. Але, як і в вищеподаних прикладах, вони знали про Пласт в Україні раніше, цікавилися ним і користали з таких виховних матеріалів, як "Життя в Пласті". Багато з цих пластунів записалося до канадійської армії під час Другої світової війни. Згодом українські пластові групи в Канаді перестали діяти на деякий час.

Після Другої Світової війни деякі курені і чоти відновилися при церквах. Їхні програми вже були тісніше зв'язані із типовими заняттями інших скавтських груп у Канаді, але їх приналежність до українських парафій нагадувала їм їхні корені. Незабаром з таборів воєнних біженців почали прибувати до Канади українські пластуни, які виростили в Україні. В 1948 році було засновано станиці в Вінніпегу, Торонті та Едмонтоні. Почалася нова ера в історії українського Пласту в Канаді.

▲ Від Редакції

У процесі підготовки Ювілейної Міжконтинентальної Пластової Зустрічі ЮМПЗ '98 для відзначення 50-ліття існування Пласту в Канаді стали наявними деякі документи й інформації, що свідчать про існування пластових осередків і груп у Канаді ще перед 1948 р.

Ці інформації потребують додаткових обширніших розшуків у приватних і державних архівах та детальнішого дослідження статутів (чартерів) з 1925 і 1926 рр. для устійнення характеру та точної дати початків існування Пласту в Канаді.

Ми будемо раді, якщо історія нашої організації в Канаді давніша, як ми первісно думали.

Наше 50-ліття, яке обходимо в цьому році, відмічає той час, коли Пласт почав діяти масово під своїм загальнопластовим статутом та став всеканадською організацією.

Пояснення до знімок:

1. "Пласт хлопців" при катедрі св. Володимира і Ольги в Вінніпегу 1936 року

2. На обкладинці газети Січовиків у Канаді включалося рисунки юнаків в одностроях пластунів та молоді Січі. Щоб задовольняти державні вимоги скавтів Канади, газета вмістила англійський клич скавтів на обкладинці. Україномовний клич віддзеркалював напрямні Січової організації в Канаді.

3. Дівочий Пласт при катедрі св. Володимира й Ольги у Вінніпегу 1936 року.

4. Піонери Пластового відділу при УНО в Торонті 1936 року.

5. Курінь юнаків при катедрі св. Володимира й Ольги у Вінніпегу, сорокові роки.

6. Колишні стрільці Української Галицької Армії і пластуни при відкритті стрілецької могили на цвинтарі Всіх Святих коло Вінніпегу 1936 року.

7. Пластунки катедрі св. Володимира й Ольги в поході вулицями Вінніпегу під час Євхаристійної процесії 1936 року.

ЗА НАШИХ ЧАСІВ...

спомини з нагоди 50-ліття Пласту в Канаді

▲ Провід на Першому Крайовому З'їзді Пласту Канади 1951 р.
Сидять, зліва: ст. пл. Ліда Палій, пл. сен. Олена Федейко,
Марія Зелена, Марія Мудрик, Марія Комісар, Тоня Горохович.
Стоять зліва: ст. пл. Василь Паленко, пл. сен. Дмитро Штундер,
Омельян Тарнавський, Іван Лецишин, Андрій Козак

В 1998 році Пласт Канади святкує 50-ліття свого зорганізованого буття. З цієї нагоди на Крайовий Пластовий З'їзд в лютому цього року було запрошено всіх колишніх голів Крайової Пластової Старшини, які ще є між нами. Ще перед З'їздом всім було поставлено три питання. З пересланих відповідей було ясно, що візія всіх голів включала такі аспекти:

- завдання Пласту є допомогти у вихованні повноцінних, характерних громадян, свідомих своєї спадщини, із почуттям приналежності до української спільноти, готових працювати для неї

- роля КПСтаршини є переводити вишколи, наради, спільні табори й зустрічі для молоді

- Пласт як організація повинен брати активну участь в українській та канадській громадах.

Пластуни і пластунки, які очолювали КПСтаршини, були частиною одної або й більше попередніх старшин. Ідеї всіх були переплетені, і це створювало тяглість у способі праці КПСтаршин.

Все ж таки були різниці в підходах, у способі діяння та в обставинах. Під час вечері на З'їзді кожний присутній голова сказав коротко про те, що було особливе під час його чи її каденції.

Короткі уривки не дають повного огляду праці. Зустріч під час З'їзду була нагодою пізнати колишніх голів КПС і одночасно зацікавити присутніх писаною історією організації, яка постійно планувала, діяла, аналізувала, старалася себе покращувати і, попри багатьох негативних передсказань, збирається це надалі робити.

В роках 1949-1951 пластову працю провадив о. Володимир Івашко, уповноважений Головною Пластовою Старшиною в Німеччині (відійшов у вічність). Перший Голова Крайової Пластової Старшини, в роках 1951-1962, пл. сен. Омельян Тарнавський, не міг бути на З'їзді. В роках 1962-1965 головою була пл. сен. Кекілія Цюпа Паліїв (відійшла у вічність).

Нижче подаємо частинно зретаговані слова голів, які були на Крайовому З'їзді. Пластун сеніор Микола Світуха не міг бути на З'їзді, але передав писемні завваги.

пл. сен. Микола Світуха, голова КПС 1965-1968

Перебираючи обов'язки голови КПС в 1965 році, я бачив чергові пріоритетні завдання:

- скріпити організаційний зв'язок і піднести ідейну єдність пластових осередків у Канаді шляхом переведення спільних таборів, вишколів і зустрічей крайового й міжнародного масштабу;

- запрезентувати Пласт перед загалом українського суспільства і перед урядовими чинниками Канади як справді провідну організацію української молоді, здібну реалізувати складні і відповідальні ініціативи з користю для загалу громади.

КПСтаршині вдалося реалізувати:

- переведення в 1966 році першої Крайової Зустрічі і мандрівних таборів юнацтва в Скелястих горах Альберти при участі понад 400 учасників, одержаної з виступами пластового юнацтва в Едмонтоні і Джаспері

- переведення в 1967 році Міжкрайової Пластової Зустрічі на пластовій оселі "Батурін" біля Монреалю при участі понад 2000 учасників з Канади і США, одержаної з виступами пластової молоді на міжнародній виставці ЕКСПО-67

- переведення в 1967 році першого в історії Дня Української Молоді на парляментській площі в Оттаві, в програмі якої взяв участь прем'єр міністрів М. Пірсон, одержаної з офіційною візитом пластової молоді в генерал-губернатора Канади

- успішні старання КПСтаршини в 1966-67 роках отримали фінансову допомогу від федерального уряду Канади для переведення пластових зустрічей і таборування крайового масштабу.

пл. сен. В. Янішевський, голова КПС 1968-71

Під час моєї каденції головні події були:

- ЮМПЗ 1971. Міжкрайова Пластова Зустріч була переведена канадською КПС на терені станиці Вінніпег та за її особливою активною підтримкою

- виступ перед Сенатською Комісією в справах етнічних меншин.

Пласт приготував brief у справі підтримки української мови як одної з heritage languages і разом з іншими

молодечими організаціями (СУМ, ОДУМ, СУСК) представив це питання перед Комісією, членом якої був сенатор Юзик. Виступало декілька осіб, а їхня аргументація відбувалася англійською, французькою та українською мовами.

Цілі праці Крайової Старшини були:

Прийнято Візію "Пласту у 2000 році" як україномовною молодечою організацією, призначеною для патріотичного виховання її членів і затримання Пластової Ідеї на теренах поселення.

Відбування вишколів на всіх рівнях на терені краю та ведених крайовими кадрами (до того часу за переведення вишколів відповідала ГПБулава — ред.). Для цього був призначений окремий член КПС. Це продовжували усі наступні Крайові Старшини.

пл. сен. Р. Вжесневський, голова КПС 1971-1975

Аспекти пластової праці, на які Крайова Пластова Старшина звертала особливу увагу та впроваджувала в життя:

- уніфікація програм на роєвих і гурткових сходах по станицях

- повне включення Пластприятю у станичних діях, головню фінансах і господарці

- живий зв'язок у різних ділянках з українськими молодечими організаціями

- організована участь пластової молоді у важливих національних громадських імпрезах

- жива співпраця з іншими скавтськими групами. За працю з етнічними скавтами пластун Ігор Велигорський одержав медалю від уряду Канади.

пл. сен. кер. Б. Пендзей, голова КПС 1975-1978

КПС зосередила увагу на вишколах пластових виховників та зв'язках з громадою і молодіжними організаціями.

Найважливіше з проведеної праці:

- проведено вишколи зв'язкових, новацьких та юнацьких виховників

- перепроведжено крайові табори юнаків і юначок за пластовими ступенями. Це стало постійною частиною пластової програми

ВІСТІ З КРАЇВ: КАНАДА

- запроваджено (вперше) щорічні наради станичних для зтіснення контактів і співпраці між станицями

- поширено зв'язок з громадськими, а особливо з молодіжними організаціями (участь Пласту у Дні Української Молоді 25.II.76 в часі Олімпійських Ігор в Монреалі; участь у Світовому Злеті СУМ-у в липні 1976 та на Крайовому З'їзді СУМ-у навесні 1977 р. і ін.)

- відновлено зв'язки з етнічними скавтами: участь у Світовому Джемборі польських скавтів (в липні 1976); табір етнічних скавтів "Кемп Гармоні" влітку 1977; участь у нарадах голів крайових організацій етнічних скавтів

- підготовлено договір з Національним Архівом Канади в Оттаві для передачі Пластового Архіву на збереження.

пл. сен. Д. Даревич, голова КПС 1978-1982

Я стала головою КПС 1978 року після 14 років участі в різних діловодствах виховного сектора у КПС. За той час у виховному секторі вдалося ввести регулярні щорічні вишколи виховників, зв'язкових і гніздових з постійною програмою. Щоб забезпечити тяглість у виховній праці і співпрацю, було необхідним мати розуміння і підтримку станичних, які в той час залишалися поза впливами і співпрацею з виховним сектором КПС.

Тому головною моєю ціллю було скоординувати виховну працю КПС і станиць, щоб спільними зусиллями підняти рівень розуміння пластової ідеології та методології і забезпечити тяглість пластової праці на рівні станичних і станичних провідів, а рівночасно дати голос на річних зборах і З'їздах зв'язковим і гніздовим.

Окрім особистих зв'язків, одним з адміністративних засобів здійснення цілей було остаточне оформлення і реєстрація Статуту, що тягнулося вже роками, але мені вдалося полагодити до шість місяців. Це дало можливість скликання нарад і річних зборів станичних, голів Пластприятю, зв'язкових і гніздових та формально забезпечило голос виховників у плануванні і виконанні плас-

тової праці (Крайові З'їзди відбувалися що два роки; наради були призначені на роки, коли не було З'їзду — ред.).

Наради дали можливість для виміни думок і нагоду продискутувати спірні справи перед формальними внесками і голосуванням на З'їздах. Це також дало можливість станичним і зв'язковим та гніздовим обмінятися досвідом і дусками. Можливо, що тепер, коли наради і збори стали частиною пластової традиції, ця інновація не є такою особливою.

пл. сен. І. Винницька, голова КПС 1982-1987

На пості голови КПС я поставила собі ряд завдань, з яких, з ретроспективи сьогодення, назву чотири.

1. Продовжувати, майже без змін, працю виховного сектора КПС, який був поставлений на кріпких основах моєю попередницею пл. сен. Дарією Даревич.

2. Впровадити ідеологічні семінари з рамени КПС (а не одного з уладів) з дорослих членів і співробітників Пласту як форум для формування громадської думки.

3. Активно включити батьків пластової молоді до виховної праці в Пласті. Співдія батьків і виховників у виховній праці УПН і УПЮ — популяризування запиту: "Для яких батьків — родин Пласт?"

4. Зактивізувати участь дорослих членів Пласту у громадському житті, як українському, так і всеканадському.

На мою думку, це четверте є особливо критичне завдання та проблема, яка ще є досі актуальною. Пласт, виховуючи людей, кваліфікованих поповнювати провідні кадри українських організацій, поносить відповідальність за те, щоб не тільки атмосфера дії у УПС і УСП стимулювала їх до добровільної суспільно-громадської праці, але також за те, щоб існував механізм, через який було б природним і нормальним цим висококваліфікованим громадянам включатись у провід громадського життя.

Беручи до уваги існуючу систему братніх організацій як структуру українського громадського життя в Канаді і в діаспорі (кілька організацій, які створили крайові

надбудови, вважають себе "рівні понад рівними", і тільки члени цих організацій могли бути в проводі крайових надбудов — ред.), виринула теза: Пласт — це не тільки молодіжна організація, але й Організація в Пласті Вихованих Громадян. Ця теза була обговорена і представлена в рамках III Пластового Конгресу, але, на жаль, не дістала розуміння і підтримки. Така структура (Пласт як громадська, а не тільки молодіжна організація — ред.) саме і створила б механізм для вихованих у Пласті громадян закривуватись в українському громадсько-суспільному житті та брати участь у його проводі.

У висліді сьогодні, десять літ пізніше, разуючий факт: Пласт не відіграє ролі у проводі громадських надбудов української діаспори, "бо це ж тільки молодіжна організація". Чи варто пробувати і чи можливо це ще направити? Думаю, що так.

пл. сен. О. Джулинський, голова КПС 1987-1992

Я був членом Крайової Пластової Старшини на різних виховних постах від 1971 року. Хотів би звернути увагу на два аспекти моєї праці.

Я особисто переконаний, що цікаві заняття і різноманітність пластових занять необхідні для здійснення пластової мети. Тому я завжди старався шукати та впроваджувати інновації, які мали на меті підняти рівень пластових занять і з тим пошану і прихильність до Пласту та ефективність ширення пластових вартостей. Прикладами інновацій вважаю:

- структуру, програму та підхід вишкільного табору для УПЮ "Золота Булава"
- спосіб переведення вишколу юнацьких виховників
- стиль підготовки, різноманітні фази і програми та нова структура ЮМПЗ-87, яка відбулася в Канаді.

Думаю, що це був успішний вклад у пластовий процес, оправданий бігом часу.

Під час моєї каденції, як і більшість попередніх КПС, ми старалися скріпити ідейну одність в краю через центральні вишколи та З'їзди.

Одночасно я старався підкреслити, що роля КПС може бути лише каталістом виховної дії по станицях. Пластова традиція переоцінює ролю центру, а недооцінює ролю та відповідальність станиць. Було важливо освідомити всіх, що КПС може допомагати та створити атмосферу співпраці, але відповідальність за успіх виховної праці лежить в першу міру у станицях.

пл. сен. Т. Джулинська, голова КПС 1992-1997

Під час моєї каденції зайшли неймовірні події: Україна стала вільною державою і Пласт відновився в Україні. Пласт Канади був одним з каталістів, що допоміг у цьому відродженні. Тоді виринуло запитання: куди далі?

Були голоси, що Пластові в діаспорі час "звивати шатра" і "все передати в Україну". Але Пласт в Канаді рішив, що ми продовжуємо працю з молоддю в Канаді — далі організуємо вишколи, З'їзди, тобори і зустрічі; далі творимо нові засоби та матеріали; далі беремо участь в організованому українському громадському житті Канади; далі співпрацюємо з пластунами в діаспорі, головно з нашими сусідами в США. Під час каденції створено суспільне пластова видавництво США і Канади для видання журналів "Готуйсь" та "Юнак".

У відношенні до Пласту в Україні КПСтаршина старалася розвинути взаємовідносини між пластунами обох країв. Спочатку була виміна — пластуни приїжджали з України на вишколи, а пластуни Канади їхали в Україну на табори.

Опісля був ряд спільних проектів — спільно організовані вишколи в Україні та відвідини і зустрічі в Канаді. Ці проекти були великою мірою уфундовані програмами канадського уряду. Від самого початку було ясно поставлене, що з цих програм мають користати пластуни обох країв. Думаю, що всі погоджуються, що дотеперішні проекти були успішні і процес продовжується.

ст. пл. Марічка Артиш, ст. пл. Леся Хміль

Табори у 50-ліття Пласту

▲ Відкриття дня

Наради проводу

Європа знемагала від спеки, а "країна дощів і туманів" зустріла нас похмурим ранком. Перше яскраве враження: прямовисна скеля не знати відкіля виникла перед паромом, що перевіз нас через Ла-Манш. Новацтво, змрене дорогою, забуло про сон і тулилося до вікон. І це не дивно, адже вони чули, що Велика Британія — країна несподіванок. Поміркуйте самі: двоповерхові автобуси, машини, що їдуть "не з того боку" (добре, що з сонцем було все гаразд, і схід залишився на сході, а захід — на заході). А "їхні" вівці, яких тут не бракує, навіть підспівували нам в часі збірок!

"Верховина", оселя, де таборує Пласт Великої Британії, заховалася поміж гір Північної Валії (Уельсу) поблизу містечка Colwyn Bay. І якби не море, до

24

якого "рукою подати", та асфальтовані стрімкі дороги, складалося б враження, що ми потрапили в Карпати.

Виховні підтабори УПН і УПЮ були розташовані близько один до одного. Спільні збірки, ватри, "зустрічі" в ідальні творили з них одне ціле.

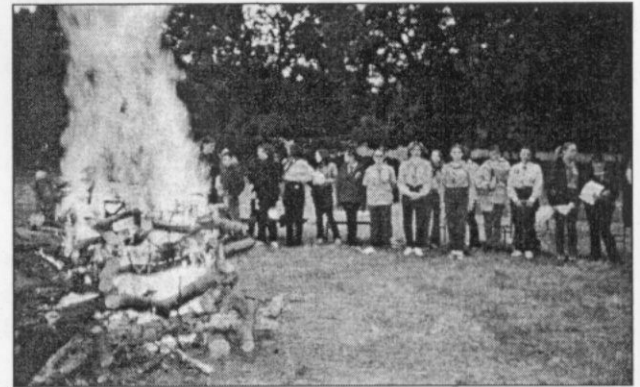
Перші дні ми, пластуни з України, звикали до погоди, природи і налагоджували стосунки з учасниками таборів.

Табори у Великобританії відрізняються від таборів в Україні, і тому вимагали від нас особливого підходу.

Командант табору УПЮ пл. сен. Ярема Кубчинський, завжди розважний і серйозний, підтримував нас своїми порадами, маючи велику відповідальність провести цей табір якнайкраще, адже він проводиться в рік 50-ліття Пласту у Великій Британії.

Приємно було запізнатися з іншими пластунами-сеніорами, які приїхали на цю землю ще молодими. Скільки вони вложили праці, любови, щоб ця "Верховина"

Під час Ватри

стала такою, як вона є. Це заступник команданта пл. сен. Роман Дубіль, який ще нині з молодечим запалом працював на таборі. Це й інтендант пл. сен. Роман Паращак, який з самого раненька щодня разом зі своїми помічниками працював на кухні, щоб їжа була і смачною і вчасно приготованою.

Юнаки і юначки, знаходячись на сусідніх галявинах, жили в чудових шатрах, але не на підстилках, а на спеціально зроблених руками сеніорів ліжках.

Хоч в перші дні падав дощ і всі сумували за сонцем, а дехто ще й за батьками, ми вірили, що на святкову ватру мусить бути добра погода, адже святкували 50-ліття Пласту у Великій Британії. І так воно й було. Попри різні заняття учасники завзято готували всілякі точки на ватру. Вона вдалася на славу. Було дуже весело. Ще зранку почали приїжджати гості, тобто пластуни з цілої Англії. І всіх нас стало, напевно, в два рази більше. Було дуже приємно бачити велику українську пластову родину у Великій Британії.

ст. пл. Світлана Каленська

БІЛЯ ПІДНІЖЖЯ АЛЬП

Влітку шестеро старших пластунів відбули до Німеччини. Метою поїздки стала допомога в організації та проведенні двотижневих пластових таборів, які відбуваються щорічно біля підніжжя Альп. 2 серпня відбулось офіційне відкриття таборів. Учасники з України, Німеччини, Польщі, Франції, Швейцарії і далекої Америки отримали благословення на плідну пластову працю та відпочинок. Таборове життя розпочалося чотириденним дощем, який, проте, не став завадою в проведенні програм таборів. Учасників таборів об'єднувало спільне пластове життя. Різноманітні гутірки, вечірні ватри, змаги, нові знайомства, праця в кухні, купіль в річці, мандрівки залишили чудові враження та об'єднали усіх учасників табору.

Пластові табори в Німеччині переводяться вже протягом 49 років і мають сталі традиції. Основна проблема тепер є у спілкуванні рідною мовою, якою новацтво розмовляє з великими труднощами. Незважаючи на це у програмі таборів завжди цікаві та змістовні гутірки, спортивні змаги, ігри. Юнацтво має можливість випробувати себе походами в гори, новацтво

— мандрівками по теренах біля Альп. Табори в Німеччині дещо відрізняються від аналогічних таборів в Україні, але мають спільні завдання об'єднати українську молодь в ім'я Бога та України.

В останній день табору юнацтво провело Купальську ніч. Чудова німецька ніч, поєднана з українською чарівністю, вінки на воді, стрибання через вогонь, купальські співи та забави згуртували нас в одну велику українську родину.

Учасники табору ▲

Юнацький табір “Під орлиними крилами” в Мілках

Учасники табору

8 липня 1998 року у селі Мілки у Польщі розпочався юнацький табір “Під орлиними крилами”. Приїхало 28 пластунів з Польщі та 2 з України. Що діялось на цьому таборі? Коротко кажучи: все. Були проби, вмилості, ігри, змаги, ватри, мандрівки, спортивні заняття (в цьому найцікавіше — водне пластування). Трошки йшов дощ, трошки гріло сонце, раз їжа краща, раз гірша, раз спали вночі, іншим разом ні, словом, все, що повинно бути на пластовому таборі.

ст. пл. Олена Халупа

“Мокрі шатра”

СКОБ-Готуйсь! — такими пластовими кличками вітали ми себе під час чергового новацького табору. Першим — з сестричками і братчиками, другим — з новаками і новачками, які приїхали на літнє таборування.

6 липня 1998 р. в Посаді Риботицькій біля Перемишля, де протягом двох тижнів проводили ми черговий новацький літній табір, вісімнадцятеро учасників дітей і п'ятеро виховників зустрілись, щоб продовжити новацькі заняття з осередків, відпочити, здобути нові знання, пізнати нових товаришів чи зустріти старих добрих приятелів. Деякі учасники вже черговий раз виїхали з хати на табір, декілька осіб вперше попрощалися з батьками, проте всі хотіли пізнати надзвичайний чар таборування.

Хоч в перші дні привітала нас погана погода, спогади з цього табору залишилися приємними. Дощова погода позначилася навіть на назві табору — “Мокрі шатра”. Однак не вплинула вона на програму табору. Були, як звичайно, новацькі проби, ігрові комплекси та перевірка вмілості. Діти познайомилися з історією України, важливішими подіями Пласту, життям у природі, вивчили багато пісень, бавились, проводили різні ігри та конкурси. А коли вже виглянуло сонце, заняття велися надворі, де були і футбол, і прогулянки. Жодна калюжа чи болото не були перешкодою для наших чудових новаків, які з охотою і відвагою змагались з атмосферними умовами. Для групки наших ді-

тей ніколи не бракувало цікавих розваг. Часто ми мали гостей: у відвідини до нас приїжджали Владика Кир Іван Мартиняк, батьки дітей та приятелі Пласту.

Користуючись допомогою та прихильністю людей з Перемишля, ми змогли побувати на чудових прогулянках: у Красічині, Болестрашицях, Перемишлі. Особливою приємністю на завершення табору був виїзд до чудового міста Львова. Спогади з усіх виїздів довго зберігатимуться в пам'яті кожного з нас.

Тому-то особлива подяка всім, хто допомагав в організуванні та проведенні цього табору й створенні приємної і незабутньої атмосфери: передовсім батькам за те, що посилають дітей в пластові табори, дітям - за участь у них і виховникам, які присвячують частину своїх ваканцій для праці з новацтвом. Спеціальне спасибі п. Анні Ковалик, яка готувала смачну домашню їжу, була додатковою опікункою для нас усіх та в тяжкі хвилини підтримувала нас на душі. Отцям Василям та іншим гостям, які прибули до Посади, за їхнє зацікавлення, присутність, поміч та духовну підтримку.

Особлива подяка господареві у По-

саді Риботицькій п. Андрієві Саладюку за можливість використання його хати та площі для табору й велику працю в його організуванні та проведенні.

Неможливо передати усіх спогадів, думок, перерахувати всі успіхи. Після закінчення табору сумні, але водночас щасливі, повернулися ми до своїх домів. Чи всі зустрінемося у новацькому таборі вже у восьме — побачимо за рік. Запрошуємо!

“Наше Слово” № 39, 27 вересня 1998

Ірина СИТНИК

САМІ ШУКАЄМО ПРИГОД І ДІЛА

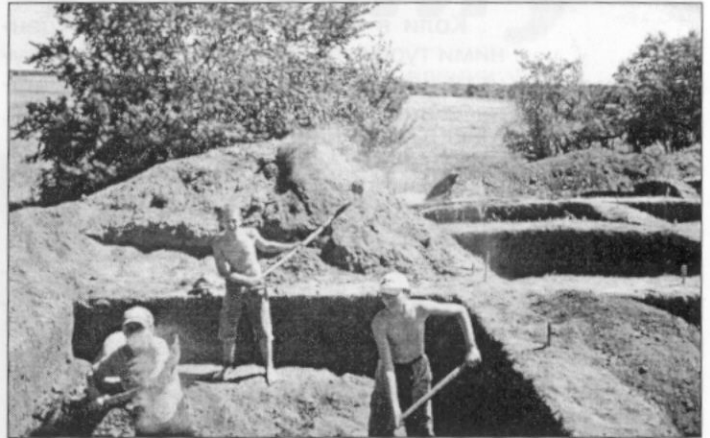
На початку літа організатори відпочинку дітей ламають голови, чим би захопити, зацікавити малечу. І часто-густо згадують своє дитинство, свої ігри, забави. Та час рікою пливе і те, що вчора викликало інтерес, сьогодні набридло. У пластунів подібних проблем не виникає, бо Пласт — це система виховання, в якій все наперед продумане і апробоване. Та ще більше ідей — у запаснику. Про всяк випадок, раптом знадобиться. А на ловця, як кажуть, і звір біжить. З 27 червня по 8 липня на Всеєвропейському скаутському джемборі "Серце Європи-98", що проходив у Словаччині, побували й наші — Лариса та Маргарита Романови і Світлана Креденцар. Наталці Луконіній поталанило пройти Школу Булавних у Всеукраїнському таборі провідниць Пласту, який цього літа облюбував містечко Славське, що у Карпатах.

П'ятнадцять пластунів і вісім зацікавлених брали участь в окружному таборі "Степовий вітер" на Харківщині. Вісім наших хлопчиків і дівчаток склали Пластову Присягу. Відрадно, що першими тут були заприсяжені пластуни станиці Северодонецька: брат і сестра Аліна та Дмитро Недайхлебови.

А не так давно 18 членів Пласту повернулися з курінного табору "Скіфські скарби". Дізнавшись, що у селі Капітанове Новоайдарського району, кілометрів за 40 від нашого міста, ведуться розкопки, поїхали "у розвідку". Поцікавилися, чи робочі руки бува не потрібні. Виявилось, що так. І через два дні — вони вже там! Одна маленька, але важлива деталь: на розкопках у Капітановому побувала молодь з Кембріджа, Берліну, Кракова, Санкт-Петербурга, Києва, а першими представниками Северодонецька стали наші пластуни.

Організувати збори швидко вдалося не тільки завдяки легкому на підйом керівництву міського Пласту, але і його прихильників — батьків Дмитра Паламарчука та Євгена Гільова. Таборовий день 14 годинаю ділився надвоє. До цього часу діти вели розкопки, потім — мили, очищали знахідки, шифрували їх для відправлення до інституту археології Академії наук України. А далі, аж до 22.00, пластова виховно-вишкільна програма. Речі, які вдалося дістати із надр землі, відносяться до зрубної культури. Їх вік — від семи тисяч до 400 років до нашої ери. Найбільше пощастило Дмитру Паламарчуку. Він розкопав форму для виливання зброї. Діти знайшли також окремі рештки, не схожі ні на кістки тварин, ні на кераміку. Коли ж їх як мозаїку склали до купи, утворився панцир черепахи. Відшукали вони і цілісне поховання людини, яка мешкала три тисячі років до нашої ери.

Погодьтеся, одна справа — уроки історії, хай і найзахоплюючі, чи сторінки підручника з цьо-

го предмету, хай і найцікавіше написані, і зовсім інша — свій власний погляд у глиб віків, у глиб прадавньої цивілізації своїх прапращурів!

Окрім археологічно-пошукових робіт, пластуни вивчали міжнародні знаки і семафор, практикували надання першої медичної допомоги, вивчали пісні і грали теренові ігри, бо заняття у Пласті завжди корисні і повчальні. А ще й захоплюючі, оскільки пластуни самі собі шукають пригод і діла.

Верховодили у таборі старші дівчата. Головна особа, на якій трималася виховна робота, то бунчужна Наталя Луконіна. Людина, яка першою підводиться вранці і останньою лягає на спочинок. Її тезка Наталя Марухненко — інструктор з надання першої медичної допомоги. Світлана Креденцар — відповідальна за ватрові імпрези, тобто за заходи навколо багаття. Маргарита Романова — мозковий центр. Вона влаштовувала теренові ігри і співи. Пісні народжувалися як гриби. Особливо всі захопилися їх перекладами з російської і навіть англійської мов. У випадку, коли якась мелодія подобалася, пластуни й самі слова на цю музику писали. Вигод у них було замало, зате вражень — вдосталь. На таборі археологи дивувалися, як дітям вдається все робити на сигнали свищів, по команді "Струнко!", "Кроком руш!", "Спо-чинь!"... і водночас бути вільними, займатись тим, кому що більше до вподоби, самим усе влаштовувати, за все відповідати.

24 години на добу вони перебували на повітрі, на природі. На відкриття і закриття дня, перед їжею пластуни зверталися за благословінням до Бога, і ця молитва оберігала їх. Вони переконалися, що найцінніше — то є хліб, сіль, вода, а найцікавіші враження — від спостереження за природою і погодою, які мінялися кожної хвилини, кожного дня. Степовий вітер, захід сонця, нічний зорепад: краса і неповторність кожної миті!

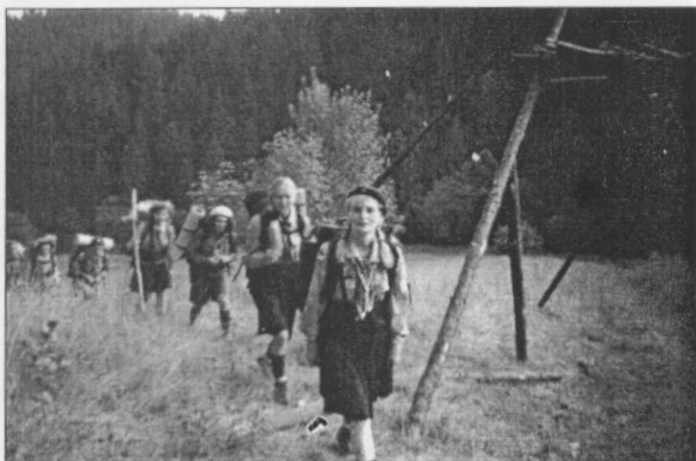
Оттак виглядають розкопки

ст. пл. вірлиця Надія Цюра

ШКОЛА БУЛАВНИХ

Коли в твоїй стомленій повсякденними турботами голівоньці починає лунати клич літа, свідомість, замордовану екзаменами, роботою, політикою,

проявити знання та вміння, повчитись та навчити, досягти та досягнути, перевірити свою "силу" — відбути вишкіл найвищої кваліфікації. На невеличкій карпатській полонині вони поставили табір, щохвилино перетворюючи його у взаємне вогнище співпраці, розуміння, підтримки, йдучи "Від серця до серця" (такою була назва табору). Безперечно, щоденні інструктажі, до яких ти повинна готуватися, різноманітні картографічно-піонерсько-сигналізаційно-медичні практичні ділянки вимагали сили, знань, фантазії. Всі знання ти відкладав у комірчину мудрості, пам'яті, силу — у скриньку наснаги, фантазію та настрій накопичував як життєву сутність.

Різноманіття таборової програми та незапрограмованої погоди не дозволяло розслаблятися (з часом реальні алярми почали бути уявними чи навпаки — уявні

третім перехожим, прорізує сонячний промінчик, ти за інерцією відкидаєш все, щоб припадало порохом, і з божевільним настроєм кидаєшся у лавину пластового літа. Matka Natura підхоплює твою сміливість, а дядько випадок (чи прикол) дарує хвилини мандрівного чи таборового, спеціалізованого чи вишкільного, юнацького чи новацького, але завжди шалено захоплюючого життя.

У липні цього року краєвиди села Рожаночки, що на Сколівщині, вітали

видавались справжніми). Таборуючи, ти усвідомлював, які точки потрібно знати та вміти, щоб переводити табори. Так ти доходиш до стану суперкондиції. Можеш (майже із закритими очима) робити перев'язки та в будь-який момент штучне дихання, замість ранкової руханки "семафорити" чи медитувати в морзетку, "стріляти" компасом азимуту (доречно використовувати у великих містах), зав'язувати шнурівки, неслухняне волосся різноманітним в'язанням, змагатися з інструктором у виконанні гутірок, писати есеї на тему "Роль нічної стійки у житті юначки" чи "Як варити, щоб можна їсти" та інші можливості у дійсності.

Так, ця захоплююча дійсність шабівського вишколу, обвіяна димом злагоди та розуміння, пронизана спогадами та піснями, гутірками та сміхом буде приваблювати різні покоління сильних духом, красою славних дівчат.

▲
86/98
▼

дощами і сонцем, вітрами та блакитним небом вісімнадцятьох учасниць Міжкrajового Вишколу Таборових Провідниць УПЮ-ок "Школа Булавних-98". З різноманітних куточків України та світу зібралися юначки та старшопластунки, щоб

пл. сен. Галина Каширіна

Пласт у Криму

На степових просторах Присивашу, на узбережжі Каркінітської затоки, на місі Картказак з 10 по 15 серпня 1998 року відбувся морський пластовий табір "КАР-ТКАЗАК-98".

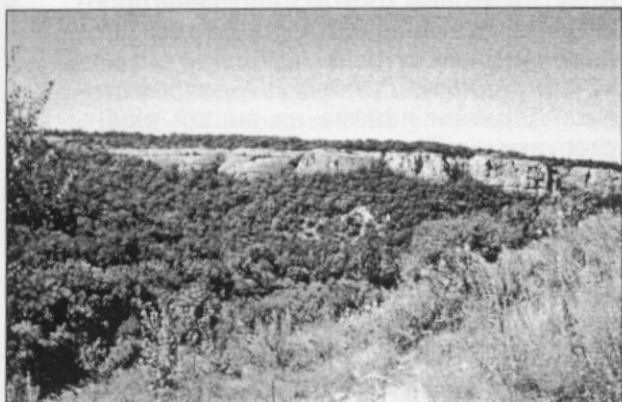

▲ Ханський палац, Бахчисарай

Підготовкою та проведенням цього табору займалась пластова група м. Красноперекопська з участю та підтримкою вчених екологів Інституту Біології Південних Морів (ІБПМ) (м. Севастополь), батальону Національної гвардії України (м. Красноперекопськ), куреня "Чорноморці" (м. Львів), молодіжної групи "ДАІ" (м. Красноперекопськ), яхтклубу (м. Армянськ). В таборі взяло участь біля 130 пластунів, скаутів та дорослих осіб з Криму і України. Привітати пластунів на відкриття табору приїхали Красноперекопський міський голова Олександр Саутін, помічник-консультант народного депутата Валерія Хорошковського Володимир Сігалов, командир окремого батальону НГУ майор гвардії В. Шумило.

▼ Кримські краєвиди

Програма табору була дуже цікавою та корисною. Були заняття з екології, морсь-

кого пластування. Для зацікавлених у Пласті відбувалися гутірки про мету, програму, традиції нашої організації. Пластуни дізнались про проблеми Чорного моря та брали участь в наукових дослідженнях моря і суходолу, які проводились вченими-екологами та студентами ІБПМ. Цікаво, що учасниками табору було зроблене наукове відкриття — знайдено 3 види вимираючих рослин, які росли великими популяціями на узбережжі Каркінітської затоки.

У юнацтва була можливість навчитися керувати байдарками, віндсерфінгом і ходити яхтами. Це вони робили з великим захопленням.

Також були підготовлені спортивна, культурна та пластова програми: морське свято Нептуна, музична екологічна імпреза "Крим — наш дім", спортивні Каркінітські ігри, велика нічна гра "Вживан-

ня диких тварин". Коли сутінки оповили степ, починались ватри з піснями чи веселі вечірки.

Великою несподіванкою для дітей був приїзд в гості воїнів-гвардійців окремого батальону спеціального призначення, які продемонстрували свою майстерність рукопашного бою та вміння володіти зброєю.

Також великою радістю для всіх пластунів був приїзд до табору Голови Крайової Пластової Старшини Андрія Гарматія з пластуном із Австралії Симоном Когутом. За їх участю відбулася зустріч з усіма виховниками, на якій обговорювалися можливості розвитку Пласту у Криму.

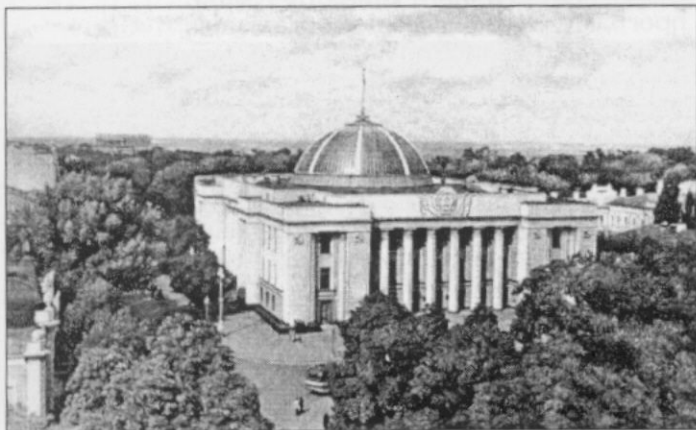
Пластуни (загін "Кондор") з Севастополя

ст. пл. Андрій Гарматій

НОВИЙ КРОК НАШОГО РОЗВИТКУ

26 вересня відбулася важлива подія у житті Пласту. До цього докладали зусиль усі попередні керівники органі-

Верховна Рада України

Вид на Дніпро з Володимирської гірки

зації на різних рівнях: Пласт відкрив головну канцелярію у м. Києві. Відкриття канцелярії підтвердило наші здобутки у розвитку організації по цілій Україні і стало початком процесу остаточного перенесення національних керівних органів до столиці України.

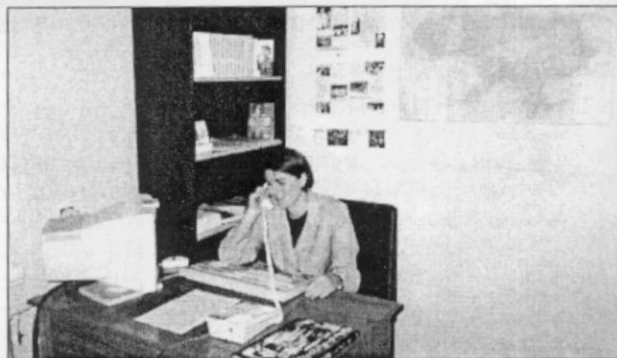
Пласт йшов до цього природним шляхом, здійснюючи плановану політику залучення нових добровольців у нових регіонах Держави. Спочатку зосереджений в основному на заході нашої Держави, Пласт мав своїм центром Львів. Розташування головного керівництва організації, головної канцеля-

рії, зосередженість усіх технічних і матеріальних ресурсів у Львові давало можливість легкого і оперативного зв'язку з усіма осередками, сприяло прямому і живому контакту з членством.

На останньому Крайовому Пластовому З'їзді делегатами було зазначено про все зростаючі труднощі в керівниц-

тві організацією, які пов'язані з динамічним зростанням чисельності в різних регіонах. Вже тепер ми маємо 123 зареєстровані осередки і понад 8700 членів. І усі ці люди, не зважаючи на віддалі (а Україна — велика держава) потребують порад, консультацій, постійного зв'язку, забезпечення книжками і методичними матеріалами, потребують так важливого обміну думок. Як один з кроків вирішення цієї проблеми на З'їзді було прийняте рішення про утворення Пластових регіонів (округ). І ми навіть за цей короткий термін встигли відчути усі позитиви цього кроку: об'єднавши свої зусилля і при підтримці Крайової Пластової Старшини, пластуни регіонів східної і південної частини України вже провели кілька вишколів, семінарів і таборів, приєднали до своїх лав як нових дітей, так і нових дорослих. Безпо-

середні зв'язки між регіональними утвореннями заходу і сходу, півночі і півдня нашої Держави не тільки є безпосереднім внеском нашої організації до зміцнення національної злагоди, але й формують серед членства дух братерства, взаємодопомоги і спільної відповідальності за майбутнє Пласту.

Відкриття Головної канцелярії у Києві стало наступним кроком у вирішенні проблеми задоволення потреб діючих пластових осередків і активної підтримки розвитку Пласту. Розташування канцелярії у столиці Держави підніме на вищий рівень стосунки між Пластом і державними установами, дозволить ще з більшою силою пропагувати український скавтінг на національному рівні.

Попереду нас чекає ще багато роботи. І чи не найбільше зусиль вимагатиме від нас процес передумання підходів до діяльності організації, зважаючи на її реальний загальнодержавний рівень.

Відповідальний секретар ст. пл. Тоня Вахиченко у головній Канцелярії

ОБІЖНИК УПС

БУЛАВА ГОЛОВНОЇ БУЛАВНОЇ УЛАДУ ПЛАСТОВОГО СЕНІОРАТУ
 270 BREMEN STREET, ROCHESTER, NEW YORK 14621-2368 USA
 Тел./ФАКС: 716-467-2865

До Крайових Булавних, Діловодів УПС, Курінних УПС

Куток Начального Пластуна

Другий Головний Обов'язок Пластуна та Добре Діло чомусь часто забуваються. Вони подумані на те, щоб виплекати людину шляхетну характером, яка думає та опікується не лише собою, але й іншими. Шляхетність характеру треба плекати вже з молодого віку. Саме тому від новаків і юнацтва вимагаємо доказу щоденного доброго діла. Цією думкою і з цією звичкою, набутою в УПН і УПЮ, пластуни повинні жити усе життя.

Сьогодні, зокрема в діяспорі, є багато пластових сеніорок і сеніорів, які колись клали підстави під розвиток Пласту й посвячували весь час і енергію, щоб забезпечити Пластові успішне майбутнє. Сьогодні вони є в похилому віці, часто тепер вже їх не бачимо, часто про них зовсім забуваємо (Out of sight, out of mind)!

Яким гарним прикладом допомоги другим, чи прикладом Доброго Діла для новачка і юнацтва, було б, якщо б ми час до часу відвідували тих старших сеніорів або хоч потелефонували й запитали про здоров'я та чи їм потрібно якоїсь помочі! Може, лише післали б карточку з табору, святочні побажання тощо. Ми тим віддамо їм пошану та підтримаємо їх на дусі.

Для нас це нагода виконати Другий Го-

ловний Обов'язок Пластуна, зробити Добре Діло, плекати ціх шляхетного характеру. Для них це буде велика приємність та доказ, що пластуни про них не забули, не забули їхньої праці та що ми всі є одна пластова родина.

90 років подрузі Любі Пежанській

Осередок праці УПС при станиці в Нью-Йорку 27 вересня 1998 року товариською зустріччю відзначив 90 років з дня народження подруги Люби Пежанської, з того 75 років приналежності до Пласту.

Зустріччю провадив голова Осередка УПС пл. сен. Олесь Лабунька. Про життєвий шлях подруги Люби говорила пл. сен.

Ляся Старосольська. В крузі друзів сеніори зложили подрузі Любі привіти від куренів "Перші Стежі", "Бурлаки", "Верховинки", "Ті, що Греблі Рвуть" і "Лісові Чорти", від ГПБ вручено Грамоту Заслуги, відчитано привіт від Головної Булави Уладу Пластових Сеніорів та подаровано китиці квітів.

Многая літа, подруго Мурко!!!

СИЛЬНО! КРАСНО! ОБЕРЕЖНО! БИСТРО!

31

Сеніорат в Австралії

Крайова Булавна УПС Австралії, пл. сен. кер. Анна Овчаренко, пише: "Коротко пару слів про Сеніорат Австралії. Сеніорська родина розташована по чотирьох штатах у станицях Аделаїда, Брізбан, Мельборн і Сідней. Сеніори 90% оформлені по куренях, в яких проявляють свою діяльність. Очевидно, при станицях є осередки праці УПС, одинока станиця, яка не має осередка праці УПС, це Сідней.

Сеніори, як і всюди, поділяються на дві групи: активних і неактивних. В групі неактивних є сеніори, які оправдані похи-

лим віком, але й молодші бездіяльні—"сезонні". Сеніори включаються в станичну діяльність, Крайовий Провід, громадські, церковні організації, шкільництво.

Переводилися різні акції на допомогу Пластові в Україні, дітям Чорнобиля, на розбудову Сокола. Поминаючи різні перешкоди, сеніорат є найсильнішим урядом, який дотепер рятує у труднощах і проблемах.

З жалем спостерігаємо, як відходять на Вічну Ватру друзі сеніори — піонери нашого Пласту. Одначе віримо, що наш Пласт і сеніорат вдержиться ще довгі роки в Австралії, а в Україні Пласт стане сильним і провідним!"

Вісті від куренів УПС

Курінь (Зграя) УПС "Брати Моуглі" в Австралії

Початком цієї пластової одиниці вважається 1951 рік, коли українські емігранти прибували до Австралії після Другої світової війни. Гурток "Брати Моуглі" брав активну участь у розвитку і пластовій діяльності станиці Сідней, включаючи участь в організації і переведенні пластових таборів, виховну працю в новацтві і юнацтві. 1967 року гурток "Брати Моуглі" переходить до Уладу Старших Пластунів, і з того часу засновується курінь УСП "Брати Моуглі".

З виїздом членів куреня до інших міст Австралії на постійне проживання сеніори і старші пластуни засновують відділи куреня в Мельборні та Аделаїді. Члени куренів працюють в пластових станицях та займають відповідальні становища в українських громадських, кооперативних і церковних організаціях. Більшість членів племені є професійні люди, які поза своєю працею вкладають багато труду, знання і досвіду у пластову працю.

Як пластова одиниця курінь УПС під сучасну пору опікується пластовими осередками у Криму в Україні і здійснює цю опіку, надсилаючи українським пластунам у Криму пластову літературу, а на прохання уповноважених провідників при кінці 1998 року висилається 20 примірників "Життя в Пласті" та "Посібник зв'язкового".

Курінь УПС "Брати Моуглі" нараховує 22 членів, а курінь УСП має понад 30 членів, більшість з них невдовзі перейде до сеніорату, тож перспективи існу-

вання і творчої діяльності племені "Брати Моуглі", а зокрема його сеніорської зграї, непогані.

Курінний — пл. сен. кер. Василь Гладкий, скарбник — пл. сен. дов. Борис Любчик.

пл. сен. дов. Яр. Соловій, писар

3 курінь УПС "Лісові Чорти"

На Курінній Раді в днях 6-7 червня 1998 р. на пластовій оселі "Вовча тропа" 3 курінь УПС "Лісові Чорти" обрав новий провід:

курінний — пл. сен. Всеволод Гнатчук

заступник — пл. сен. Андрій Перекліта

писар — Тарас Когут

скарбник — пл. сен. Роман Стефанюк

Вітаємо провід 3 куреня УПС "Лісові Чорти" і бажаємо Вам, друзі, багато успіхів, сил і витривалости в дальшій важкій і відповідальній праці.

Головна Булава УПС

7 курінь ім. А. Войнаровського

57 членів (28 в діаспорі, 29 в Україні). Батько куреня — пл. сен. Микола Грушкевич, курінна пл. сен. Анна Овчаренко. Курінний Провід концентрує всі свої зусилля на закріпленні Паланки в Україні, допомагаючи матеріально і морально. В травні 1998 вислано матеріал на однострої. Паланка в Україні займається садочком в Червонограді. Войнарівці в Україні є одним з найчисельніших куренів, а члени очолюють 6 пластових станиць та працюють в КПСтаршині України. В Австралії, Америці і Канаді Войнарівці активні в пластовій, громадській, церковній і шкільній праці.

10 курінь УПС "Чорноморці"

10 Морський Курінь УПС "Чорноморці", започаткований Юрієм Шухевичем з гуртком однодумців. Курінь відбув свою Велику Раду в днях 27-28 червня ц.р. на пластовій оселі "Новий Сокіл" біля Баффало. Велику Раду, на яку з'їхалося 24 сеніорів, відкрито молитвою, підняттям прапора й відспіванням "Чорноморського гімну". Хвилиною мовчанки вшановано членів, які відплили в останній рейд.

Курінь уживає за дозволом УНРади прапор Української Державної Фльоти, який планує повернути правній власниці — Чорноморській Флоті України.

Був час на Великій Раді "Чорноморців" на розвагу і спорт — ішли завзяті змагання у відбиванці і плаванні. Ввечері в суботу відбулася святочна ватра, присвячена 80-літтю Української Державної Фльоти, якою провадив Юрій Денисенко, з вдумливими словами виступили Орест Гаврилюк і Любомир Гевко. Були й настроєві і жартівливі пісні для розвеселення присутніх. Опівночі на потічку відбулося традиційне хрещення новоприйнятих чорноморців.

Вітаємо новий Провід куреня:

курінний — пл. сен. Нестор Колцьо
суддя і редактор "Чорноморця" — пл. сен. Орест Гаврилюк

писар — пл. сен. Ігор Гайда
скарбник — пл. сен. Ю. Крижанівський
зв'язки і табори — пл. сен. Олег Колодій
СКОБ! І Доброго Вітру!

Головна Булава УПС

Ватага Бурлаків 16 курінь Уладу Пластунів Сеніорів

Курінний пл. сен. Володимир Шарко пише: Ватага Бурлаків, 1 курінь УСП та 16 курінь УПС, відбула свою Велику Раду за 1998 рік 27-28 червня на пластовій оселі "Писаний Камінь" біля Клівленду, Огайо. Було присутніх 28 членів Ватаги та 8 підпор (жінок). Ми таборували шатрами. Погода була пів на пів: дощ падав лише тоді, як ми починали нараду або ватру. Кожного разу після того, як ми втекли під дах, дощ незадовго переставав. Народи, як звичайно, були довгі та інтенсивні, але винятково, до полудня в неділю ми закінчили (хоча не вичерпали) усі заплановані точки. Крім різних внутрішніх справ та планування таборів для юнаків, багато дискусій було присвячено потребі і спо-

собові допомоги Пластові в Україні в загальному і нашим Бурлакам зокрема. Гірський роверовий табір, організований Бурлаками для юнаків, відбувся успішно 15-22 серпня в околиці Лігайтону, Пенсильванія. Разом з булавою було 18 учасників.

Різні Колиби Бурлаків мали свої місцеві сходини. Додатково відбулися дві одноденні водні прогульки — одна канойками, а друга на "білих водах", також одна кількаденна прогулька на "Білих Горах" в Нью Гемшпір. Остання прогулька була розвідка для планування гірського мандрівного табору для юнаків на наступний рік.

СКОБ! Мандруй! В дорогу!

Хіна

Курінь Верховинки

Надійка Світлична побувала в Україні, багато всього побачила і пережила. Ділиться з нами:

"...Найбільшим цвяшком у пам'яті засіла Слобожанщина. В ній можна бою ногою відчутти свою історію — близьку і дуже далеку.

В Дніпропетровському біля одного лише музею зібралось понад півсотні кам'яних бабів — як на вечорниці зійшлися.

У нашому селі ще клигає колгосп, наче на сміх курям. Сестра живе на вулиці Леніна, мамина хата — на вулиці Кірова. Правда, вже після мого від'їзду там відбулося всеукраїнське Шевченківське свято і на хаті відкрили меморіальну дошку, присвячену братові.

Неподалік — село Булавинівка, де жив і діяв відомий бунтар Кіндрат Булава (Булавин).

Поблизу Слов'янська вам покажуть місце, де князь Ігор бився з половцями. А зовсім поряд побачите диво-монастир у і на крейдяній горі. Це — місто Святогірськ, Святі гори. Щоб краще його побачити, запросіть у провідники Івана — він унікальний краєзнавець, колишній директор української школи, що в тих краях само собою дивина.

Взагалі парадокси на кожному кроці. Комітет вшанування Олекси Тихого в Дружківці очолює редактор російськомовної газети Сергій Базанов. Я возила їм гроші на це діло. Збирають вони, як тільки можуть, і невдовзі на міській площі буде пам'ятник О.Тихому.

В Донецьку ми з невсипущою Ляною Сірою оглянули мозаїки, які ліпила Алла Горська. Мозаїки збереглися, тільки про них в Донецьку ніхто не знає".

(Листок зв'язку "Верховинки")

Сірий Лев

ЗАВДАННЯ СЕНІОРАТУ

Друзі Сеніори!

Основні завдання УПС від його заснування 12 квітня 1930 року у Львові по сьогоднішній день у загальному залишилися незмінні. На I З'їзді СУП на новій еміграції в Карльсфельді, Німеччина, в жовтні 1945 року, у першому заклику віднови УПС з малого гуртка сеніорів, що йшлося на еміграції у великий Улад, сформулю-

вав я тенденції пластового сеніорського руху у кличі: "Від тільки виховної пластової системи молоді до перших кадрів нового українського покоління, від перших кадрів нового пластового покоління до міцної національної будови на пластових основах".

Під тим кличем постановлено і на Великій Раді УПС у Байройті, Німеччина, в жовтні 1946 року, ввійти у широке українське громадське життя. Під час трьохлітнього свого існування в безперечно дуже корисних умовах розвитку зріс УПС чисельно і став міцним суспільним фактором. Однак свої намічені завдання в Байройті він виконав тільки частково.

Не місце тут повторювати в основному відомі вам з попередніх сеніорських конференцій УПС в Новому Ульмі і Мюнхені та в III Великій Раді УПС причини, чому так сталося. Стоїмо усі перед доконаним фактом і знаємо його причини. Корисні умовини минули. УПС доводиться тепер діяти у час масового розселення сеніорів по всій земній кулі і то при недовиконанні ідеологічного дошколу і при організаційних недотягненнях. Доведеться тепер відробити всі занедбанні, а зокрема оформити УПС.

Недовиконання цього останнього завдання ставить під загрозу саме іс-

нування УПС. І саме тому, що великі заміни I Великої Ради УПС у Львові і постанови II Ради в Байройті можуть бути невиконані взагалі, вже ніколи, я рішився по довгих ваганнях сам очолити УПС, тим більше, коли не стало людей, що б цей відповідальний пост взяли на себе.

Я вагався, бо сумнівався, чи стане мені сили і снаги при сучасній життєвій боротьбі і при навантаженні іншими пластовими обов'язками виконати ще й це нове завдання. Але я рішився таки очолити УПС, як один з його основників, для пам'яті тих друзів сеніорів, що свою вірність ідеалам УПС засвідчили в останні два десятиліття своєю відданою працею, злиднями тюрем і заслання, а то й ціною життя. Рішився я й тому, бо вірю, що Ваше захоплення на Великій Раді перекується в послідовну працю над великою будовою.

І в тій вірі стаю тепер з найближчими співробітниками, членами Булави, до нового старту. Перейнявши нове, велике для мене завдання, заявляю Вам, дорогі Друзі, що його постараюся виконати по своїй найліпшій волі, але того ж самого вимагаю і від Вас, найближчих моїх співробітників, і від усіх, хоч би нам прийшлося не раз понести якісь жертви.

В кожному випадку під сучасну хвилину жертви наші на еміграції неспівмірно менші від тих жертв, що їх несли або несуть ті наші друзі, що не можуть бути між нами. А це може нас не тільки зобов'язувати, але й кріпити.

Сеніорат виконає своє завдання, якщо буде складатися з членів, що гідно, а не тільки формально заслуговуватимуть на це почесне ім'я. Я знаю, таких є багато, і тому не втрачаю віри, що ми своє завдання виконаємо.

На наступних сторінках даю слово найближчим моїм співробітникам, членам Булави, як вони думають вести свої ділянки праці, що будуть складатися на одно велике діло — їх і Вас усіх, мої Друзі-Сеніори.

Сеніорська Ватра, вид. III, Мюнхен, червень 1949, ч. 1 (4)

пл. сен. Осип Бойчук, ЛЧ

ПРО ПЛАСТОВУ СПРАВЕДЛИВІСТЬ

Перший і основний пластовий підручник його автор Дрот назвав "Життя в Пласті". Цим влучно схарактеризовано, що Пласт охоплює не тільки цю чи іншу ділянку діяльності своїх членів, але розтягається на всі прояви життя пластунів, вимагаючи від них жити за пластовими засадами.

Виконуючи своє завдання, Пласт створив і розвинув ряд норм діяльностевого й організаційного порядку. Нерозробленою або не зовсім розробленою залишилась ділянка, яка, коли брати цілість пластового життя, має велике значення для здержання морального рівня пластової організації. Цією ділянкою є вимірювання пластової справедливості, тобто стеження за тим, що найважливіше в Пласті: чи спосіб життя пластунів згідний з вимогами Пластового Закону і засадами пластової поведінки.

Правда, багато постанов з цієї ділянки міститься в існуючих пластових нормах, але розвиток пластової організації вимагає зібрання і упорядкування їх в одну систему, а передусім доповнення.

Зокрема пекучою є ця справа у пластовому сеніораті. В той час, коли члени молодших уладів стоять майже все під опікою і проводом пластових виховників, то в УПС мається до діла зі зрілими людьми, які часто живуть осторожні від чисто пластової діяльності, а які є, особливо після постанов останньої Великої Ради УПС, вповні пов'язані вимогами Пластового Закону і засадами пластової поведінки в своїм приватнім і публічним житті.

Створення системи, яка не тільки стояла б на сторожі внутрішньо-пластового правопорядку, але яка давала б змогу оцінювати в додатньому чи від'ємному сенсі спосіб поступовання членів УПС, є konieczністю.

Встановлення такої системи буде вимагати значного внеску праці й часу. Для її здійснення треба перш за все устійнити:

1) особи чи установи, що оцінюють діяння системи, однаково, коли йдеться про негативну чи позитивну оцінку;

2) органи, що осуджують непластові вчинки, розбирають суперечки і признають відзначення;

3) принайменше рамові постанови про справування у повищих справах;

4) чинник, що веде нагляд над цілістю повищої діяльності.

Беручись за практичне наладження системи вимірювання справедливості в УПС, треба ввести такі засади у відношенні до з'ясовних вище передумов:

До 1. Кожен пластун і кожна пластунка, а також кожна пластова старшина чи установа має право і обов'язок стояти на сторожі пластової справедливості, тобто вносити звинувачення за непластові вчинки і ставити внесення на відзначення, незалежно від особи, про яку йдеться. Зокрема покликані до виконання цього права й обов'язку є: курінний суддя або містопровідник Осередку Праці УПС, а в Пластових Групах (на нових місцях поселення) містоголова Групи, якщо він сеніор.

До 2. Органом вимірювання пластової справедливості є кожна Старшина УПС у своєму крузі діяння: команда куреня УПС, провід Осередку Праці УПС, Булава УПС, які для виконання завдань з ділянки вимірювання справедливості спеціально збираються як "Рада Чести" для постійного виконання їх завдань або до окремих випадків.

До 3. Норми одностайного справування в ділянці пластової справедливості устійнює Булава УПС. Кожна старшина УПС і кожний сеніор зокрема має право чинити пропозиції щодо зміни або доповнення цих норм. Згадані норми мають устійнити: спосіб діяння Ради Чести, допускальні "карні" заходи й відзначення, форму рішень Рад Чести, права обвинувачених, спосіб відклику від рішень Рад Чести і т. п.

До 4. Нагляд над діяльністю з ділянки пластової справедливості веде суддя Булави УПС.

Немає найменшого сумніву, що введення в життя з'ясованої вище системи натрапить на поважні труднощі. Основні рамові постанови будуть небаром видані Булавою УПС. Але треба бути приготованим на те, що не одну з них доведеться змінити, доповнити чи виправити. Життя найкраще покаже правильність кожного рішення. Було б нез-

СЛОВО СЕНІОРАТУ

вичайно корисно, якби поодинокі сеніори подали негайно свої думки на повищу тему, що можна було їх використати при складанні рамових постанов.

Але ж, поки почне діяти ця система, сеніорські з'єднання мусять на підставі сьгодні обов'язуючих постанов стояти на сторожі Пластового Закону і заasad пластової поведінки. Проводи Осередків Праці УПС обов'язані стосувати передбачені Правильником УПС заходи для збереження пластової дисципліни і вдержання доброго імені українського пластуна. Команди матірніх куренів мають докласти всіх старань, щоб удержати пластову поставу своїх членів так у приватному, як і в публічному

житті. Всі сеніорські з'єднання мають виявити ініціативу для відзначення заслуг тих членів УПС, які своєю поставою і працею на це заслужили. Булава УПС доложить старань, щоб за допомогою "Сеніорської Ватри" була витворена і вдержана сильна внутрішньо-сеніорська "публічна опінія", яка виведе на денне світло всі негативні сторони нашого життя й діяльності. Сучасний стан повної незаінтересованости сеніорських старшин способом життя, поступовання й діяльності членів УПС мусить зробити місце почуттю відповідальности за добре ім'я і моральний стан Пластового Сеніорату й Українського Пласту взагалі.

"Сеніорська Ватра", Мюнхен, ч. 1 (4), червень 1949

З ПОЖОВКЛИХ ЛИСТКІВ

ЦІКАВА ПЛАСТОВА ПАМ'ЯТКА-ДОКУМЕНТ

Нещодавно нам попав в руки цікавий пластовий документ з 1948 року з Мюнхену, Німеччина. Це були часи зараз же по Другій Світовій Війні, коли Пласт почав відновлюватись поміж українськими біженцями в таборах "Ді-Пі" в Німеччині й Австрії. Тоді створився курінь старших пластунок "Перші Стежі", й документ, який є в нас, це витвір саме цього куреня.

Документ названий "Довідка Праці". Довідуємось, що "Перші Стежі" ввели тоді звичай, що кожна учасниця куреня мала провадити собі такий записник. На обкладинці є ручно написана назва "Довідка Праці", тоді "II Курінь УСП-ок "Перші Стежі" в Мюнхені", а також прізвище й ім'я пластунки: Шарко Тереза.

На першій внутрішній сторінці є особисті дані про цю пластунку, а тоді сторінка за сторінкою коротких інформацій про пластову працю цієї пластунки: що вона доконала за кожний місяць. Записки починаються із січня 1948 року і є допроваджені до жовтня 1948. Час від часу є датовані замітки курінним суддею: "перевірено дня".

Не знаємо, чому записи кінчаються на жовтні 1948. Можливо, що тоді "Стежі" перестали провадження таких "Довідників", а також можливо, що вони тоді почали переїздити до Нового Світу.

А шкода, що вони їх перестали. На

нашу думку, було б дуже корисним, якщо б ця практика поширилась була на всю Пластову Організацію. Провадити Записник, журнал, щоденник чи інші хронологічні записи праці є дуже і дуже корисно. Це веде до самодисципліни й задуми: "Що я зробив корисного сьгодні?" (чи за цей тиждень, місяць, рік). Це веде до дуже корисного самоаналізу й конкретного покращення життя й діяльності.

А як цікаво буде колись, по довгих роках, прочитати свої записи й пригадати собі "старі, добрі часи"! Скільки деталей та інформацій пропадає через нашу недосконалу пам'ять. Майже всі історичні інформації, які ми сьгодні маємо, існують завдяки якійсь людині, яка записувала події часу. Пригадаймо собі лиш Нестора-Літописця і його "Повість Временних Літ" — майже одинокий документ, який описує постання й початки нашої країни.

Чи не варто було б нам сьгодні відновити цю практику в Пласті? Подумайте!

30 років без Пластуна Основника

Славній пам'яті
д-ра Ол. Тисовського-Дрота
(9.VIII.1886 — 29.III.1968)
(скорочено)

У 57 році існування Українського Пласту розпрощався з цим світом і відійшов у вічність Основоположник, ідеолог і духовий провідник Українського Пласту сл. п. проф. д-р Олександр Тисовський (Дрот), на 82 році свого працелюбного життя і шляхетного служіння Україні.

29 березня, у 57 році існування Українського Пласту, українське пластунство і громадянство зазнало великої втрати.

Відійшов бо у вічність великий син України, уродженець княжого міста Льва, визначний суспільно-громадський діяч, заслужений педагог, автор науково-популярних оповідань для молоді, журналіст і науковець, дійсний член Наукового Товариства імені Т. Шевченка, автор науко-

вих праць з ділянок природознавства, ідеолог Українського пластового руху, автор тексту Пластової Присяги, Пластового гімну й інших пластових пісень, автор пластової символіки, Пластового Закону, першого українського пластового (скавтського) підручника п.н. "Пласт" (1913, 1962), автор пластового посібника "Життя в Пласті" (1921, 1961) та інших пластових видань, основоположник Українського Пласту — сл. п. проф. д-р. Олександр Тисовський, колишній викладач Львівського університету, в українській спільноті загально відомий під прибраним прізвиськом — Дрот.

Заслуги сл. п. Пластуна Основника Дрота для України — великі. Він 1911 року на основі ідеї англійського Скавтингу, на основі універсальної скавтської виховної системи, опертої на вартостях духа всіх народів і всіх часів та на основі світлих традицій, які були в українському народі, на основі цінностей української духовної культури, створив своєрідну концепцію всебічного громадянського самовиховання української молоді на бистроумних і дисциплінованих, фізично і морально здорових, корисних для України членів української спільноти. Створив задуману на довгі десятки років, а то й на століття всеукраїнську, понадпартійну і понадконфесійну елітарну організацію, побудовану на твердих ідейних засадах; створив Український Пласт, який у своїй, спрямованій на службу Богові й Україні, важкій і відповідальній праці, у своїй твердій і в парі з цим чарівній "великій грі" пройшов крізь "бурі і негоди" і тепер, увійшовши в друге півстоліття свого існування, вповні виправдав себе як найбільш успішна і для потреб української нації найбільш корисна виховна система. Створив Український Пласт, який нині є вже частиною, і то важливою частиною історії українського народу, частиною української культури; є вже нині тим історичним явищем, яке тривало десятки, а в майбутньому, дасть Бог, триватиме сотки років.

СЛОВО СЕНІОРАТУ

Завдяки організації, яку сл. п. Пластун Основник Дрот створив, українська молодь має змогу брати участь у світових і міжнародних з'їздах (Джемборі, Ровермут) і конференціях, має змогу заступати Україну "у народів вольних колі".

Сл. п. Пластун Основник Дрот створив Український Пласт не гаяючись, бо вже за три роки після заснування англійського Скавтіngu, скоро тільки опрацював ідейні та устроєві заложення, із Пластовим Законом і пластовою символікою включно, які пізніше були надруковані у 1913 році.

А все сл. п. пластун Основник Дрот опрацьовував до подробиць. Тут, для прикладу, треба подати, що пластові (скавтські) закони інших народів, написані також на первовзорі, що його впорядкував основоположник англійського Скавтіngu генерал Байден-Павел, але мають тільки 10 точок і різняться поміж собою дуже мало, часто лише стилістично, в той час коли український Пластовий Закон, завдяки сл. п. Пластунові Основникові Дротові, у 14 точках точніше і докладніше з'ясовує пластові (скавтські) вимоги до характеру українського пластуна.

Упродовж 57 років, які вже канули в історію, сл. п. Пластун Основник Дрот завжди був із пластовою молоддю і з пластовим проводом. Був у роки буйного розквіту Українського Пласту, був у роки переслідувань і в роки заборон. У своєму послідовному змаганні до добра і краси ширив це добро і красу серед українського пластуна і громадянства і закликав усіх пластунів боротися по боці добра і краси проти погані й люті, проти зла.

Після 26 вересня 1930 року, коли діяльність Українського Пласту була польською окупаційною владою заборонена, коли пластове майно було skonфісковане, пластові видання закриті, пластові домівки запечатані, коли за приналежність до Українського Пласту польські наїзники карали запроторенням у тюрми і в концентраційний табір і коли потім у 1934 році був створений Пластовий підпільний центр, сл. п. Пластун Основник Дрот, як незрівнянний організатор укладав правильники для організації пластових таборів і для прикриття пластової діяльності в Західній Україні під різними ле-

гальними назвами установ і товариств.

У роки німецького наїзду на Україну, коли деякі провідні пластуни домоглися дозволу заснувати в західних областях України товариство п. н. "Виховна спільнота української молоді", сл. п. Пластун Основник Дрот, як голова т. зв. тоді Виховної Ради, спрямовував виховну працю того товариства молоді за суто пластовим зразком, хоч легальний вияв пластової діяльності, не лише в зайнятих німцями країнах, але навіть і в самій Німеччині, був тодішньою німецькою владою суворо заборонений.

Після Другої світової війни сл. п. Пластун Основник Дрот, перебуваючи у Відні, в Австрії, втримував, за посередництвом Крайового Пластового Проводу на Австрію, листовний зв'язок з установами Головного Пластового Проводу, а зокрема з Верховним Пластуном. Пізніше, після знесення окупаційної цензури заграничних листів і після ліквідації чотирьох окупаційних полос та звільнення Австрії (1955 р.), сл. п. Пластун Основник Дрот провадив безпосереднє листування і втримував постійний зв'язок не лише з Верховним Пластуном і з установами Головного Пластового Проводу, але і з редакціями загальнопластових, а то й курінних видань, з командою куреня, до якого належав, та з командами інших куренів, і часто навіть із поодинокими пластунами у багатьох країнах світу.

Для всіх українських пластунів був неспірним авторитетом. Всі в нього радилися, всі його слухали.

У 1957 році на запрошення Пластового Проводу сл. п. Пластун Основник Дрот приїхав з Австрії до ЗСА і Канади, відвідував там пластові табори і брав участь у святкуваннях 45-ліття Українського Пласту.

У 1955 році існування Українського Пласту, тобто у 1966 році, все українське пластуно і громадянство святоково відзначило ювілей 80-ліття з дня народження сл. п. Пластуна Основника Дрота.

9 серпня 1966 року у Відні відбулися святкові сходи громадянства з участю українських пластунів з Німеччини й Австрії. На тих сходинах Головний Пластовий Провід — за посередництвом Крайового уповноваженого на Австрію, — сл. п. Пластунові Основнику Дротові передав як пам'ятку пластову відзнаку Св. Юрія в золоті.

14 серпня 1966 року у пластовому таборі "Великий луг" біля Кенігсдорфу, в Ба-

варії, вітали сл. п. Пластуна Основника Дрота з його 80-літтям українські пластуни і пластунки та представники громадянства.

У 1966 році сл. п. Пластун Основник Дрот одержав близько 200 листів із привітаннями і побажаннями від українського пластуництва і громадянства.

80-ліття сл. п. Пластуна Основника Дрота відзначили пластові журнали і журнали пластунських куренів.

Дописи були і в загальноукраїнських часописах і журналах, які друкуються в Західній Німеччині, Англії, Франції, Австралії, Аргентині, Бразилії, ЗСА і Канаді. Починаючи від липня 1966 року різні дописи про пластову, наукову і громадську діяльність сл. п. Пластуна Основника Дрота появлялися у багатьох часописах і журналах упродовж півріччя. А першим часописом, який відзначив 80-ліття сл. п. Пластуна Основника Дрота, були "Українські Вісті" в Німеччині.

Сл. п. Пластун Основник Дрот до останніх днів свого життя цікавився всіма проявами діяльності Українського Пласту. Тішився пластовими успіхами. Остерігав перед небезпеками...

У червні 1967 року ще їздив до Мюнхену (Західна Німеччина) на похорон бл. п. інж. Д. Пеленського, який довгі роки очолював Крайову Пластову Старшину.

Належав до 1 куреня УПС, створеного в Україні 1930 року, і був діяльний у тому курені упродовж 38 років.

Сл. п. Пластуна Основника Дрота поховали у п'ятницю, 5 квітня 1968 року на Центральному цвинтарі ("Централь-Фрідгоф") у Відні при чисельній участі українських пластунів і пластунок, представників багатьох товариств і громадянства з Австрії, Західної Німеччини, ЗСА й інших країн.

Сл. п. Пластун Основник Дрот був благородною людиною, яка турбується долею свого народу. Своє життя присвятив праці для української молоді, що є майбутнім українського народу. І Всевишній Творець Усесвіту був щедрим для сл. п. Пластуна Основника Дрота і нагородив його за його багаторічну повну посвяту працю для добра української нації: дав йому змогу святкувати перемогу започаткованого ним Українського пластового руху, дав йому можливість святкувати ювілей півстолітнього існування створеного ним Українського Пласту і на останні роки його досить довгого віку дав йому велике вдо-

волення, яке може лишень дати успіх великої ідеї, якій людина присвячує своє життя.

А довголітня праця сл. п. Пластуна Основника Дрота не була легка. І нелегка була півстолітня дорога створеної ним організації, як і нелегко є здійснювати пластові цілі в житті.

Упродовж бурхливих років минулого півстоліття, коли то в українській спільноті з'являлися і зникали нові товариства, творилися і гинули нові рухи, народжувалися і вмирили нові ідеології, наш Український Пласт, побудований сл. п. Пластуном Основником Дротом на твердих ідейних заложеннях і світоглядових настановах, якраз завдяки тим твердим ідейним заложенням і світоглядовим настановам, перемагав усі перешкоди і, всупереч переслідуванням і заборонам, кріпшав і зростав тугістю свого членства, і тепер є чи не єдиною українською організацією, яка увійшла вже в друге півстоліття свого існування і своєї дії.

Тож, схиляючи наші голови у поклони перед великими заслугами українського Байден-Павела — сл. п. Пластуна Основника Дрота, стверджуймо наше переконання у тому, що здійснювання пластових цілей і в майбутньому буде можливе тільки і тільки при повному збереженні беззастережної вірності ідеалам, які сл. п. Пластун Основник Дрот поклав в основу нашого пластового руху тому 57 років.

Коли говоримо про наші пластові успіхи, то маймо відвагу відверто говорити і про можливі недоліки. Стаймо вимоги до себе самих, але маймо відвагу ставити такі самі вимоги і до інших співвизнавців пластової ідеї.

Ставленням вимог до себе самих і до інших — кріпшатиме сила нашого Пластового Руху.

Більшою вимогливістю до себе самих і до інших ми зможемо точно виконати висловлене в листі з 21 червня 1967 року до пл. сен. М. Печанського останнє бажання (заповіт) сл. п. Пластуна Основника Дрота: "Щирим зусиллям спричинитися до розбудови та ідейного утривалення Українського Пласту для добра українського народу".

"Українські Вісті" (Західна Німеччина), ч.27 (1819) за 30.VI.1068, Пластунський куток ч.23

пл. сен. кер. М. Пежанський

ВИКОНУЮ ОСТАННЄ ДОРУЧЕННЯ ОСНОВОПОЛОЖНИКА УКРАЇНСЬКОГО ПЛАСТУ

До членів Пластових Уладів: Новацтва, Юнацтва, Старшого Пластунства і Пластового Сеніорату

Дорогі Подруги і Друзі!

З жалем і болем серця ділюся з Вами сумною вісткою:

Основоположника нашого Пласту д-ра Олександра Тисовського не стало вже між нами.

Наш дорогий Дрот відійшов на вічну ватру 29 березня ц. р. у Відні, в Австрії.

З повним довір'ям і захопленням я від давніх років беззастережно виконував різні доручення Пластуна Основоположника Дрота.

Так само беззастережно, але з глибоким смутком і болем, виконую тепер те останнє доручення, що його дістав я в одному з недавніх листів, в якому Пластун Основоположник Дрот пише:

“...Як уже все за Божою волею закінчу, то дадуть Вам, мої дорогі, знати. І тоді попрощайте, як можете найщиріше, своїм найзаслуженішим правом найпершого пластуна, всіх — усіх Сеніорів, Старших Пластунів, Юнаків і Новаків, розуміється, дівчат і хлопців, незалежно від віку, і просить їх — щирими зусиллями спричинитися до розбудови й ідейного утривалення Українського Пласту для добра українського народу...”

Ці слова Пластуна Основоположника Дрота подаю ось тут до відома всім пластункам і пластунам і прошу, щоб усі в нашому великому смутку склонили голови в пошану нашого дорогого і невіджалуваного Пластуна Основоположника Дрота.

Світла постать бл. п. Дрота загально відома у нашому великому пластовому крузі та в широких кругах українського громадянства. Багато з нас було під безпосередніми Його благородними впливами і працювало під Його проводом. Усі знаємо Його як легендарну постать, що своїм особистим прикладом показував, як бути справжнім пластуном і як невідхильно сповняти Пластовий Закон.

Я мав велике щастя відбувати своє пластування під особистим проводом Пластуна Основоположника Дрота, мати перед своїми очима Його безпосередній приклад. Тому можу здавати собі справу з того, якої великої втрати зазнав наш Пласт у цю хвилину.

Основоположника і головного ідеолога нашого Пласту не стало між нами.

Але осталися Його ідеї! Осталися теперішні й майбутні носії тих ідей!

СКОБ!

пл. сен. кер. М. Пежанський,
колишній юнак 1 роя 1 пластового полку ім. Гетьм. П. К. Сагайдачного.
Нью-Йорк, 29 березня 1968 р. Б.

Юрій Дехніч, “Лорд Краска”,

член 3 куреня УПС Велике Плем'я Лісових Чортів від 1980 року. Народжений 28 листопада 1926 року у Варшаві, Польща. Вступив до Пласту 1938 року в Холмі, а на еміграції пластував в Австралії. Був особливо активний в українській громаді, довголітній член ОУН та редактор місячника “Бюлетень ОУН” в Австралії, голова і довголітній член управи Об'єднання Українських Громад Нової Південної Валії, член управи Сиднейської Громади, довголітній секретар Спортивного клубу “Київ”. Рівночасно був надзвичайно активний в різних австралійських організаціях, в яких був головою, за що заслужив від уряду високі відзначення “Member of British Empire” та “Order of Australia”. Помер 4 червня 1998 року в Сіднею, Австралія, там і похований.

Олександра (Нома) П'ясецька Процишин,

членка Пласту — 33 куреня юначок ім. Ольги Кобилянської і куреня старших пластунок “Санітарки”. Провідниця юнацьких пластових таборів у Рідному Краю. Членка УПС в станиці Львів. Піяністка — учениця Василя Барвінського в Музичному Інституті ім. Миколи Лисенка, учителька в престижовій Музичній Десятирічці ім. Соломі Крушельницької. Велика приятелька молоді у пластовій і музичній громадах. Померла 12 червня 1998 року у Львові і похована на Янівському цвинтарі.

Рома з Романюків Турянська,

член 1 куреня УПС ім. С. і О. Тисовських, нар. 26 березня 1912 року у Західній Україні, змалку була пластункою, а в Чикаго у 50 роках була кількالكітньою коменданткою жіночого куреня пластунок. Крім того, від молодечих літ належала до ОУН, за що відсиділа 5 років у польській тюрмі в Тернополі та в концтаборі в Березі Картузькій. Коли переїхала до Німеччини, гестапо посадило її до тюрми в Берліні й до концтабору в Мальов під Берліном (1944 р.).

Як неперевершена декляматорка, що ще перед Другою світовою війною навчалася мистецтва слова, між іншим також у Блавацького, відкрила курси навчання дітей і молоді цього жанру мистецтва у ЗСА в Чикаго. Її запрошували до декляматорських виступів у Чикаго, Дітроїті, Мілвокі, Філядельфії, Клівленді, Пармі, за які вона завжди одержувала високі признання за свою майстерність слова. Була також дуже доброю акторкою і як така виступала в ролях у п'єсах, що їх ставила чикагська театральна група “Нова Сцена”. 12 років була радіодикторкою передач, що їх спонсорувала кооперативна каса “Самопоміч” у Чикаго, 13 років у спільній радіопередачі українських чикагських радіомовлень, де присвячувала головну увагу пересиланням для дітей і молоді. Від 1957 року майже 40 років була секретарем Українського Літературного Фонду ім. Івана Франка в Чикаго.

Померла 8 травня 1998 року і похована на цвинтарі св. Миколая у Чикаго.

Анатолій Жуківський, “Медвідь”,

нар. 13 жовтня 1912 року в Пигарівці Новгород-Сіверського повіту на Чернігівщині, член 3 куреня УПС Велике Плем'я Лісових Чортів, член Пласту від 1928 року в Луцьку на Волині, від 1950 року один із організаторів Пласту в Австралії — впорядник гуртка, зв'язковий куреня, кошовий, Крайовий Комендант Пластунів, Голова Крайової Старшини, нагороджений найвищим пластовим відзначенням — Святим Юрієм в Золоті, один із перших членів Кадри Пластових Виховників, член ВПЛЧ від 1958 року, Лісовий Архидієко, Лицар Ордену Лисячого Хвоста.

Помер 28 травня 1998 року в Кенберрі, Австралія, там і похований.

Осипа Галяревич,

член 7 куреня УПС ім. Андрія Войнаровського. Померла 2 жовтня 1995 року в Клівленді, Огайо, ЗСА на 89 році життя.

Віталій Турчик,

член куреня УПС ім. Тисовських, інженер, співосновник Пласту на Волині. Помер 7 вересня 1995 року в Кенберрі, Австралія, по довгій і важкій недузі.

ВЕЛИКА РАДА “ЧОРНОМОРЦІВ”

Цього року святкуємо 80-ліття підняття українських прапорів на Чорноморській флоті, яке мало місце в дні 29 квітня 1918 р. Ця подія лягла в основу культу українського моря, що його плекають пластуни-“Чорноморці”. 10 морський курінь Уладу Пластового Сеніорату “Чорноморці”, започаткований Юрієм Шухевичем з гуртом однодумців, якраз відбув свою чергову Велику Раду. Велика Рада відбулася в днях 27 і 28 червня 1998 на пластовій оселі “Новий Сокіл” біля Бофало.

На Велику Раду з’їхалося 24 пластунів сеніорів-“Чорноморців”, які проживають у східній частині ЗСА (деякі прибули зі своїми дружинами). Далі замешкалі члени, включно з тими, які сьогодні діють в Україні, надіслали свої оправдання.

Велику Раду відкрито молитвою, підняттям прапора й відспіванням чорноморського гімну. Хвилиною мовчанки вшановано тих наших членів, які відплили в останній рейд.

Під час нарад обговорено багато питань діяльності “Чорноморців” і винесено відповідні рішення. До важливіших належали:

Зміни до курінного статуту,

Плани допомоги морським програмам у Пласті.

Ці програми захоплюють українське юнацтво. Для фінансової підтримки їх існує при курені Фонд Допомоги Розвиткові Морського Пластування в Україні (ФОДОРОМПУ). Кожний член куреня вплачує щорічно суму 100 дол. на цей фонд. За ці гроші закуповується човни й інший виряд на пластові водні табори, фондується переведення морських вишколів, постачається методичні виховні матеріали.

Курінь є в посіданні прапора Української Державної Флоти, який ужива-

ємо за дозволом УНРади. Плануємо повернути його правній власниці — Чорноморській Флоті України.

Нову Старшину Куреня вибрано в складі:

Курінний — Нестор Колцьо,

Курінний суддя — Орест Гаврилук,

Курінний писар — Ігор Гайда,

Курінний скарбник — Юрій Крижанівський,

Зв’язковий зі старшими пластунами “Чорноморцями” — Олег Колодій.

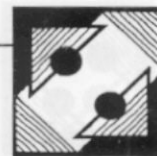
Окрім того покликано ряд діловодів до виконання окремих завдань.

На все є свій час. Був час на Великій Раді “Чорноморців” і на розвагу та спорт, ішли завзяті змагання у відбиванці та плаванні.

Вечері у суботу відбулася святкова ватра, присвячена 80-літтю Української Державної Флоти. Ватру переводив Юрій Денисенко. Голова Головної Пластової Ради, Орест Гаврилук, запряг новоприйнятого до Пласту Чорноморця, Юрія Галу. З вдумливими гутірками виступили Орест Гаврилук і Любомир Гевко. Настроєві пісні згодом перейшли у більше свобідні, жартівливі, для розвеселення присутніх. Опівночі на потічку відбулося традиційне хрещення новоприйнятих дійсних членів “Чорноморців”.

Управа оселі “Новий Сокіл” пішла нам дуже на руку, ставлячи до диспозиції Чорноморців усі улаштування оселі. Пані з Управи сумлінно дбали, щоб ніхто з Чорноморців не був голодний.

У неділю перед полуднем, після відбуття спільної молитви, закрито Велику Раду Чорноморців. Планується наступного року відбутися спільну зустріч усіх Чорноморських куренів, а це: 10 курінь УПС “Чорноморці”, 25 курінь УСП “Чорноморці”, 40 курінь УПС “Чорноморські Хвилі” і 16 курінь УСП “Чорноморські Хвилі”. Правдоподібно, зустріч відбудеться на пластовій оселі “Вовча Тропа” при кінці червня.

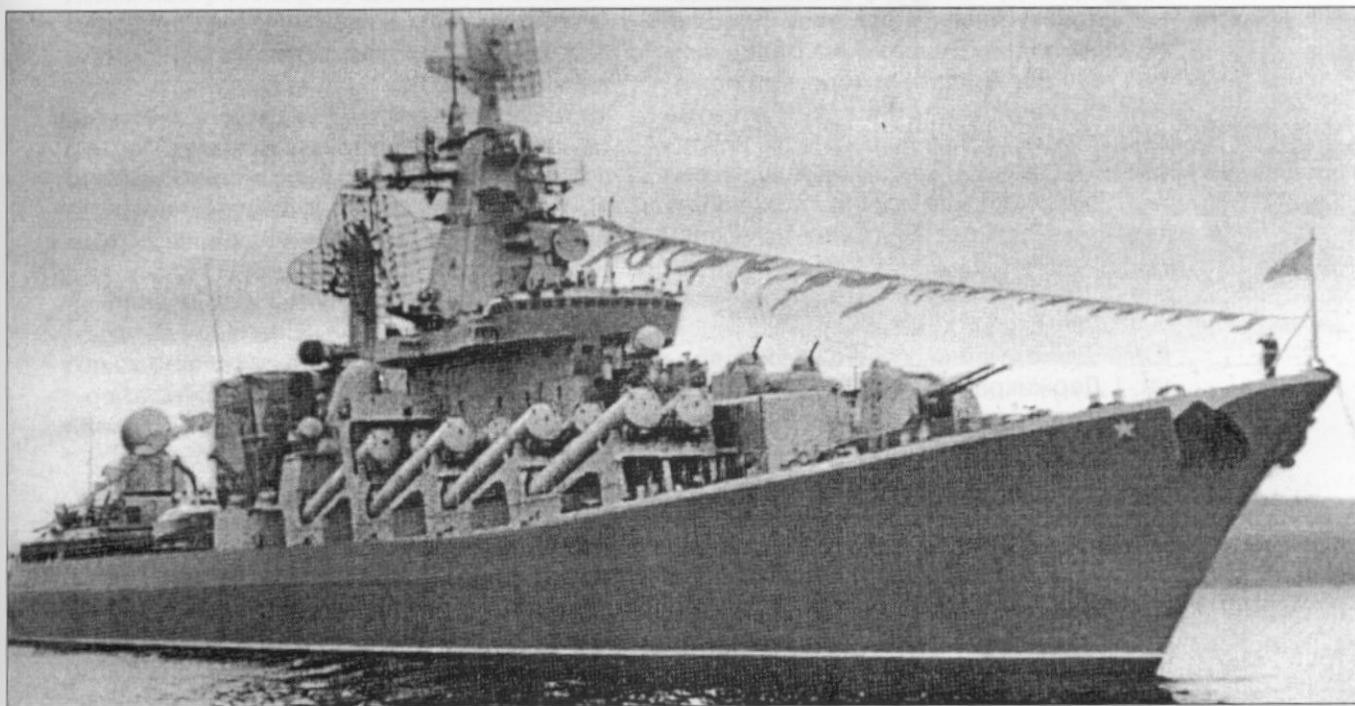
пл. сен. Богдан Костюк

MARE NOSTRUM

В липні 1995 року наш шановний Президент Л. Кучма і тодішній міністр оборони України підписали парадоксальний наказ про святкування дня військово-морських сил разом з моряками російського флоту. Це вперше в історії української незалежної держави офіційно зобов'язано відзначати святковий день іншої держави як день Морських Сил України.

В колишньому Радянському Союзі було багато подібних свят: День танкіста, День артилериста, День хіміка, День вчителя, День працівників комунального господарства і т. д. Чому саме на День морського флоту вибрано 1 серпня — невідомо. Але раз Росія як правонаступниця Радянського Союзу відзначає цей день 1 серпня, то і Україна має тоді ж його відзначати...

Невже у нас немає своїх дат, пов'язаних з флотом, невже серед героїських здобутків наших моряків немає подій, гідних вшанування, щоб одну з них відзначити як День військово-морських сил України?

Освоєння рік і берегів Чорного моря в Україні відбувалося від найдавніших часів. Ще з прадавніх часів на означення суден різної величини збереглися такі слова, як лодія, лодка, суд, човен, струг, насад, повозок, учан і т. д. Передня частина судна називалася носом, а задня кермою або ключем. Щоглу називали устрогом, вітрило — пра, а термін "восп'яти прі" означав команду підняти вітрила. Навіть попутний вітер мав специфічну назву "по-косний вітер", яка ще й сьогодні серед рибаків має вжиток.

Восп'яти прі

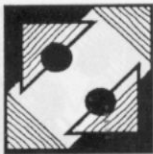
Перші згадки про морські походи датуються приблизно 800 роком, ще до приходу варягів на Київську Русь, коли князь Бравлин із династії Києвичів здобув Хер-

сонес, потім Сурож (тепер Судак) і своїми кораблями дійшов до Мармурового моря, а потім до Синопу. В одному з таких походів Аскольд прийняв хрещення з частиною свого війська.

860 р. Аскольд і Дир організували великий похід своїм флотом (200-350 кораблів), дійшли успішно до Візантії, але на звітку, що з Малої Азії на поміч Константинополю йде цісар Михайло, відступили.

З приходом в Україну варягів морські походи Київської Русі стали частішими. Київська Русь, використавши варязький досвід, стає могутньою морською державою.

907 р. Олег з армadoю в 200 кораблів по 40 осіб на кожному здійснив успішний похід на Візантію, дійшовши до

ДИСКУСІЯ

мурів Константинополя. Легенда переказує, що наказав приладнати до кораблів колеса, підняти вітрила і так стати перед воротами столиці Візантії. На знак перемоги прибив на воротах свій щит. Греки змушені були укласти з Олегом вигідний для Київської Русі мир.

Перший морський похід князя Ігоря 941 року, участь у якому брало 1000 кораблів, був невдалим. Греки на той час вже мали т. зв. "грецький вогонь", тому, коли Ігор опинився під Константинополем, майже весь його флот був знищений, і тільки біля десятка кораблів повернулися в Київську Русь через Азовське море. Проте другий похід 943 року змусив греків заключити вигідний для Ігоря мир. 970 року успішні походи робив Святослав. 1043 року Ярослав Мудрий посилав свого сина Володимира і воеводу Вишату в морський похід.

Коли Іван Ростиславович втратив свій княжий наділ в Галичині, він подався до м. Берладі, де організував загопи т. зв. "берладників", з якими ходив у походи на Поділля і Дністром на човнах до Ушиці, а 1160 року навіть здобув торговий порт Олешки у гирлі Дніпра.

1229 року 1000 човнів під проводом Юрія Домажирича, галицького боярина, і Держикрая Володимировича дійшли до о. Хортиці.

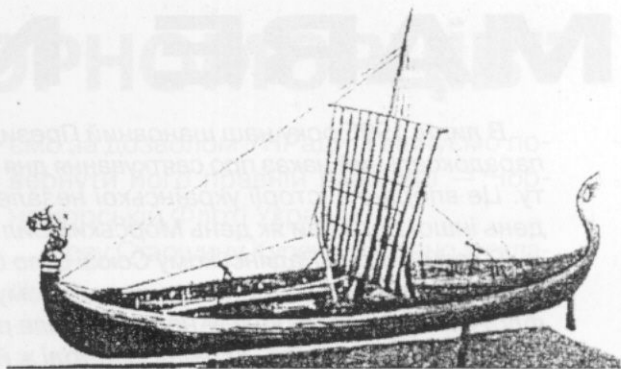
Походи часів Київської Русі не обмежувалися походами на Чорне море. Відомі численні походи на Каспійське море і його узбережжя. Вже в IX ст. купці з України везли крам аж до Персії: Дніпром до Чорного моря, Азовським морем до устя Дону і далі проти течії до того місця, де тепер споруджено Волго-Донський Канал, а далі Волгою на Каспій.

У 860-880 роках були здійснені такі походи аж до міста Абегуна на півдні Каспійського узбережжя. Такі ж походи були 909-910 рр. 913 року Олег 500 човнами, по 100 осіб на кожному, дійшов аж до Ітиля. Хозари пропустили його кораблі, але на зворотній дорозі напали на Олега, і з великої армади залишилось кілька десятків човнів.

Відомий комбінований морсько-пішохідний похід Ігоря в 943-944 роках. Дійшовши суходолом до Дербента, армія Ігоря пересіла на кораблі, доплила до устя ріки Кури і заглибилася в середину країни. У своїх поемах Нізамі згадує про дружинників Ігоря як про дуже мужніх, але жорстоких воїнів.

Про великий похід Володимира Великого човнами проти болгарів згадує літопис під датою 984 р.

Після упадку Київської Русі звісток про великі морські походи немає.

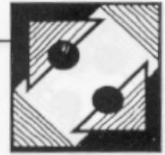

Під козацьким малиновим стягом

Козацькі чайки на Чорному морі з'явилися вже в XV ст. Починаючи від 1602 року майже щороку відбувалися більші або менші походи запорожців на чайках. Ті невеликі козацькі човни, незвичайно мобільні, могли плисти як назад, так і вперед. Завдяки обшивці боків в'язанням з очерету вони мали велику плавучість, а поєднання вітрил і весел надавало їм великої швидкості. Велика кількість чайок нападали на неповоротку турецьку галеру, козаки підходили до неї впритул, ішли на абордаж, а в бою на шаблях не було їм рівних. Походи козаків на Чорне море були не тільки воєнним промислом, але ставили перед собою ціль звільнення з турецького полону бранців, захоплених в Україні, а також захисту християнської віри.

Перші вдалі походи на Акерман (Білгород), Кілію в гирлі Дунаю і Варну в Болгарії зафіксовані вже в 1606 році, а в 1609 — в Ізмаїл і Кілію. За 1613 р. відмічено два вдалі походи в Крим, під час яких козаки розбили великий турецький флот під Очаковом. Хоча перший похід козаків у 1614 р. був невдалим, бо буря розметала їхні чайки, другий похід в серпні увінчався великим успіхом: дві тисячі козаків на сорока чайках переплили Чорне море, висадились на малоазійському березі під Трапезунтом, взяли його боєм, а потім і Синопу, та повернулися на Січ. Похід з гирла Дніпра на малоазійський берег займав у них, залежно від погоди, 30-40 годин, і то без всяких астролябій та інших навігаційних приладів. Основними орієнтирами були зорі, сонце і характер вітрів. Сьогодні паромна переправа із Поті до Іллічівська біля Одеси триває також 30-40 годин.

1615 р. 80 козацьких чайок дійшли аж до Царгорода, попаливши і пограбувавши побережжя, а повертаючись з великою

здобиччю, розбили турецький флот в гирлі Дніпра і звільнили багатьох бранців.

1616 р. характерний двома походами козаків. Пробираючись з гирла Дніпра, де стояла велика турецька флотилія, козаки розбили її, дістались до Кафи і звільнили тисячі бранців. Під час другого походу біля 2 тисяч козаків подались знов у Малу Азію, здобули місто Мінер, а далі повернулись через Азовське море додому.

Під час походу 1617 року козаки захопили турецького адмірала. Разом з донськими козаками здійснили похід 1618 року.

1619р., пройшовши через гирло Дніпра, незважаючи на блокаду турецькими галерами, Дністром добралися аж до Бендер, а наступного року здійснили похід під Царгород і Варну. В період 1621-24 рр. щороку здійснювали походи, а 1624 р. навіть три походи на 70-80 чайках. Великий похід в 300 чайок здійснили козаки 1625 р. Були під Царгородом, потім поплили на малоазійський берег Чорного моря, а повертаючись, розбили турецький флот із 20 галер під Очаковом. Наступного року 60 козацьких чайок добралися аж до устя ріки Ріоні на Закавказзі. У період 1627-1630 рр. відбулося декілька походів невеликою кількістю чайок — 60-80.

У 1697-98 рр. на Січі було 70 більших човнів і біля 600 менших.

1737-1796 рр. козаки, вже навіть після зруйнування Січі Московією, були тою ударною силою російської армії, яка допомагала їй в Турецькій війні.

Слава про козацькі морські походи і про їх звиятигу лунала широко по світі. 1646 р. посол Франції у Варшаві принц Конде організував разом з графом де Брені козацьку частину для війни з Англією. Козаки активно воювали і здобули перемогу над Дюнкерком.

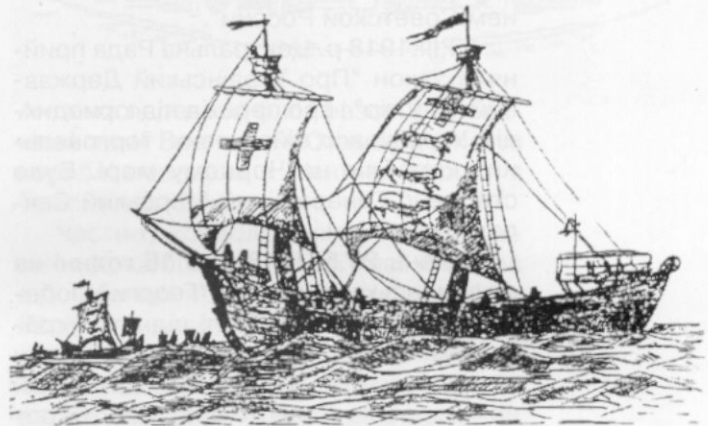
Були козаки і в Іспанії під Сарагосою. За часів Хмельниччини Швеція вела переговори з урядом Хмельницького про поставку їй 80 човнів із Запоріжжя.

1626 р. козаки, які були галерниками на турецькому кораблі на Середземному морі, збунтувалися, звільнилися під проводом Марка Сакновського і 7.12. у Палермо на Сіцилії завісили на скелі ніс турецької галери, а частину здобичі і судна пожертвували на храм св. Розалії — опікунки Сіцилії. Про це є запис на стіні храму.

Коли Дежнев освоював для Росії простори Арктики, в його експедиції були запорізькі козаки Степан Журливій і Григорій Кисіль. І взагалі, коли виникала в Росії потреба, то завжди пригадували собі

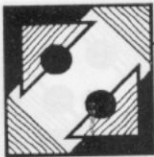
про козаків. Славетного Івана Сірка царський уряд заслав у Тобольськ, а коли треба було організувати похід проти турків, пригадали собі його. Навіть Суворов у своїх походах проти турків не обходився без козаків.

Після поневолення і закріпачення України вже в кінці XIX ст. кількість українців, які служили в Чорноморському флоті, за винятком командування, складала 80-85%. Тому не дивно, що моряки Чорноморського флоту у 1917 р. першими підняли синьо-жовтий прапор на флоті.

З синьо-жовтим прапором на щоглах

Після більшовицького перевороту в жовтні 1917 р. в Петербурзі по всій колишній царській імперії почали організовуватись ради. Не оминула ця хвиля і Севастополя. 12.XI.1917 р. українські партії та інші організації Севастополя провели масову демонстрацію, яка закінчилася створенням Української Севастопольської Ради. До речі, аналогічні ради постали серед моряків і на Далекому Сході (у Владивостоці), на Каспійському морі, на Балтиці. Українські матроси цих рад приймають рішення про приналежність їх до єдиного Чорноморського флоту і вимагають передати частину кораблів і майна флотів Україні як правонаступниці Російської імперії. Але далі рішень рад діло не пішло. Загальночорноморський флотський з'їзд, що відбувся у Севастополі в приміщенні "Морского собрания", прийняв рішення про передачу Чорноморського флоту Україні. Проти такого рішення був лише один делегат, а четверо утрималися. Головним комісаром Чорноморського флоту було обрано Василя Романця, сина селянина з Черкащини.

ДИСКУСІЯ

У середині жовтня першим замість Андріївського прапора український прапор підняв міноносець "Завидний", а після нього матроси есмінця "Гаджібей". Взагалі до кінця 1917 р. майже половина кораблів Чорноморського флоту на щоглах підняла українські національні прапори (крейсер "Пам'ять Меркурія", лінкори "Соборная Россия" і "Св. Єстафій", есмінці "Звонкий" та інші). Севастопольські більшовики на чолі з солдатом Калачем зарядили: "О никакой украинизации Черноморского флота даже говорить не приходится, потому что после победы советской власти всё будет под единым красным знаменем Советской России".

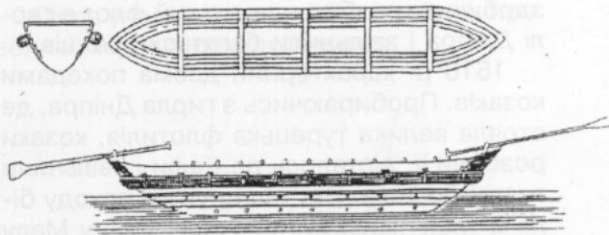
13.III.1918 р. Центральна Рада прийняла закон "Про Український Державний Простір" і про перехід під юрисдикцію України всіх військових і торговельних кораблів на Чорному морі. Було створено Генеральний Морський Секретаріат.

В день 29.IV.1918 р. о 16 годині на флагманському кораблі "Георгий Победоносец" в Севастополі піднято український прапор і дана команда: "Флоту підняти українські прапори!" На щоглах всіх кораблів Севастополя замість російських Андріївських прапорів замайорили українські національні. Українські прапори не піднято на кількох кораблях, де корабельні ради очолювали більшовики. Командуючим Чорноморським флотом на цей час був адмірал Саблін, який разом з цілим своїм штабом присягнув у цей день на вірність Україні.

46

Коли в Києві стався державний переворот і до влади прийшов Гетьман Скоропадський, серед флоту почалось бродіння. Частина лишилась вірна Центральній Раді, інші ж визнали владу

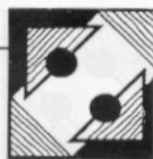

Гетьмана. Деякі з кораблів під червоними прапорами — есмінці "Керч", лінкор "Советская Россия", "Воля" і декілька сторожевиків вийшли в море і пішли курсом на Новоросійськ.

Коли за згодою Гетьмана Скоропадського до Севастополя увійшли німці, вони не втручалися в справу українського Чорноморського флоту, бо розцінювали його як флот союзної держави. В цей же час Ленін посилав з Москви матроса Варфоломєєва з таємним наказом для тих кораблів, що вийшли з Севастополя курсом на Новоросійськ, потопити їх, щоб не дісталися Україні, і "флот уничтожить немедленно". Цей наказ Ленін видав 28.V.1918 р., і в цей же день МВС Російської Федерації дало свою згоду на повернення кораблів з Новоросійська до Севастополя під юрисдикцію України (типова більшовицька двуликість).

10-11 червня в Новоросійську проходили збори кубанських козаків і матросів-чорноморців, на яких було прийнято рішення, що топити кораблі не треба. Тоді лінкор "Воля" і кілька есмінців, допоміжних кораблів і крейсерів підняли українські прапори, залишили Новоросійськ і взяли курс на Севастополь. В цей же час у Криму більшовицькі матроси біля мису Мисхако затопили есмінці "Громкий", лінкор "Соборная Россия" ("Потьомкін"), а недалеко Туапсе есмінці "Керч". Ленін, який на словах визнавав незалежну Україну, вирішив краще потопити кораблі, ніж віддати їх українській владі.

25.XII.1918 р. (за гетьманату) наказом №1/696/50 по морському відомству України обов'язки міністра морських сил прийняв капітан III рангу Михайло Іванович Білинський. Його помічниками були товариш морського міністра контрадмірал Михайло Остроградський-Апостол і начальник Морського Генерального штабу, капітан I рангу Лев Постулаєв, який мав закінчену академію Морського Генерального штабу. М. Білинський заложив підвалини "Закону про флот України", охопив всі галузі формування флоту. На основі цього закону 25.I.1919 р. було надано кораблям Чорноморського флоту і тим, що будувалися у Миколаєві, такі нові назви: лінійному ко-

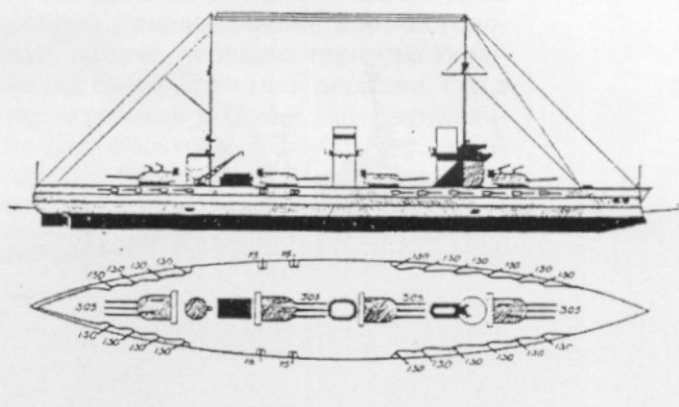
раблю супердредноуту — “Соборна Україна”, крейсерам — “Гетьман Богдан Хмельницький”, “Дорошенко”, “Сагайдачний” і “Тарас Шевченко”. Ескадрові міноносці було названо “Київ”, “Чигирин”, “Батурін”, “Львів”, “Іван Виговський”, “Іван Сірко”, “Пилип Орлик”, “Кость Гордієнко”, “Мартин Небаба”, “Іван Підкова”, підводні човни дістали назви “Петро Магила”, “Іван Котляревський”, а матка (база) підводних човнів була названа “Дніпро”.

Незважаючи на дальші трагічні події — окупацію берегів Чорного моря Антантою, наступ більшовиків на Крим з півночі, залишення Києва українським урядом, М. Білинський не знеохотився. 9.IV.1919 р. він видає закон про організацію військово-морських сил на узбережжі Чорного моря. З підстаршин і моряків колишньої Австро-Угорської монархії, вихідців з Вінницької області та Коломийщини, організував полк морської піхоти. Комендантом моряцького полку призначає полковника Г. Нікогда, а потім капітана III рангу Мандрика. Військово-морським аташе у Відні був призначений капітан II рангу Дашкевич-Горбацький. Із гуцулів, які вмiли сплавити дараби, створено в Коломиї Гуцульський полк морської піхоти. Полк доукомплектовано в Бродах. У червні 1919 р. полк прийняв бій з більшовиками під Волочиськом. Другий полк морської піхоти створено в Кам'янці-Подільському, а згодом і третій, і на основі цих полків була створена I дивізія морської піхоти.

1920 р. М. Білинський став міністром Внутрішніх Справ УНР, а після окупації України більшовиками жив в еміграції в Польщі. Коли 1921 р. був організований II зимовий похід армії УНР, брав у ньому активну участь під Базаром, в селі Малі Млинки. 17 листопада 1921 р. останнім пострілом з пістолета застрелив себе, щоб не потрапити до рук більшовиків.

Доля українського флоту трагічна. Антанта частину флоту вивела із Севастополя в Стамбул. На тих кораблях піднято Ан-

дрівський стяг і створено з них так звану “Базову російську чорноморську флотилію”, яку передано Врангелю в Севастополь для ведення війни проти більшовиків. Після поразки Врангеля

Антанта перевела флот разом з залишками армії Врангеля у Стамбул, а потім кораблі перевела в Північну Африку в Туніс, у порт Бізерту.

Частину кораблів захопили більшовики. Уряд більшовицької Росії вимагав від Франції передання всіх кораблів Росії, але уряд УНР в еміграції запропонував перед Лігою Націй у Женеві. Тоді уряд Франції вирішив частину кораблів передати на металобрухт, а такі кораблі, як база-майстерня “Кронштадт” і кілька менших включити в склад морського флоту Франції. Останній корабель українського флоту “Воля” плавав у складі французького морського флоту до 1953 р. і тільки тоді був переданий на брухт.

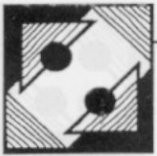
Ескадрений міноносець “Гетьман Іван Мазепа” був перейменований більшовиками на “Комінтерн” і плавав на Каспійському морі до 1958 р.

Крім морської флотилії була ще Українська Річна Мозерсько-Пінська флотилія. 1919 р. після невдалих боїв з Польщею її захопили поляки і включили до складу Польської Пінської Флоти, яка в період 1941-44 рр. входила до німецьких збройних сил.

Урядом Гетьмана Скоропадського був встановлений прапор Морського Флоту України — біле полотнище з синім хрестом на ньому. Хрест ділив прапор на 4 частини. Обвідка хреста була синя. Горішня частина лівої горішньої чвертки була синя. Долішня частина лівої чвертки прапора була жовта. У верхній синій частині лівої чвертки був золотистий тризуб з хрестом.

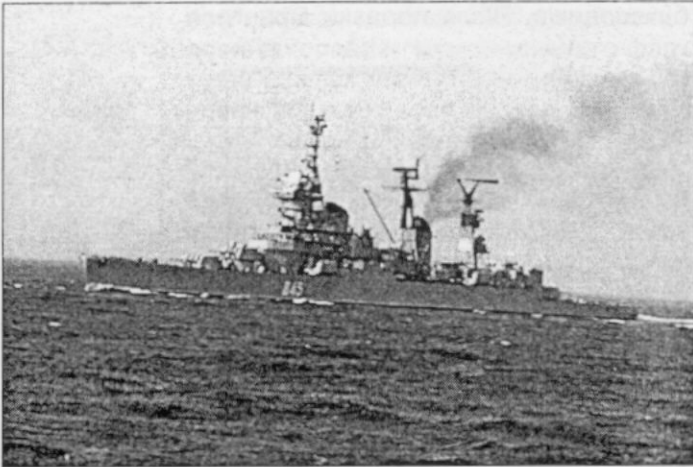
Всього Український флот в ті часи нараховував біля сотні бойових одиниць. В ньому було 12 великих броненосців,

ДИСКУСІЯ

27 міноносців, 17 підводних човнів, 1 велика матка підводних човнів, кілька десятків сторожових човнів.

В залізних кігтях Касатонова

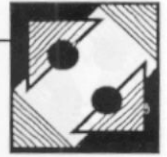
27.VI.1992 згідно з наказом тодішнього Президента України Л. Кравчука було звільнено ряд командувачів багатьох військових округів — Прикарпатського, Одеського, Київського та ін. На жаль, тоді не звільнено з посади командувача Чорноморським флотом, великороського шовініста і українофоба адмірала І. Касатонова. Відчувши свою безкарність, він починає цькувати всіх тих моряків, які присягнули на вірність Україні. Ця помилка Президента дорого обійшлася Україні. Одночасно з 1992 р. при підтримці І. Касатонова почався наступ проімперських сил в Криму. Почалося розбазарювання флоту. Хоч Чорноморський флот колишнього СРСР був не найбільшим флотом, але налічував до 300 кораблів різної тонажності, мав понад 200 літаків і вертокрилів, високо розвинену запільну базу, включаючи суднобудівельні верфі, склади та ін., так що було що продавати і красти. Крім того, рівночасно починається розігрування т. зв. "Кримської карти". Коли більша частина плавскладу Чорноморського флоту була готова скласти присягу на вірність Україні, Касатонов видав наказ, щоб тих, хто присягнув на вірність Україні, вивести поза штат Чорноморського флоту. Він заявив, що Чорноморський флот є власністю Росії і в ньому не місце "ізмєнникам родіни". Перший заступник головнокомандуючого Чорноморським флотом адмірал Капітанець своїм наказом № 793/353 наказує Чорноморському флоту виконувати тільки накази ОЗС СНД (Об'єднані збройні сили СНД), припинити негай-

но підняття українських прапорів, а на їх місце підняти всюди Андріївський стяг. Присягу на вірність Україні називає "ізмєной отечества", продовжує звільняти з флоту всіх, хто присягнув на вірність Україні.

Лише в березні 1992 р. уряд України створив Управу військово-морських сил України. Реакцією на це був приїзд з Росії до Севастополя горезвісного з подій в Афганістані генерала О. Руцкого в ранзі віцепрезидента Російської Федерації. Тут же і Касатонов, і адмірал Чернявін заявляють про взяття під свою юрисдикцію всього Чорноморського флоту. Рівночасно в Криму організують збір підписів за проведення референдуму і приєднання Криму до Росії. Лише 6.IV.1992 р. контрадмірал В. Кожин призначений командувачем Військово-Морських Сил України. Але 7.IV. Б. Єльцин видає указ про взяття Чорноморського флоту під юрисдикцію Росії. Через три дні Л. Кравчук призначає комісію і видає указ "Про делегацію України на переговори України відносно поділу Чорноморського флоту". Росія свідомо і цілеспрямовано зриває всі строки переговорів, а Верховна Рада Криму 6.V.1992 проштовхує ухвалу про незалежність Криму. 13.V. Київ приймає постанову про незаконність цього акту, на що Верховна Рада Російської Федерації приймає обурливу постанову про "Зміну статусу Криму, прийнятого 1954 р.". Йшлося про передачу Кримської області Українській РСР. Ставши перед загрозою відключення подачі електроенергії та води з України, Верховна Рада Криму скасувала свій акт про незалежність.

Врешті Москва зрозуміла, що процес створення Українських морських сил не зупинити. В Росії утворюється Міністерство Оборони Російської Федерації, на чолі якого став генерал армії П. Грачов. І хоча ОЗС СНД перестали існувати, разом з тим тиск Росії на Україну відносно поділу Чорно-

морського флоту посилюється. І. Касатонов продовжує звільнення моряків, що не приєдналися до вірності Росії. Коли 21 липня сторожевий корабель СКР-712 під команду лейтенанта С. Нестенка підняв синьо-жовтий прапор і взяв курс на Одесу, І. Касатонов посилає за ним навздогін групу з чотирьох кораблів під Андріївським стягом, які обстрілюють його курс. Крім того, адмірал Касатонов віддає наказ про відключення системи зв'язку берегової стежі з кораблем, а відтак — телеграфного зв'язку через комутатор штабу флоту в Сімферополі. Так адмірал Касатонов показав, хто господар. Тільки після інциденту з СКР-712 3.VIII.1992 відбулася зустріч Президентів України і Росії в Ялті стосовно встановлення перехідного періоду в справі розподілу Чорноморського флоту, а саме: флот стає рівночасно флотом України і Росії, підпорядковується тільки Президентам.

Адмірал Касатонов не припиняє своїх антиукраїнських акцій. Коли постало питання про заміну начальника Вищого морського училища ім. Нахімова у Севастополі, то І. Касатонов пригрозив, що в разі заміни теперішнього начальника він застосує силу. Після ноти МЗС України з цього питання новим начальником училища став капітан I рангу Макаров.

На цьому епопея з Чорноморським флотом не закінчилася. Коли Касатонов почав переганяти кораблі в Анапу, врешті на заміну йому призначили адмірала Є. Балтіна, ще більш рафінованого, але менш грубого. Є. Балтін висунув пропозицію: "Не маю нічого проти, щоб ділити флот, але треба ділити і кримську територію, бо це «исконно русская земля»".

Врешті на зустрічі в Завидово біля Москви прийнято остаточне рішення про поділ Чорноморського флоту 50:50. Численні зустрічі і наради потім не призводили до нічого, і тільки навесні 1997 р. під час візиту Б. Єльцина до Києва нарешті підписано акт про розподіл Чорноморського

флоту і передачу Севастополя в оренду Росії на 20 років. На жаль, оригіналу цього документа ніхто з простих смертних не бачив, бо він не був опублікований. Офіційні інстанції як України, так і Росії дуже його хвалять, що він дуже добрий і справедливий, але насторожує, однак, передача території України під базу чужоземної держави, і то з таким великим строком. І хоч святкування Дня військово-морських сил України 1.VIII.97 пройшло без ексцесів, до справедливого вирішення проблеми Чорноморського флоту ще далеко.

То коли ж нам святкувати День військово-морських сил України?

Не підлягає сумніву, що святкувати День військово-морських сил України в нашій державі необхідно. Але незрозуміло, чому наш Президент і Міністр оборони нав'язують нам святкування його 1 серпня, як це було в Радянському Союзі. Цей день не пов'язаний ні з якими визначними подіями в історії Український морських сил, просто один з численних Днів кооператорів, медиків, геологів і т. п.

В історії України є багато дат, які могли б послужити пам'ятною віхою в історії Українського Морського Флоту. От хоча б перший зафіксований в історичних документах похід козаків 15.X.1492 р., коли біля острова Тягині відбувся бій козаків з флотом кримського хана

Менглі-Гірея. Тоді козаки звільнили з турецьких галер багато невольників. Менглі-Гірей жалівся турецькому султанові, що немає йому спокою від тих зухвалих козаків. Ця переможна битва відбулася на 222 роки раніше бою російсь-

ДИСКУСІЯ

кого флоту під Гангутом 1714 року, коли Петро I вперше вивів свої кораблі після довголітніх забав з потішним флотом на Ладозькому озері. А взагалі московська Дума тільки 20.X.1696 р. прийняла рішення про те, що "морским судам быть", що фактично можна вважати днем створення російського морського флоту.

Другою визначною датою в історії українського флоту можна вважати день 13.X.1545 р., коли 300 козаків на 22 чайках здобули сильно укріплену фортецю Очаків і захопили велику кількість турків у полон. Керували тоді флотилією козаків Ісачко з Брацлавщини, Карпо Масло та Іван Держко з Черкас. Після цієї перемоги козаки ще не раз здобували Очаків, але цей похід був першим.

На день військово-морських сил України можна вибрати день одного з переможних походів Петра Конашевича-Сагайдачного, коли він добрався до берегів Малої Азії, здобув Трапезунт і Синопу 1614 р., чи дату здобуття Кафи 1616 р.

1917 р. 25 жовтня на міноносці "Завидний", а потім на есмінці "Гаджі-бей" вперше замайорів синьо-жовтий прапор замість Андріївських прапорів.

І нарешті, 29 квітня 1918 р. з флагманського корабля "Георгій Побідоносець" було дано наказ і сигнал "Флоту підняти український національний прапор". В цей же день командував Укра-

їнського флоту адмірал Саблін разом зі своїм штабом присягнув на вірність Україні.

Різна доля випала кораблям молодого Українського Чорноморського Флоту, але день 29 квітня може по праву служити Днем військово-морських сил України.

Що стосується пластового куреня "Чорноморці", який створений 29 квітня 1927 року, це вже окрема історія, яка вимагає специфічного дослідження.

Література

1. Крип'якевич І., Гнатевич В. та ін. Історія Українського війська. — Львів, 1992.
2. Якимович Б. Збройні сили України. — Львів, 1996.
3. Апанович О. Збройні сили України I половини XVIII ст. — Київ, 1969.
4. Сергійчук М. Морські походи запорожців. — Київ, 1992.
5. Енциклопедія Українознавства. — Мюнхен, 1943.
6. Голубець Н. Велика історія України від найдавніших часів до 1923 р. — Львів, 1937.
7. Боплан Г. Опис України, Меріме П. Українські козаки. — Львів, 1990.
8. Голубицкий В. Запорожское казачество. — Київ, 1957.
9. Український морський флот. — Львів, 1941.
10. Захаров Н. Чорноморський флот. — Москва, 1968.
11. Кітура Я. На Чорному морі // "За вільну Україну", 26.04.1996.
12. Волощак Ю. Знову в похід // "За вільну Україну", 15.05.1997.
13. Треф'як Я. Літопис Українського національного війська. — Івано-Франківськ, 1993.
14. Яцемірський Ю. Це свято всього народу // "За вільну Україну", 5.08.1997.

пл. сен. Любомир О. Гевко, ЧМ,
ст. пл. Орест Гаврилук, ЧМ

Дещо з історії 25 куреня УСП-ів "Чорноморці"

Важко назвати історію 25 куреня повною, не згадавши хоча коротко про 10 курінь УПС та 1 самостійний гурток УСП "Чорноморці". Всі ті три частини тісно пов'язані

▲ зі собою ниткою спільної ідеї морського пластування та спільних традицій. Засадничо впродовж років творили вони одне діяльне тіло, поділене лише устроєвими правильниками.

Першим почав займатися морським пластуванням в Українському Пласті 10 курінь УПС "Чорноморці" в Галичині. 10 курінь відбув численні прогульки по різних ріках України (Дністер, Прип'ять і ін.), перевів у Манастирку над Дністром ще перед заборною Пласту в Галичині три морські табори і, що найважливіше, започаткував та дав широкий розмах для організування морського пластування як окремого напрямку в пластовій виховній системі. 10 курінь придбав був навіть власну моторівку, що на тодішні відносини було неабияким осягом. Та прийшов 1930 рік, а з ним заборона Пласту в Польщі, що припинила на 15 років розвиток морського пластування.

Щойно на еміграції в Німеччині разом з відновленням СУПЕ віджило і морське пластування. Члени 10 куреня, вже тоді сеньори, рішили передати надбані традиції та провідну ідею свого куреня гуртові молодших старших пластунів із замилюванням до морського пластування. Тут слід

згадати, що перші кроки чи поштовх до відновлення морського пластування дали тодішній комендант пластунів пл. сен. Яро Гладкий та пл. сен. о. Богдан Ганушевський (залюбки називаний: "о. Бо-Ган"), обидва Чорноморці. Вони разом з іншими членами 10 куреня забралися негайно до запланованого діла.

Якраз у тому часі, а саме на початку 1947 року, перейшов до УСП 1 гурток "Беркут" 5 куреня УПЮ ім. Федя Черника. Деякі члени "Беркута" ще в юнацтві виявили своє заінтересування у водних заняттях, беручи участь у таборах на Вальхензе (1946) та інших заняттях, що відбувалися під проводом о. Бо-Гана. о. Бо-Ган, якого Головна Пластова Старшина призначила Діловодом Морського Пластування, запропонував колишнім "Беркутам" перебрати традиції 10 куреня, організуючи Самостійний Гурток УСП "Чорноморці". Пропозиція була одногосно прийнята. о. Бо-Ган став опікуном новозаснованого гуртка, і вже 6 травня відбулася Перша Вели-

ка Рада, на якій спільно з членами 10 куреня, що були присутні як гості, уложено план діяльності. Гурток почав працювати під проводом Любка як першого гурткового.

Прийшов час літніх таборів 1947 на

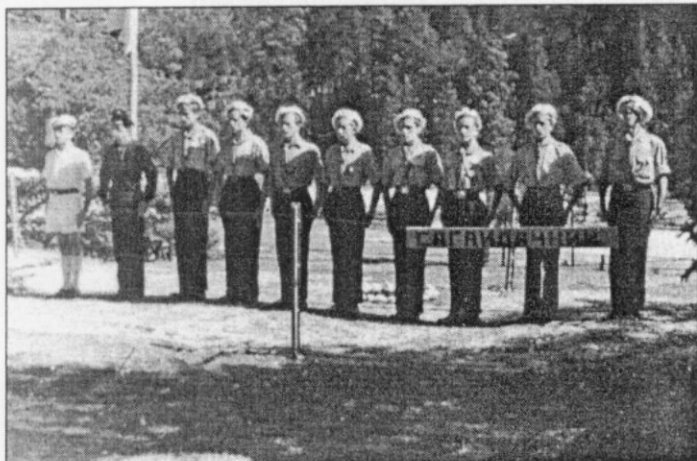
Гурток "Чорноморські Орли", Альберта, 1952

Таємні пластуни над Прип'яттю, 1938

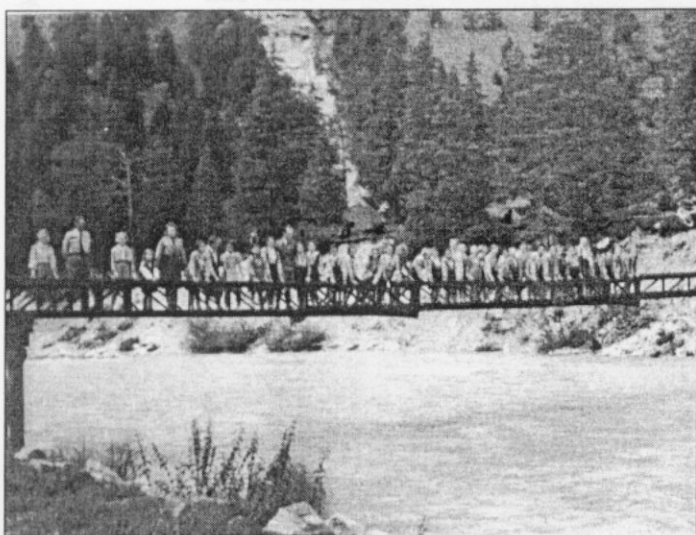
ПЛАСТОВІ КУРЕНИ

Великій Березі на Штафельзе. Члени гуртка увійшли до Булав вишкільних таборів, що мали в своїй програмі багато

▲ Самостійний гурток "Чорноморці", 1947

місця на водні заняття. Табори відбулися під команду пл. сен. Яра Гладкого та о. Бо-Гана та увінчалися великим успіхом. Технічний виряд, який майже повністю був придбаний та доставлений Чорноморцями, великою мірою причинився до того, що ці табори можна назвати першими таборами морського пластування.

▲ Міст через Ізару, побудований Чорноморцями 1947

Ще того самого літа, безпосередньо по літніх таборах, відбулася Друга Велика Рада на Великій Березі. Любко перевибраний гуртковим. Ця Рада датує початок дуже інтенсивної праці та широкого й скорого розвитку морського пластування. До Гуртка вступають: Міма, Рак, Ролянд, Войта і Йонтек. Такого запалу до праці, як його мала ця горстка пластунів під проводом о. Бо-Гана, насправду важко знайти. Кінець 1947 та

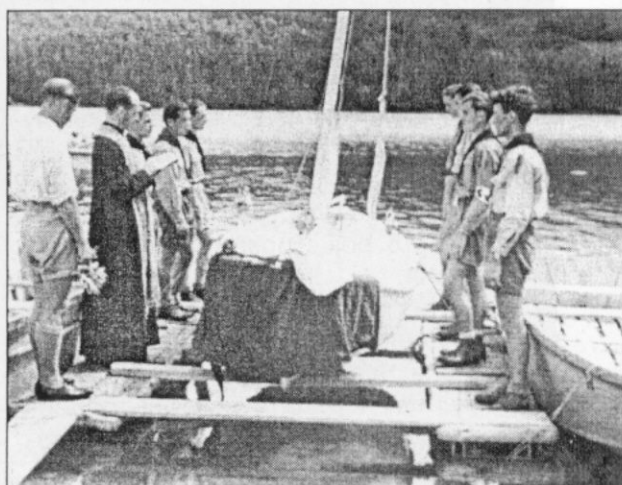
початок 1948 року — це чи не найбільш продуктивний час в історії Самостійного Гуртка "Чорноморці". Разом з о. Бо-Ганом опрацьовуються вимоги до морських проб, правильник устрою морського пластування та правильник морських одностроїв. Тому, що відчувалося брак технічної морської літератури, Чорноморці спільно з 10 куренем починають видавати журнал під назвою "Бібліотечка Чорноморця", якого в Німеччині появилось два числа. В "Бібліотечці" поміщувалося переклади дописів з різномовних скавських видань на теми морського пластування, як також цілий ряд оригінальних гутірок на українську морську тематику. Крім теоретичного знан-

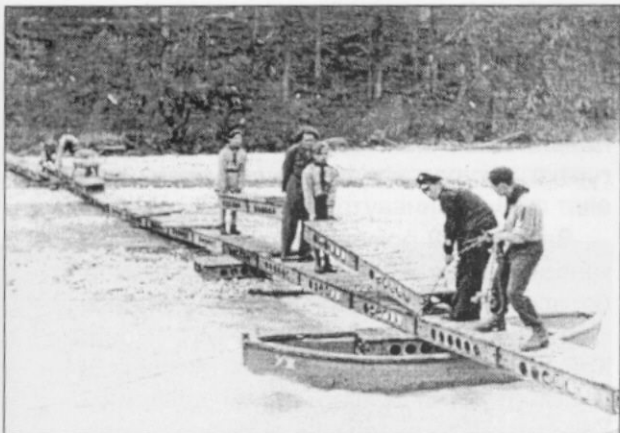
▼ Команда Морського Курсу на Штафельзе, 1947

ня та збирання матеріалів, Чорноморці рівно ж у короткому часі придбали велику кількість технічного морського виряду. Цілий ряд німецьких військових піонерських човнів, т. зв. "штурмботе" (або популярно по-пластовому "галери"), якорі, линви, блоки і цілий ряд іншого піонерського знаряддя — це лише частина надбаного майна. Зенко Васараб (Джек) ще в 1946 році знайшов збомбардований чотирициліндровий мотор до "штурмботу". Від того ча-

▼ о. Б. Ганушевський благословить вітрильник "Уж", 1947

▲ Чорноморці будують міст на Ізарі, 1947

су весь свій вільний час, спершу самий, а опісля з рештою гуртка, переводив над направою мотору. Мотор цей був собі нівроку норувистий осібняк, — все був з ним якийсь клопіт і то тоді, коли це було найменше побажаним (невідклично ставав на кожній параді). Про історію та пригоди з мотором можна написати окрему книжку, яку хтось може колись і напише.

Одною з перших передумов доброго розвитку морського пластування було підготувати кадру виховників з морським вишколом та замилюванням. Виховників таких не було. Тому власне з початком травня 1948 року (точніше: 5-9 травня) переведено Міжзональний Вишкільний Курс Впорядників Морського Пластування над Штарнбергерзе. По курсі, в часі від 16 до 30 серпня 1948 слідував Вишкільний Курс Морського Пластування. Обидва курси відбулися під проводом о. Бо-Гана та увін-

чалися великим успіхом. На цих курсах вперше в історії Пласту переводилися іспити до морських проб. Два великі вітрильники, моторівка, шість "галер" на 10 весел кожна в руках вже тоді досвідчених інструкторів давали таборові високий рівень.

Ідея морського пластування починала більше й більше зацікавлювати пластове юнацтво. Навіть серед консервативного сеніорату перші льоди

▲ Курс вітрильництва на озері Штарнберґ, 1948

▼ Таборову Службу Божу править о. Б. ганушевський. Велика Береза, 1947

були проламані. Створився ряд юнацьких морських гуртків. Пластові верховні круги почали робити відповідні кроки до оформлення морського пластування в певну окрему організаційну форму. Члени гуртка, вже тоді затвердженого 1 Самостійного Гуртка УСП "Чорноморці", стали через ряд літ спільного пластування тісно жити. Повстав цілий ряд окремих, питомених "Чорноморцям" церемоніялів та традицій. Нові пісні про морське пластування (звичайно компоновані та імпровізовані на акордеоні дорогим о. Бо-Ганом), низка анекдот та гуморесок (гляди "Біб-

ПЛАСТОВІ КУРЕНІ

ліотечка Чорноморця”), хроніки, таборів та звіти найкраще характеризують тодішній стан морського пластування.

▲ Викалад з пілотажу, ВМК, Голубине озеро, 1952

▼ “Щупак” випливає з гирла потоку, 1953

І тоді, коли морське пластування почало набирати насправду широкого розмаху та коли стадія його організації скінчилася, а починалася стадія послідовної праці, прийшов 1949 рік, а з ним і виїзд більшості пластунів за океан. Поволі треба було ліквідувати гурткове майно та приготуватися до виїзду. Моторівку продано ще по таборі на Вальхензе одному німцеві і в заміну одержано каяк. Каяк цей по виїзді останнього Чорноморця з Міттенвадъду передано одному юнацькому гурткові, який залишався в Міттенвальді. Інше майно або передано міттенвальдській станиці, або (такі речі, як якорі, линви і ін.) просто залишено в магазині.

Та праця, пророблена в Німеччині, не пропала на марне. На нових місцях поселення, а головню в ЗСА й Канаді, морське пластування, пристосувавшись до нових обставин, перегрупувалося та почало вкортці діяти. 1 самостійний

гурток починає свою діяльність на терені Америки, де знайшлися всі Чорноморці крім одного, що виїхав до Австралії, виданням листка дружнього зв'язку “Оріон”, що появляється майже кожного місяця. До гуртка вступає кільканадцять нових членів.

Влітку 1952 року відновлено на американському континенті традицію морських таборів. Під проводом Любка відбувся Міжкrajовий Вишкільний Курс МП “Новий Крим” ім. мор. міністра ст. лейт. Михайла Білінського у Порт Веллер, 19. VII - 1. VIII. 1952. У цьому таборі взяли участь юнаки з цілого ряду осередків ЗСА й Канади. Багато з них стало пізніше членами 25 куреня.

1. IX. 1952 відбулася в Торонті Третя Велика Рада. Чисельний стан старших пластунів “Чорноморців” зріс до тої міри, що організаційні рамці гуртка стали надто тісними. І ось на Третій Великій Раді рішено переорганізувати гурток на курінь. Першим

курінним став Йонтек. Вкортці потім головний командант пластунів затверджує курінь і надає йому порядкове число в УПУ — 25.

Праця в курені поступає повною парою. Відновлюється видавання “Бібліотечки Чорноморця”, якої появилосся досі шість чисел.

IV Велика Рада Куреня, що мала місце 13-14. VI. 1953 у Грефтоні, пройшла під знаком підготовки до чергового вишкільного табору. Намічено вишкільну програму, покликано команду й підібрано відповідну площу над озером Онтаріо. Курінним вибрано на цей раз Родянда.

Самий табір відбувся таки в Грефтоні, в часі 4-18. VII. 53. Командантом табору знову був Любка. Користаючи з факту, що IV Залога Торонта закупила 36-стоповий вишкільний яхт “Одеса”, до програми та-

Промовляє Яро Гладкий. Поруч о. Бо-Ган. Покривлення чорноморських прапорів, 1977

бору включено вперше довші плавби цим першим пластовим вишкільним судном.

1954 рік бачить V Велику Раду, що відбулася в днях 19-20. VI. 1954 у Гемилтоні. Курінним перевибрано Ролянда. Щоб поповнити кадри кваліфікованих інструкторів у Морському Пластуванні, рішено того

▲ 25 курінь УСП "Чорноморці" на зустрічі 1962

року улаштувати інструкторський табір для самих членів Куреня.

Вишкільний інструкторський табір 25 куреня УСП "Чорноморці" — "Дніпровий Лиман" ім. кн. Олега Віщого відбувся у Віноні, над самим озером Онтаріо 22. VIII. - 4. IX. 1954 під проводом Йонтка і Любка. Табір, в якому крім "Чорноморців" взяли участь теж і три юнаки, був "пехуватий". Не тільки буря знесла вітрильник "Вихор" на каміння й пошкодила його так, що вимагав кількаденного ремонту, але й інші "нещастя" навістили таборовиків, як: зупа "Марсівка" і "санитар" в особі Ігоря. Не згадуємо вже про факт, що озеро було бурливе впродовж цілого табору, так що важко було переводити водні вправи. Забудьмо теж про те, як мотор "Вихру" зіпсувався далеко від берега під час бурі й зало-

▼ 25 курінь УСП "Чорноморці" в поході, 1981

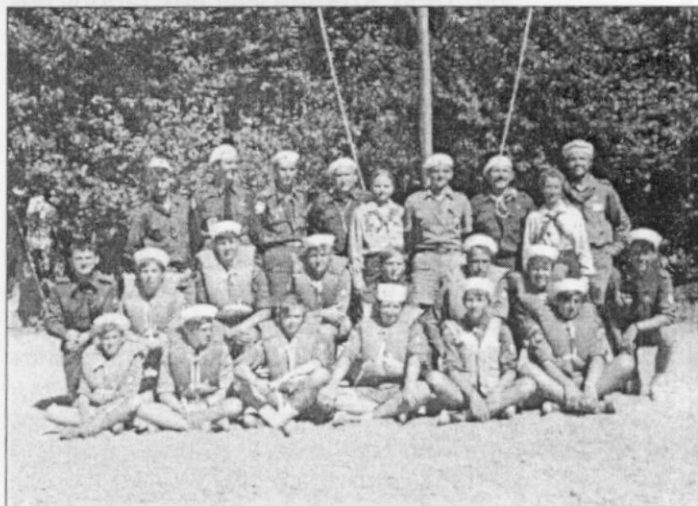

га абеткою Морзе надавала "СОС", а вахтовий у таборі, що знав лише семафор, прийшов до висновку що "...надають БРР — мусить їм бути зимно..."

Мабуть-таки в таборі в Віноні прийшли ми до переконання, що нам треба зустрічатися частіше. Виникла думка організувати щороку Зимову Зустріч. Перша така Зустріч відбулася 25 - 26. XII. 1954 у Торонті. Помимо того, що, як потім казали, "на Зустрічі було забагато офіційних балаків", все-таки була вона вповні успішна, мабуть тому, що получено її зі святкуваннями іменин нашого Панцирника.

Навесні 1955 року I Залога Дітройт закупила 38-стоповий яхт "Крим". На його палубі відбулася теж VI Велика Рада в днях 18 - 19. VI. 1955. Рада відбулася на озері Ст. Клер, біля Віндзору. Курінним на чергову каденцію став Утьо.

Замість табору як такого, зорганізовано в 1955 році курс вітрильництва й вишкільні рейди. Крайовий Вишкільний Курс Вітрильництва ім. Романа Шухевича відбувся на острові "Хортиця" в Бе-

билоні над Атлантийським Океаном 26. VI - 3. VII. 1955 під проводом Йонтка і Нелька. Вишкіл відбувався на вітрильнику "Комета", що його до диспозиції поставила Булава Крайового Коменданта Пластунів у ЗСА. У курсі вперше брали участь три пластунки. Як, зрештою, і всі інші табори, цей курс був багатий на пригоди й довго остане в пам'яті. Бо чи можна забути, наприклад, як вітер подув у вітрило і здув Рому з човна у воду?

Міжкрайові Вишкільні Рейди пластовим судном "Одеса" мали місце на озері "Онтаріо" в часі 23. VIII - 1. IX. 1955. У програмі м. ін. були відвідини світового скавтського Джемборі в Ніяґарі. Комендантом рейдів був Утьо.

“Чорноморці” та “Чорноморські Хвилі”, 1971

ПЛАСТОВІ КУРЕНІ

II Зимова Зустріч відбулася в Рочестері 17 - 18. XII. 55. Говорили деякі Чорноморці, що та Зустріч була успішніша за попередню, бо менше було "говорення", а за те більше "розваги".

У 1956 році "питома вага" діяльності куреня переноситься на озеро Ірі. На півострові "Пойнт Пілі" має місце VII Велика Рада в днях 18 - 19. VIII. 1956. Курінним стає вдруге Йонтек. Намічається цілий ряд планів на черговий ювілейний рік, коли УПУ обходить своє 45-ліття, а 25 курінь теж святкує свій скромний 10-літній ювілей.

Рівночасно з VII Великою Радою почався на Пойнт Пілі Міжкрайовий Вишкільний Табір Морського Пластування ім. геть. Петра Конашевича Сагайдачного. Табір тривав в часі 19 - 31. VIII. 1956. Кожний учасник табору перейшов вишкіл на пластовім судні "Крим" як член залоги судна під час довшої плавби. Разом під час табору яхт "Крим" проплив 292 милі в трьох довших плавбах. Комендантом табору був Йонтек.

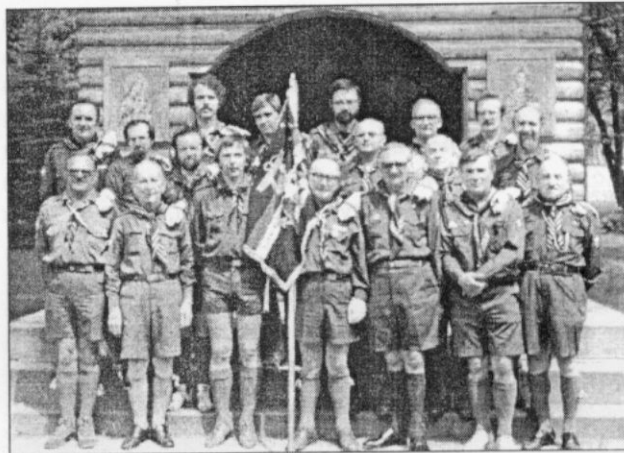
Реалізуючи постанову посилити діяльність на східному побережжі ЗСА, відбуто III Зимову Зустріч у Ньюарку 16 - 17. II. 57. На цій Зустрічі вперше вис-

Після Богослуження для "Чорноморців", 1982

вітлено кольорові фільми з курсів вітрильництва 1955 і 1956.

Під сучасну пору реєстр куреня виказує вісім залоги в різних осередках ЗСА й Канади, а саме: Дітройт,

Ст. Луїс, Ньюарк, Трентон, Едмонтон, Торонто, Чикаго й Рочестер. З того Залог чч. II, IV, V і VII з різних причин (головно низький чисельний стан) проявляють обмежену діяльність. Інші працюють "на повну пару".

25 курінь УСП має тепер до диспозиції чергові більші судна:

Літня Зустріч "Чорноморців", 1981

1. Пластове Вишкільне Судно "Одеса" — власність VI Залоги, пристань Торонто.

2. Пластовий Вітрильник "Вихор" — власність VIII Залоги, пристань Рочестер.

3. Вітрильник "Гамалія" — власність групи старших пластунів у Чикаго, пристань Чикаго.

4. Пластове Вишкільне Судно "Крим" — власність I Залоги, пристань Дітройт.

5. Пластовий Вітрильник "Комета" — власність Булави УПУ-ів ЗСА, пристань Бебилон.

6. Вітрильник "Акула" — власність Белага, пристань Нью Гейвен.

7. Моторовий човен "Ляля" — власність Рекіна, пристань Рочестер.

Мирон і Богдан Ганушевські

о. Бо-Ган, ЧМ, Комендант курсу

МІЖЗОНАЛЬНИЙ ВИШКІЛЬНИЙ КУРС МОРСЬКОГО ПЛАСТУВАННЯ НА ВАЛЬХЕНЗЕ

(листки з таборового записника)

пл. сен. о. Бо-Ган, комендант МКВ, приглядається до вправ

Закінчилась саме дванадцятигодинна плавба без висідання на сушу. Вона проходила спочатку із сонячною погодою, але в другій половині плюскотіві весел вторував скажений рев шторму й бурунів. Буря мало що не змусила залогу "Байди", на якому відбувалась ця плавба як вимога до першої проби морського пластуна, ще й впродовж ночі залишитись на хвилях. Темнота й скелясті береги озера грозили суднові розбиттям. Але за допомогою морської ліхтарні добились щасливо до пристані, й тепер хлопці, похитуючись, як справжні моряки, ішли в напрямі шатра мужви завітися теплою зупою. Від неї скоро отворилися їм роти і посипались спомини з останньої мандрівки, під час якої здавали практично юнаки те, чого навчилися з морського пластування на МКВ.

— Як то було, Махно, з тим оселедцем, — питався Каролько, що якраз під свист вітру заснув був на кормі й не чув відповідей Махна. Але Махно водив по товаристві великими добрячими очима, тільки підсміхався і не відповідав.

— Та як було, — говорив за Махна Мисько, — як запитав інструктор Войта, чи вода в морі солоні від того, що солоні оселедці, чи оселедці солоні від морської води, то Махно відповів, що оселедці солоні від води й тому, що хотіли бути такі, як другі риби, аж два з них заплило в Дунай і під Регенсбург'ом зловили їх рибаки.

Хлопці рикнули сміхом, і почалося, як звичайно починається в такій компанії: взаємне "дертя лаха". Вкінці забажалось

хлопцям заспівати, й звернулися до наймолодшого Мора, щоб приніс то, що комендант на ньому грає при науці співу.

— Добре, але я буду грати, — підскочив Мор і побіг до капітанської каюти. За хвилю зголошував:

— Пане коменданте, я прийшов позичити фортеп'ян.

— Чого? — здивувався комендант під регіт булавних.

— Ну, та того, що ви натягаєте, а воно грає.

— Ага, акордеону? — сміючись, здогадався комендант. — Але вже немає часу, Мор, грати, поклич краще вахтового.

— Вахтовий! — наказував комендант. — Негайно вісім хлопців, щоб перенесли з навігаційного човна мотор і заложили на човен, а ви, булавні, хоч вже й ніч і непогода — поїдете до Вальхензе.

— Так є! — виструнчилися усі булавні й, натягаючи "матроски" й "чорноморки" з високими ковнірами, вийшли з каюти до пристані. Бунчужному дав комендант інструкції, і за хвилю "Чорноморці" зникли за стовпом піни і розпилених бризків води. Тільки здалека жевріло червоне світло моторівки й гудів мотор, працюючи всіма циліндрами. Вслід за ними понеслось із сурми "Ніч вже йде", і табір ліг на спочинок, — тільки не спали комендант, вахтовий і стійковий. Комендант, схилений над столом, перевіряв при свічці стан переробленого матеріалу, записував висліди проб, укладав план закриття курсу і ліквідації табору. Це ж уже останні дні МКВ.

При березі шуміли хвилі, вдаряючи в скали, падали краплини дощу з дерев, перекикувались нічні птахи. Сійковий промірював кроками терен табору, прислухаючись час-до-часу до шмерів у дикому борі.

З ПОЖОВКЛИХ ЛИСТКІВ

Аж раптом через шум вітру й рев хвиль продерлося тривожне, тихе, але з напругою надаване "СОС" свистком Гевка. Комендант глянув на годинник: 23.30. Кинувся прожогом з-за стола й стрінувся у виході з вахтовим.

▲ Командне шатро, стоїть о. Бо-Ган, 1947

— Що накажете, пане коменданте? На рятунок кличуть.

— Негайно свистати на алярм! — і повітря прорізало шість протяжних свистів, що зразу поставили таборовиків на ноги.

— Алярм! Збірка з веслами! — наказував вахтовий.

Хлопці, протикаючи очі, прожогом кинулись до виходу, хватили з козлів свої весла й вже виструнчені, ждали наказу.

— Морські пластуни! — перемагаючи шум хвиль, кричав комендант. — Наші Друзі булавні в небезпеці. Треба негайно подати їм поміч. Отже залага "Альбатроса" за весла! Решта спати! У віддалі яких шість кілометрів в напрямі села "Чорноморець" зі своєю залогою. Негайно дати їм поміч!

— Так є! — виструнчився стерновий.

Залага скочила в човен, з п'ятьми долітали звуки з'єдинених свистків булавних: "СОС — СОС!"

Через мент з розбурханого плеса прорізував мечем горобину ніч наказ:

— Всі враз! Всі враз! — А за тим щохвилини: "Бам!.. Бам!.. Бам!.." Алярмовий дзвінок "Альбатроса" віддалявся щораз далі й далі, заглушуваний плюскою хвиль. Комендант стояв над берегом і вдивлявся в п'ятьму. Морська ліхтарня, винахід таборовиків, кидала щохвилі стовп світла на плесо, і від цього воно запалювалося вогнем, то знов погасало. На світляній стежці при березі зібрався табун риб, що, мелькаючи хвостами, крутилися на одному місці. Через півгодини по відпливі "Альбат-

роса" долетіла до табору черга вриваних звуків азбуки Морзе.

— Держіться... — читав комендант. — Пливемо на поміч...

— Доброго вітру... — обізвалося з п'ятьми трохи тихіше.

— Допоможи вам, Боже, і ти, святий Миколаю, патроне моряків, — молився комендант, благословляючи невидних серед понурих неспокійних вод своїх дорогих хлопців, що вчать служити вірно своїй Батьківщині, вплавляючись на чужих водах у морському пластуванні. — Хай Пречиста благословить вас на дорогу в Рідний Край, на тихі води, на ясні зорі... — линув тихий шепіт і пропадав у нічній імлі.

З дірки в хмарах замерехтіла зірка, одна, друга, третя. На сході заясніло небо. Шквал поволі ущував, і з-за гори, з-за темного бору блиснув крайком місяць. По воді замерехтіла ясна стежина. Природа розкривала свої принади, прояснюючи шлях безстрашним мандрівникам, що не лякались п'ятьми й непогоди, рятуючи своїх друзів у скрутній годині.

За годину здавав бунчужний комендантові звіт. Через недостачу доброго ущільнення іскра перескочила на масу і запалила бензину на голові мотору. Вогонь погашено "матросками", але машина відказалась далі працювати, й човен засляг у поворотній дорозі серед понурого озера без засобів добратися до берега.

Хлопці, змучені дванадцятигодинною плавбою впродовж дня серед тяжких умовин, показали свою добру пластову поставу і виробленість духа, випливаючи охотно друзям на підмогу.

— З такими хлопцями можна плисти на край світу, — говорили між собою булавні.

— Так, мої друзі, — продовжував комендант, — це надійний елемент. Їхній чин має велике виховне значення та залишиться до смерти в думках юнаків як приклад до меж совісно виконаного обов'язку морського пластуна.

— ...Програма вишколу першої кадри впорядників для гуртків морського пластування закінчена, й ми дали вам все, що треба вам було знати теоретично й практично, — читав останній на МВК наказ писар Гевко. — Ідіть, організуйте й ведіть морські пластові гуртки, які в майбутньому покличе наша Батьківщина собі на службу. Ваша праця тверда й відповідальна, але найважчий труд, принесений в жертву Україні, солодкий. Сотки юнаків ждуть на вас! Ідіть!

Зі скісного машту злинув прапор під звуки національного гімну. Бистро, мов орел зі скелі, злітало знам'я "Чорноморців" під свист сирен булави й інструкторів.

— Боже Великий, Творче Всесильний... — прогомонило понад плесом, що застигло в німому смутку, — дай Україні силу і славу, волю і владу, — співали дужі груди морських пластунів.

— Волю і владу... — повторили відгомонам далекі бори.

— Волю і владу!... — вторували скелясті береги острова Зуссав.

— Здобудемо! — читав комендант з твердих рішучих облич хлопців.

— А тепер прощальна ватра, коменданте, — зголошував бунчужний. — Хто запалює?

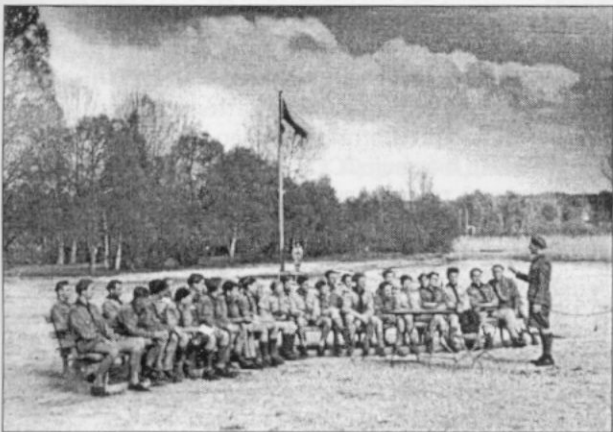
— Юнаки, відзначені за пластову поставу й совісно виконувані обов'язки під час МВК, — наказав комендант.

І вже жваво палахкотіла ватра, побудована на воді, згромаджуючи довкола себе цікавих глядачів — мешканців озера та всіх таборовиків. Проспівувалися всо-те моряцькі пластові пісні, згадувалися веселі й понурі моменти пройшлого МВК.

— Щасливо закінчився нам табір, без випадку, — раділи хлопці.

— Бог благословив, — говорив комендант. — Та ж за опіку Всевишнього відправлено тільки самих чотири Служби Божі в цьому таборі, а скільки відмолено молитов...

Релігійна гутірка під час МВК, 1948

— Щоб так добре стояв і розвивався наш морський Пласт, як добре був поставлений і переведений цей міжзональний вишкільний курс, — говорили таборовики. В їх душах жевріли незатерті спомини гутірок при капітанських ватрах, водних вправ, мандрівок та безнастанних змагань на розбурханому озері.

...Гасли зорі. На сході загравою жевріло небо.

Пластун — командир найбільшого підводного човна

Ми радіємо успіхом нашого друга командира Степана Шишки з пластового куреня "Хрестоносці". Це дуже активний пластун, говорить прекрасно українською мовою й одружений зі званою пластункою із куреня "Перші Стежі" Юлією Федик. Їхні діти, Лариса (5 років) і Степан (4 роки) також напевно будуть невдовзі членами Пласту.

Пластун Шишка народився і виріс і місті Боффало, ЗСА. Він закінчив технічні студії, а тоді вступив до американської Військової Флоти, де займав різні позиції: служив офіцером на кораблях Г. Джексон, Г. Стімсон, УСС Філядельфія та УСС Даллас. Від 1995 по 1997 рік служив як аташе від Флоти при Американській Амбасаді в Києві.

В червні 1998 року його призначено командиром ядерного підводного човна, УСС Генрі М. Джексон. Це один з найбільших ядерних кораблів в світі, з класи "Огайо" — існує лише 18 кораблів цього типу. Це найбільший американський підводний човен, який є на 560 стіп (майже 200 метрів) довжини й важить 19000 тон. Цей рід підводного човна є найбільшим в Американській Флоті. Корабель має залогу 157 офіцерів та моряків і озброєний 24 нуклеарними ракетами.

Щоб стати командиром такого потужного бойового корабля, треба було великого досвіду, заправи й неабияких здібностей!

Пластун Степан Шишка твердить, що весь свій вишкіл, знання й досвід він отримав в Пласті, в якому був членом і працював ще з новацтва.

Редакція

Пластун-філателіст

ФІЛАТЕЛІСТИЧНІ ВИДАННЯ ЮМПЗ 1998 В МАНІТОБІ, КАНАДА

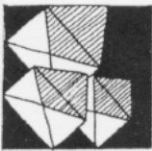

Як звичайно на кожній Ювілейній Пластовій Зустрічі, так і цього року в провінції Манітоба, Канада, під час ЮМПЗ-98 випущено було гарні пам'яткові конверти, а також пропам'ятні марки-наліпки і картки.

Тому, що ця ЮМПЗ відзначвала 50 літ від відродження Пласту в Канаді, герб та відзначка Зустрічі представляли земну кулю, якої ліва сторона "обгризена" в такий спосіб, що творить обрис гербу Канади — кленового листка. Посередині є напис українською мовою: "Манітоба — ЮМПЗ — 1998 — 50-ліття Пласту в Канаді". З правого боку є пластова лілейка з тризубом. Краски: зелена/чорна/біла.

Цей герб-відзначка ЮМПЗ є зображений на конверті, на наліпках і на картках. Марки-наліпки було випущено в гарно спакованих аркушиках, на яких є по 15 (3x5) марок на зеленому тлі, а одна марка на білому тлі. Є також дві "причіпки" з написами українською та англійською мовами.

Поки що ми ще не знаємо, чи були застосовані спеціальні гашення тих марок і конверт. Якщо хтось з наших шановних читачів чи читачок мав би такі конверти з гашеннями, то ласкаво просимо прислати їх для поміщення в "Пластовому Шляху". Також ми були б вдячні нашим дописувачам за інформації про ці філателістичні видання: хто був їх художником, скільки їх випущено, де вони були друковані тощо.

НАШЕ ЛИСТУВАННЯ

Дорогий Друже Редакторе!

Перш за все складаю Вам щирі ґратуляції за знамените редагування Пластового Шляху, який я передплачую від початку появи цього журналу.

Я маю до Вас прохання. Ви почали поміщувати історію пластових куренів короткий час. Якщо Ви бажали б далі продовжувати цю історію, пересилаю Вам відбитку з "Вітрил", які видав 10 курінь УПС "Чорноморці" за редакцією пл. сен. кер. Ореста Гаврилюка. Я порозумівся з ним, і він погодився переслати Вам дві відбитки: "Децо про 25 курінь УПС "Чорноморці" і "Міжзональний вишкільний курс морського пластування на Вальхензе". Пише до мене Орест Гаврилюк, мій вихованець ще в Німеччині, що під час його побуту в Україні на пластових таборах учасники дуже цікавилися Чорноморцями та їх діяльністю в Україні та в Німеччині. Орест вступив ще в Німеччині до самостійного гуртка "Чорноморці", що був зав'язком 25 куреня УСП "Чорноморці" в ЗСА і Канаді та ще в деяких краях. Він також пише, що Чорноморці вже діють в Україні та відбули декілька таборів над Чорним морем та над ріками Галичини, зокрема на Пруті в Яремчі, де я виростав в Дорі, присілку Яремча, на приходстві мого батька о. Михайла й Ірини з Горникевичів до 14 року мого життя.

Коли мої батьки перенеслися 1927 року до Угорник під Станіславовом, я записався до гімназії, також вступив до Пласту й по сьогодні себе почуваю пластуном, уже 71 рік.

Ніколи не забуваю Пластового Закону, Трьох Обов'язків і всяких інструкцій, зокрема морського пластування. Я оснував село-Пласт в Угорниках і Микитинцях, тобто в парафіях мого батька, ці села прилучені до Івано-Франківська. Після розв'язання Пласту 1930 року мене й мого брата Мирона арештувала польська поліція під замітом, що ми належимо до ОУН. Але добрий адвокат нас вирятував з тюрми, але польські вчителі перестали мене питати й заповіли, що мене не перепустять до вищої, вже восьмої класи. Я мусів покинути мою українську гімназію і переїхати до Львова до гімназії Митрополита Шептицького, до Малої духовної семінарії. В час окупації СРСР Галичини я перейшов на Лемківщину й там у великому селі Босько в семикласовій школі, де я вчителював, оснував Пласт і довів пластунів до Присяги після солідної підготовки, маючи підручник "Життя в Пласті" Дрота. В гімназії я належав до морського самостійного гуртка. В Німеччині 1945 року я оснував Пласт в Регенсбурзі й в подвійній області ще довго перед тим, як постало СУПЕ. Пізніше в Міттенвальді також; був пластовим капеляном на Німеччину, станичним, вів пластовий хор і був комендантом таборів морського пластування десять разів. Один з перших 25 пластунів я одержав орден Св. Юрія в золоті, перше відзначення (Свастику Заслуги) та кілька менших відзначень. Я став ідеологом морського пластування. А тепер тут у Ванкуверщині нема Пласту, бо всі пластуни і пластунки виїхали до Едмонтону, Вінніпеґу і Торонта. Моїм провідником був Яро Гладкий, якого я на таборі на Великій Березі коло Мурнав був заступником. Такий короткий мій життєпис.

Сердечно поздоровляю Вас нашим славним СКОБ! І морським Доброго Вітру!

пл. сен. о. мітрат Богдан Ганушевський, ЧМ

ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ PLASTOVY SHLIAKH

Пластовий журнал

ч.3 (119) 1998

Виходить кварталньо

Реєстраційне свідоцтво KB №2821

Редакція

Головний редактор	пл. сен. Любомир Онишкевич
Співредактори	пл. сен. Володимир Соханівський пл. сен. Лариса Онишкевич
Представник Булави УСП	ст. пл. Андрій Ганкевич
Представники Булави УПС	пл. сен. Роман Барановський
Представники країв	
УКРАЇНА	ст. пл. Сергій Юзик, ст. пл. скоб Андрій Чемеринський
ПОЛЬЩА	ст. пл. Петро Тима
БРАЗИЛІЯ	пл. сен. Корнелій Шмулик
АВСТРАЛІЯ	пл. сен. Ольга Дудинська
Діловод видань при ГПБ	пл. сен. Богдан Колос
Мовний редактор-коректор	ст. пл. Ольга Свідзинська
Дизайн і макет	ст. пл. Андрій Гарматій
Художник	ст. пл. скоб Василь Бушак
Фотокореспондент	ст. пл. Богдан Яцишин
Верстка	Дмитро Дашков

Адреса для листів:

в Україні:	в діаспорі:
Пластовий Шлях	Любомир С. Онишкевич
а/с 65	9 Dogwood Dr., Lawrenceville
Львів, 290000	NJ 08648, USA
тел./факс: (0322)628527	(609) 883-2488
e-mail: andrij@harmat.lviv.ua	fax (609) 883-2470
plast@icpm.lviv.ua	e-mail: onyshlub@aol.com

Адреса Адміністрації: Plastovy Shliakh
P.O.Box 303
Southfields, New York,
10975-0303, USA

Видає: Головна Пластова Булава
Друк: ТзОВ "Простір М"

Статті, підписані прізвищем, псевдонімом або ініціалами автора, висловлюють погляди автора, які не завжди збігаються з думками редакції чи пластового проводу і не конечно є офіційним становищем Організації ПЛАСТ. Редакція застерігає собі право виправляти мову, стиль, а теж часом скорочувати надіслані статті та відсилати авторам до зміни ті листи, які на думку редакції могли б бути для когось образливі.

Просимо вчасно повідомляти про зміни адреси до адміністрації. Журнали, які повернулися не з вини адміністрації, висилатимемо вдруге на нову адресу тільки за додаткову оплату.